

Proeftuinen Ontharding

Werkboek

Proeftuinen Ontharding

Werkboek

Versie 1

5 maart 2020

Redactie:

Architecture Workroom Brussels

Departement Omgeving (Vlaamse overheid)

Procescoördinatie:

Departement Omgeving (Vlaamse overheid)

Architecture Workroom Brussels

Ontwerpbegeleiders:

PT architecten

MAARCH + GroenLab

Fris in het landschap

51N4E + Plant en Houtgoed

Stramien

Communicatie expert:

Designskills

Juridische en financiële experts:

Wim Rasschaert advocaten

Rebelgroup

Expert biodiversiteit en groenbeheer:

Plant en Houtgoed

Kwaliteitskamerleden:

Michiel Dehaene (UGent, Denktank Ruimtelijke Transformatie), Oswald Devisch (UHasselt, jurylid voor de selectie Proeftuinen Ontharding), Joachim Declerck (AWB, procescoördinatie opdracht Proeftuinen Ontharding), Marleen Goethals (Universiteit Antwerpen), Liesl Vanautgaerden (Departement Omgeving - Vlaamse overheid), Luc Lehouck (Departement Omgeving - Vlaamse overheid), Françoise Vermeersch (Departement Omgeving - Vlaamse overheid), Hans Leinfelder (KULeuven, bwmstr-label 'Ruimte voor Sloop'), An Rekkers (VRP, trekker ORP-traject 'Op(en)ruimen'), Sofie Troch (Departement Omgeving - Vlaamse overheid), Linda Boudry (Vlaams Kenniscentrum Steden, Denktank Ruimtelijke Transformatie)

Proeftuinen generatie 1:

A1 OLVH Spes Nostra breekt uit, Brugge

A2 De Houtmeersch breekt uit, Ardooie

A3 Sint-Paulus breekt uit, Kortrijk

A4 Wetteren breekt uit, Wetteren

B1 Gent breekt uit, Gent

B2 Gummarushof breekt uit, Mechelen

B3 De Zevensprong breekt uit, Leuven

B4 Wijk Redingenhof breekt uit, Leuven

C1 Oostakker breekt uit, Gent

C2 GruunRant breekt uit, regio Antwerpen

C3 Antwerpen breekt uit, Antwerpen

C4 Borsbeek breekt uit, Borsbeek

D1 De Kleine Nete breekt uit

D2 Vorselaar breekt uit, Vorselaar

D3 De Vogelzangbeek breekt uit, Sint-Pieters-Leeuw

D4 Halle breekt uit, Halle

D5 HHC Halle breekt uit, Halle

E1 Heusden-Zolder breekt uit, Heusden-Zolder

E2 Genk breekt uit, Genk

F1 Boer ruimt veld

F2 Groen met grijs

F3 Re-Move: waar een wil en een plan is kan een weg weg

Proeftuinen generatie 2:

G1 SBS De Brug breekt uit, Roeselare

G2 De Kindervriend breekt uit, Rollegem

G3 Scholen Merchtem breken uit, Merchtem

G4 Campus Wevelgem breekt uit, Wevelgem

G5 Athena breekt uit, Kortrijk

H1 Sint-Pietersinstituut breekt uit, Turnhout

H2 Helig Graf breekt uit, Turnhout

H3 Viio breekt uit, Borgloon

H4 Roosdaal breekt uit, Roosdaal

H5 GBS Blanden breekt uit, Blanden

I1 SCHOLEN breken uit, regio Voorkempen

I2 Kempense scholen breken uit, regio Kempen

J1 Sint-Truiden breekt uit, Sint-Truiden

J2 Genk breekt uit, Genk

J3 Geraardsbergen breekt uit, Geraardsbergen

J4 Duffel breekt uit, Duffel

K1 Kortrijk breekt uit, Kortrijk

K2 Zonhoven breekt uit, Kortrijk

K3 Blankenberge breekt uit, Blankenberge

K4 Roeselare breekt uit, Roeselare

K5 Heusden-Zolder breekt uit, Heusden-Zolder

K6 Baenslandwijk breekt uit, Sint-Niklaas

Proeftuinen Ontharding Werkboek

5 maart 2020
versie 1

DEPARTEMENT
OMGEVING

Proeftuinen Ontharding Werkboek versie 1

Dit werkboek is een beknopte versie die de eerste lessen uit het traject Proeftuinen Ontharding bundelt. Vlaanderen breekt uit is 1 jaar ver. Waar staan we vandaag? Dit werkboek pretendeert niet een allesomvattende methodiek voor ontharding aan te reiken. Wel biedt het inzicht in waar de twee generaties proeftuinen staan, en legt het de eerste lessen op verschillende fronten bloot. Dit werkboek is de eerste in een reeks en kan als levend document, voortdurende work in progress, beschouwd worden.

Dit werkboek doelt om inspiratie te bieden voor alle Proeftuinen die vandaag al aan de slag zijn, nieuwe coalities op het terrein en (boven)lokale overheden die met ontharding willen starten.

Proeftuinen Ontharding Werkboek versie 1

Proeftuinen voor ontharding

I. Ontharding als doel

intermezzo: eerste generatie Proeftuinen Ontharding

II. Ontharding als middel

intermezzo: tweede generatie Proeftuinen Ontharding

III. Ontharding als hefboom

IV. Ontharding als nieuwe praktijk

intermezzo: de Proeftuinen vermenigvuldigen

V. Ontharding als programma

bijlage: fiches per Proeftuin

Huidige situatie: speelplaats van Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartinstituut, afdeling Spes Nostra. Project: Har(D)t voor groen, Brugge

**Vlaamse
overheid**

**DEPARTEMENT
OMGEVING**

Proeftuinen voor ontharding: Vlaanderen breekt uit!

Vlaanderen breekt uit is een beweging die de Vlaamse regering in 2018 lanceerde na een eerste onthardingsforum. Hierop volgden twee oproepen - september 2018 en april 2019 - naar projectvoorstellen rond ontharding die moeten bijdragen aan een betere ruimtelijke kwaliteit van onze omgeving. Vlaanderen investeert hiervoor ruim 10 miljoen euro in 44 Proeftuinen Ontharding, die uit 450 projectvoorstellen van beide oproepen samen werden geselecteerd door een expertenteam. Deze 44 pioniersprojecten of proeftuinen ontharding zijn intussen allen actief om onze ruimte in Vlaanderen te ontharden.

De proeftuinen worden niet alleen gemotiveerd om naar realisatie over te gaan, maar ook ondersteund door een multidisciplinaire groep van experts op vlak van ontwerp, juridische en financiële vraagstukken en communicatie. Want hoewel ontharden op het eerste zicht simpel lijkt, blijkt toch het tegendeel in de realiteit.

Ontharden is onderdeel van een noodzakelijke transformatie van de bebouwde ruimte. Daarom staat het vaak in relatie tot strategieën van verdichting, hergebruik, verweving, die in samenhang met ontsnipperen, afbreken of slopen van leegstaande gebouwen, schrappen van woonuitbreidingsgebieden worden uitgewerkt. Dit maakt ontharden een complexe opgave waarvoor de eenvoudige oplossingen meestal niet passen. Daarom vergt ontharden de ontwikkeling van een nieuwe praktijk op terrein. Het traject Proeftuinen ontharding stelt ons in staat om nieuwe praktijken te testen en te ontdekken hoe we deze kunnen opschalen en versnellen.

Op deze manier dragen de Proeftuinen bij aan het terugdringen van de verhardingsgraad in Vlaanderen en het klimaatrobuuster maken van onze regio via concrete ontharding op het terrein, maar ook door gezamenlijke kennisopbouw en -deling over hoe ontharding mogelijk wordt en hoe we nieuwe onthardingspraktijken kunnen verwezenlijken en ondersteunen.

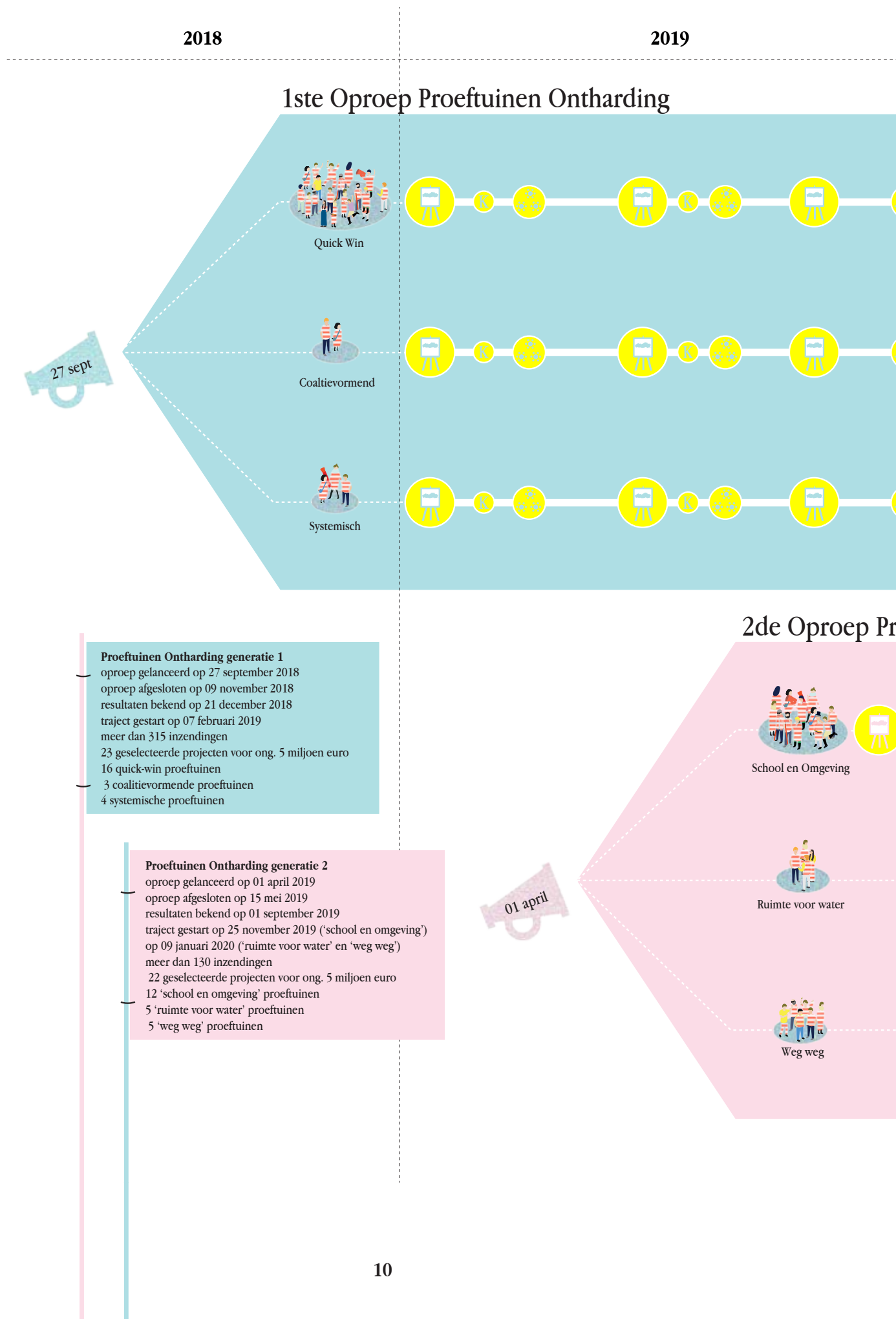

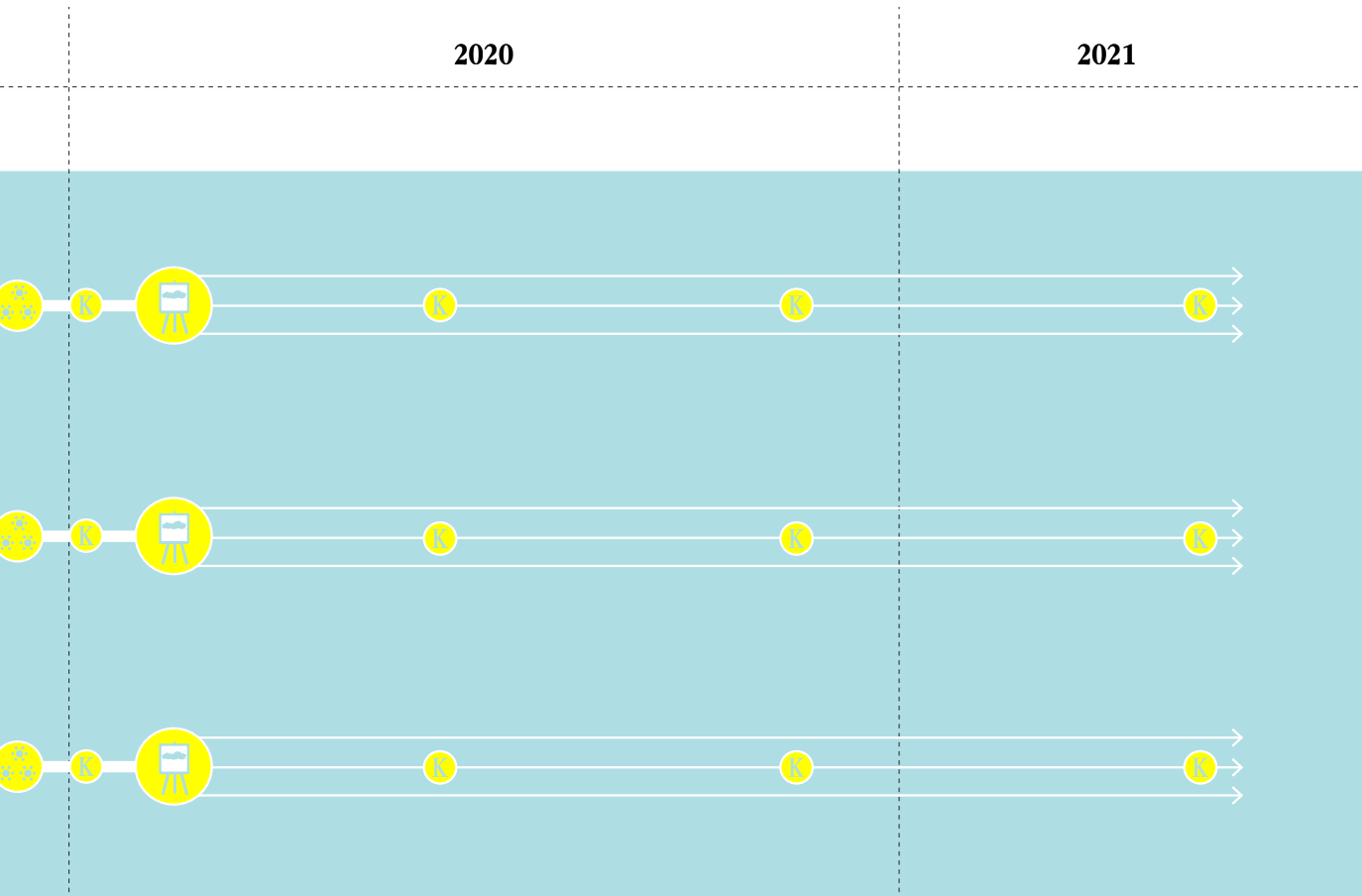
Begeleidingstraject: plenaire inspiratiesessie met Studio Basta; Ontwerp communicatiemateriaal: Designskills;
Projecten: Gummarushof, Mechelen; Sint-Paulusschool, Kortrijk; Van grijs naar groen speelparadijs - HHC, Halle

Ontharden als ontwikkelen - Waarom investeren in proeftuinen?

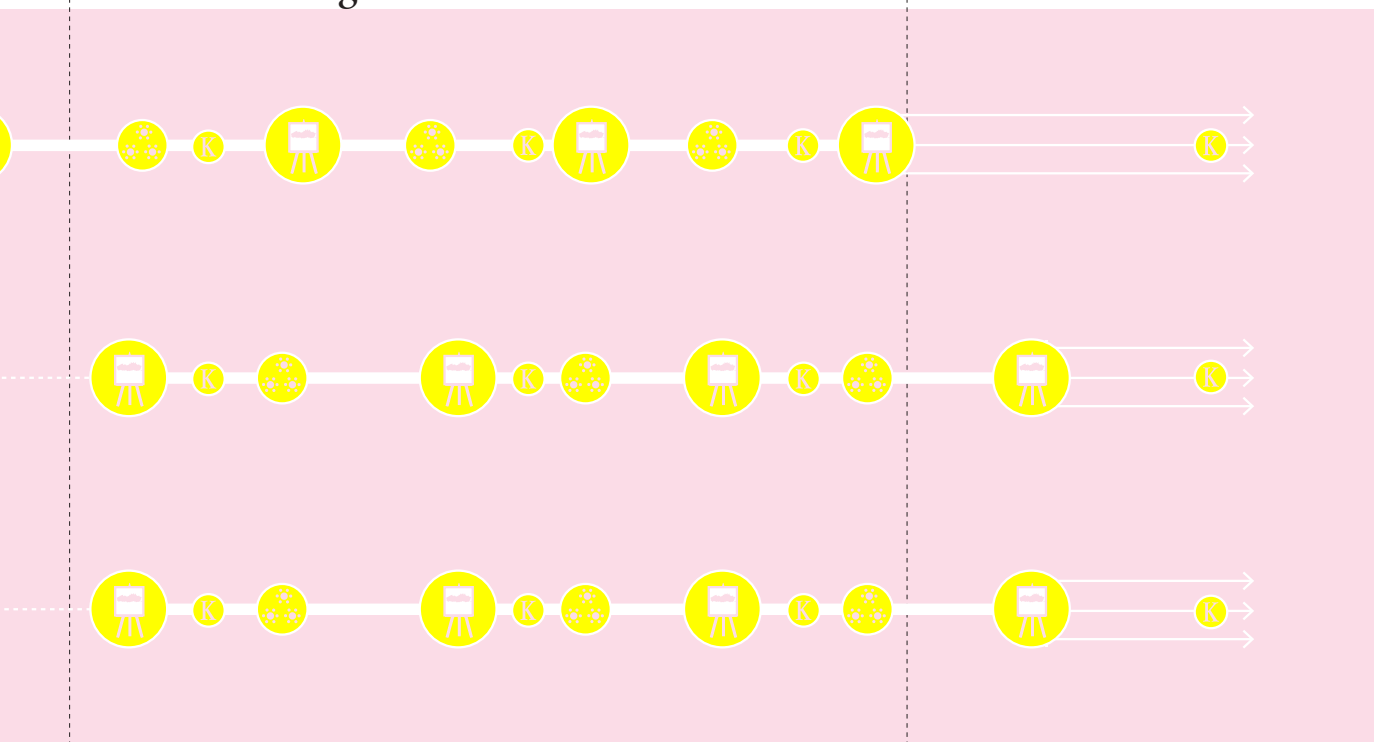
De vraag naar ontharding komt in Vlaanderen op steeds meer plaatsen voor. Lokaal ontstaat het momentum om verhardingen weg te nemen, woonuitbreidingsgebieden te schrappen, hitte-eilandeffecten tegen te gaan of waterinfiltratieproblemen anders aan te pakken. Ook de strategische doelstellingen uit het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen onderschrijven dit.

Maar op elk niveau weet men niet éxact hoe we dit kunnen aanpakken. We hebben in Vlaanderen een traditie van ruimte innemen. Met ontharden hebben we minder ervaring. Zo bestaat er nog geen helder beleidskader voor ontharding. Bovendien vereist het ook nieuwe procesmatige, juridische en financiële logica's. Die kunnen we enkel ontwikkelen door op het terrein te testen, door al doende te leren. Het nodige kader moet met, door en voor lokale overheden, (burger)verenigingen en organisaties worden opgebouwd en zo samen de diversiteit aan mogelijke winsten die ontharding kan stimuleren en de manieren waarop dit te doen verder in kaart te brengen.

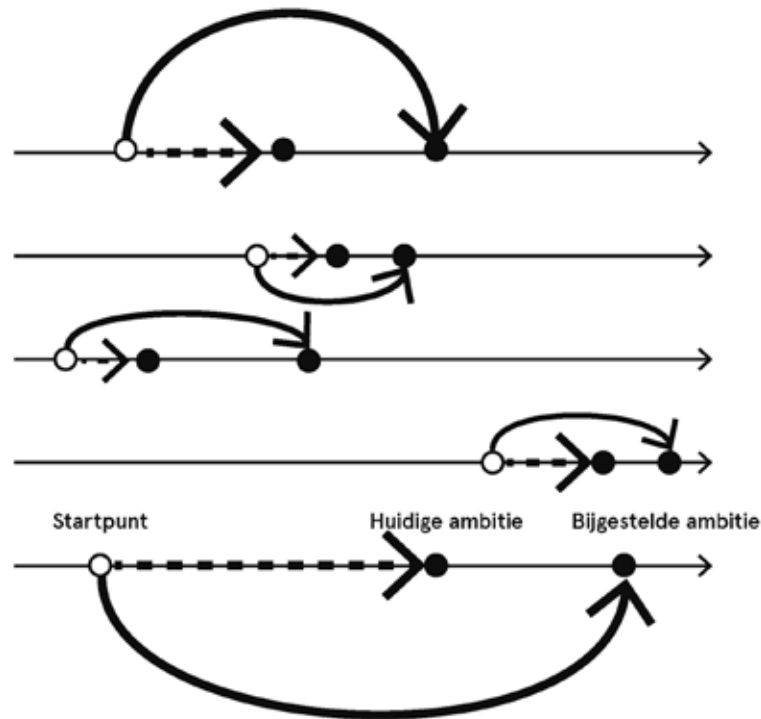

Proeftuinen Ontharding

Pioniers ondersteunen via een begeleidingstraject

De Proeftuinen Ontharding zijn tot stand gekomen, niet enkel vanuit een overtuiging dat ontharding nodig is, maar ook omdat het Departement Omgeving de huidige energie en lokale dynamiek wil mobiliseren en engageren in een grotere beweging. Hiervoor wordt onder meer aan de initiatiefnemers van de geselecteerde projecten gedurende hun eerste jaar een begeleidingstraject aangeboden. Dit proces vormt een gezamenlijk leertraject voor zowel de initiatiefnemers van de proeftuinen ontharding, als het Departement Omgeving. Het begeleidingstraject is daarbij een middel om zo tot een kwalitatieve fysieke en/of planmatige ontharding te komen en terzelfdertijd te leren uit deze onthardingspraktijk. Daarnaast levert het traject materiaal aan om beleidsopties ter uitvoering van de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen te concretiseren. Vanuit een realisatiegerichte benadering, door 'learning by doing', maken we het gezamenlijk traject kennisopbouw en -deling mogelijk. Zo kunnen we op alle fronten bijdragen aan een omslag in de ruimtelijke praktijk.

Het traject stelt de ambities van de verschillende proeftuinen scherp aan het begin van het traject. Het opstellen van een raamwerk voor ambities kan helpen om, per project, de ambities in kaart te brengen. Ook in functie van goed getimede ondersteuning en onderlinge uitwisseling kan een duidelijk raamwerk van dienst zijn.

Bewaken van het overzicht en de inhoudelijke lijn van het traject

Het begeleidingstraject is opgebouwd volgens de balans tussen luisteren, sturen en reflecteren. Hiermee wil het traject voorbij de faciliterende rol gaan en neemt het een ontwerpmatige aanpak als insteek.

Terugblikken op een eerste jaar samenwerken

Op 5 maart 2020 blikken de eerste reeks van 22 Proeftuinen Ontharding en alle betrokken experts samen met Departement Omgeving terug op één jaar aan een gezamenlijk realisatie- en kennistraject. Om dit moment in de kijker te zetten en een blik vooruit te werpen is er een Onthardingsforum.

Het programma in het kort:

Voormiddag

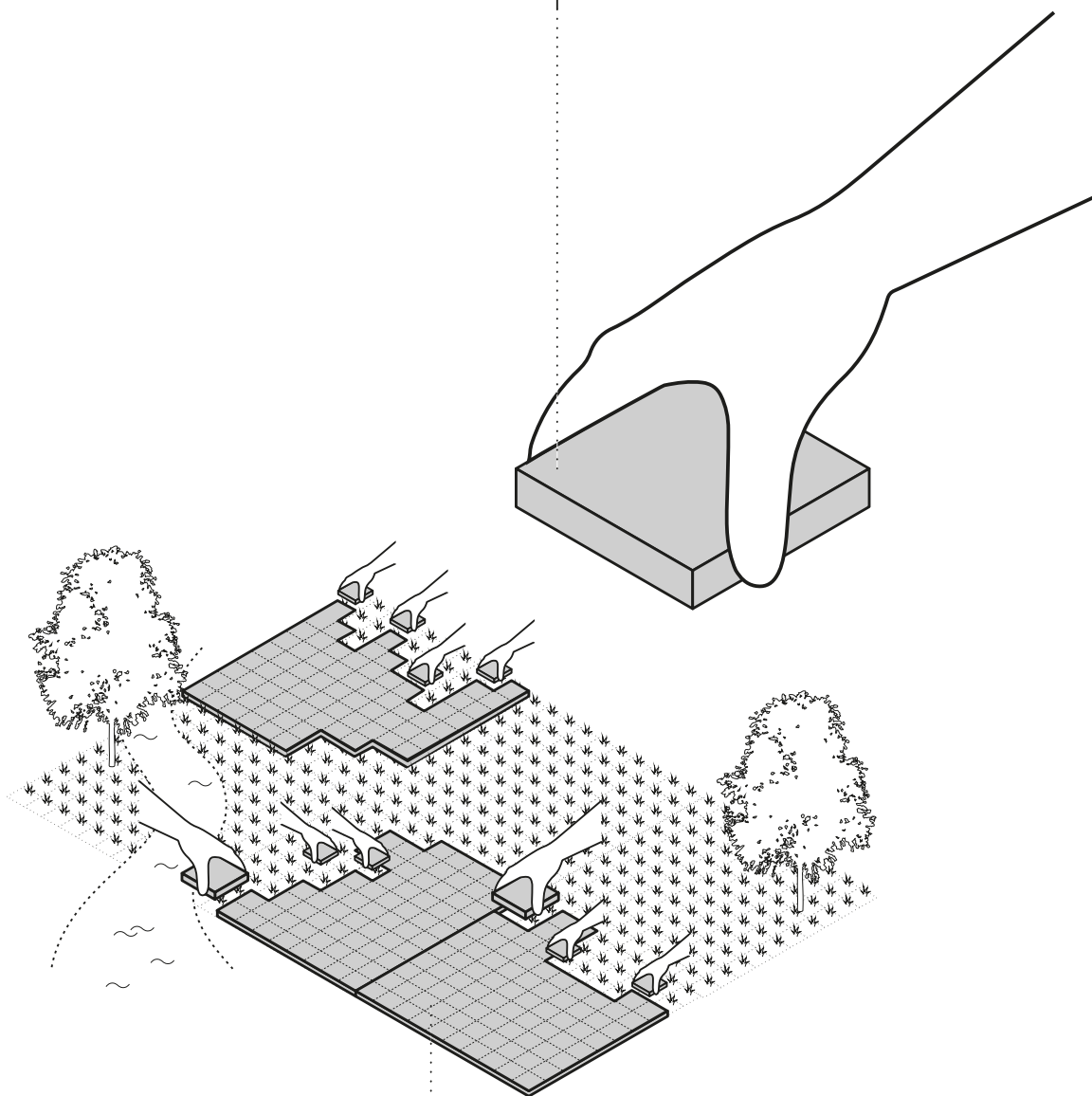
De voormiddag blikkt terug op het leertraject dat samen met de 1e generatie proeftuinen ontharding en hun ondersteuners tot nu werd aflegt. Er worden een aantal voorbeeldige onthardingsprojecten gepresenteerd door hun trekkers en verschillende deelnemers (projecten, ontwerpbegeleiders, experts, ...) uit het traject gaan in gesprek over het traject, de projecten en het proces.

Namiddag

De namiddag zet via parallelle werksessie in op de uitwisseling van kennis tussen de 1e generatie en 2e generatie proeftuinen Ontharding en voegt hier kennis en expertise van externen aan toe. Het doelt de leereffecten te verbreden en samen in te zetten op de verdere uitbouw van een onthardingscultuur in Vlaanderen.

Ontharden

is het fysisch wegnemen van verharding op het terrein: het afbreken van een gebouw of het verwijderen van asfalt, zodat de bodem weer doorlaatbaar wordt en verschillende andere natuurlijke functies weer toelaat.

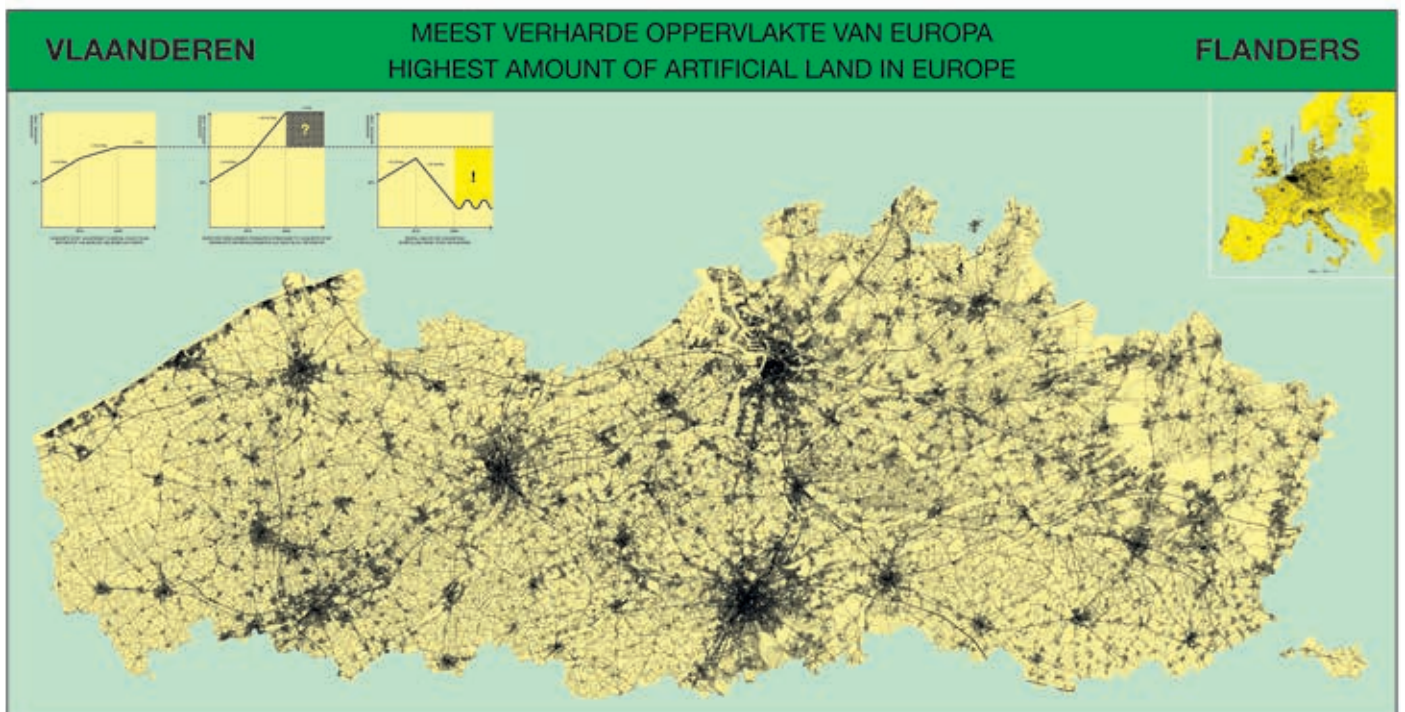
Verharde ruimte

is ruimte die ingenomen wordt door bijvoorbeeld gebouwen, wegen, parkings, terrassen en opritten, die een aantal natuurlijke functies van niet-verharde ruimte verstoren.

I.

Ontharding als doel

Vlaanderen is één van de meest verharde gebieden van Europa. Vandaag is 16% van de oppervlakte verhard en als we zo doorgaan is dat in 2050 meer dan 20%. Door de vele verharding ontstaan allerlei negatieve effecten op de omgeving en vaak ook hoge kosten. Enkele van de nadelen zijn een groter risico op overstromingen, minder waterinfiltratie, warmere steden en dorpen, minder CO₂-opslag door planten en de bodem, een verlies aan biodiversiteit. Bovendien wordt de verharde ruimte niet altijd efficiënt benut. Ontharden is daarom een belangrijk kwantitatief en kwalitatief doel. In een dichtbevolkte regio als Vlaanderen kunnen we ons niet permitteren te morsen met ruimte.

Vlaanderen, meest verharde oppervlakte van Europa. Schema's: Architecture Workroom Brussels, gebaseerd op Hans Leinfelder (Knack, 03/09/2017), Thomas Verbeke (Knack, 19/04/2017), Grootchalig referentiebestand (Agiv), Corine Land Cover (European Environment Agency) en LUCAS, Land Use/ Cover Area frame Survey 2012 (Eurostat).

Vlaanderen koploper van verharding in Europa

Vlaanderen behoort tot de koplopers van verharding in Europa. 16% van het Vlaamse grondgebied heeft een verharde oppervlakte. Vlaanderen heeft heel wat troeven, maar de maatschappelijke impact van de verharding, en het versnipperd ruimtegebruik gaat ver. De hoge graad van verharding is een probleem omdat het samenkomt met allerlei negatieve effecten op de omgeving en vaak ook hoge kosten. Op het vlak van mobiliteit en klimaatverandering maakt het onze regio extra gevoelig voor filevorming met een hoge CO₂-uitstoot, overstromingen, dalende biodiversiteit, arme bodemkwaliteit, hittestress, en ga zo maar door.

De Vlaamse Regering wil de verharding dan ook terugdringen, meer ruimte maken voor samenhangende open ruimte en omschrijft hiervoor doelstellingen in de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

(1) Tegen 2050 zouden we graag de verharding in de open ruimte met 20 procent verminderen. Dat is zeer ambitieus. Het gaat over het ontharden van de open ruimte met honderden hectares per jaar. Tegen 2050 zou een oppervlakte zo groot als de gehele binnenstad van Gent als verharding moeten worden verwijderd uit de open ruimte.

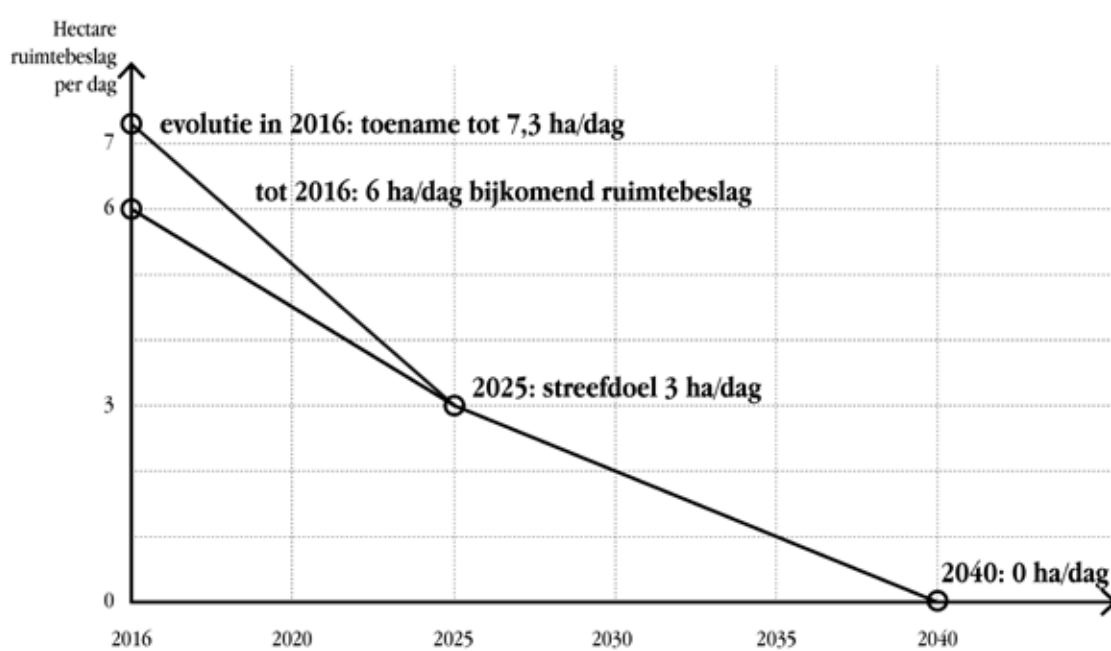
(2) Ook voor Vlaanderen als geheel zijn er hoge ambities. We willen de verdere verharding van Vlaanderen vertragen tot er geen netto bijkomende verharding meer is in 2050. Ook dit is een hele uitdaging die helaas ook zeer sterk verschilt van het business-as-usual-scenario. Vandaag neemt verharding nog steeds toe, aan hoog tempo van meerdere voetbalvelden per dag.

Naar een neutrale ruimtebalans en minder verharding

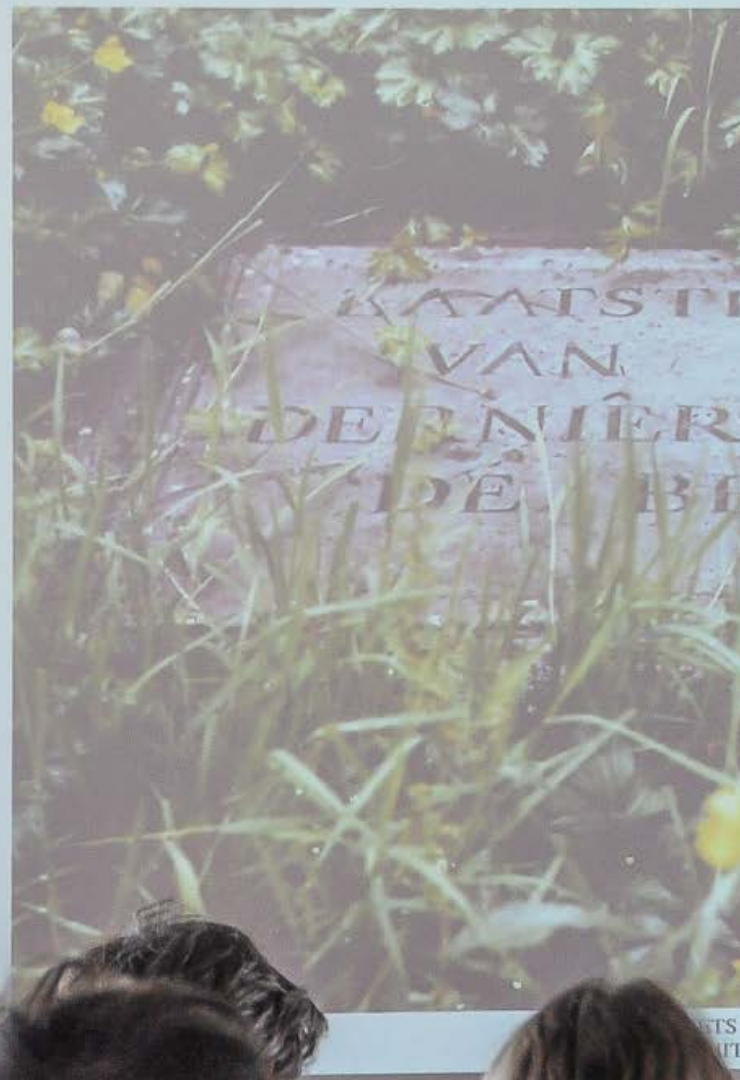
Vlaanderen benut zijn bebouwde en verharde ruimte niet optimaal. Met iets meer dan 6,5 miljoen inwoners nemen we momenteel een derde van ons territorium in beslag met gebouwen, wegen, verharde oppervlakten, parken, sportvelden en tuinen. We leven op grote voet, zeker in vergelijking met de buurlanden. In Vlaanderen wonen er 14 inwoners per hectare ingenomen ruimte, in Nederland bijvoorbeeld 24.

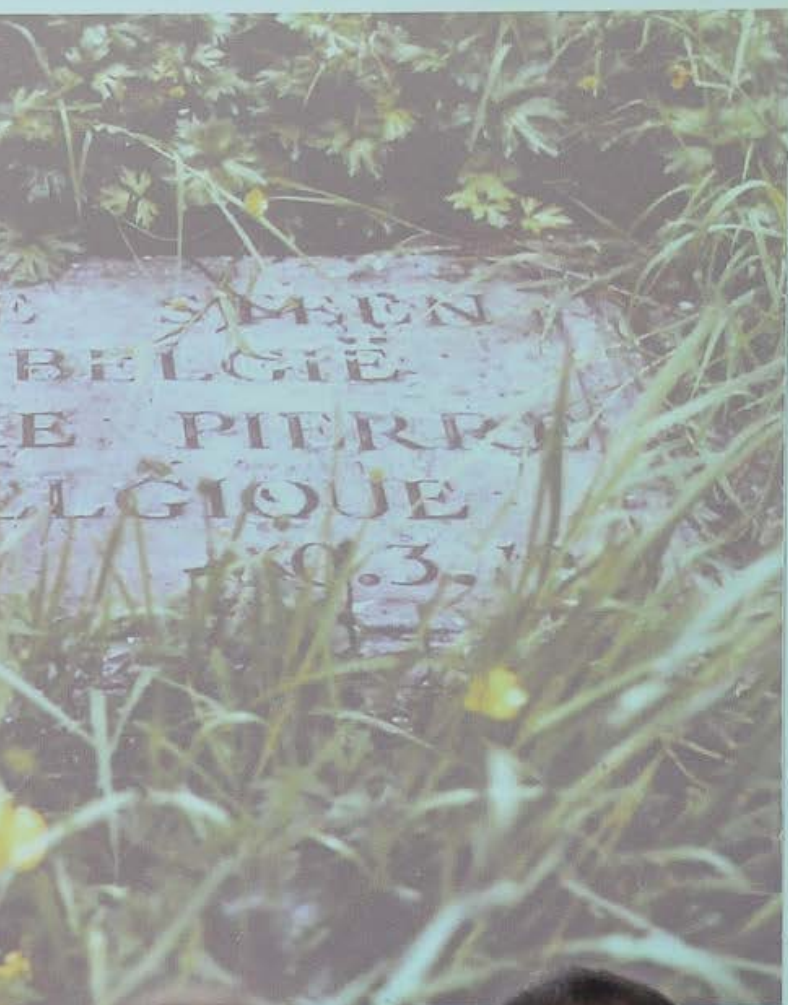
Tegen 2040 wil Vlaanderen de open en onbebouwde ruimte niet meer aansnijden om nieuw woningen, werkplekken, voorzieningen en infrastructuur te ontwikkelen. De ruimtes die vandaag reeds bebouwd of door een harde bestemming benut zijn, moeten door middel van verdichting, herontwikkeling en menging van functies in de noden voorzien. Bijkomende verharding wordt zoveel mogelijk vermeden. Want ergens 'niet-bouwen of -verharden' verstoort die bodem en andere ecosystemen daar niet. Meer doen met minder, ofwel: meer activiteiten organiseren op dezelfde oppervlakte. Het sterk reduceren van de bijkomende ruimte inname en het efficiënter gebruiken van de reeds bebouwde is dan ook de prioriteit van de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Toch is er meer actie nodig dan dat. Naast het vrijwaren van de open ruimte, door een beter ruimtelijk rendement te voorzien in de bebouwde ruimte, is er een nood aan het opnieuw creëren van meer samenhangende open ruimte door middel van ontharding. Als we vanaf vandaag ontharding en verdichting als één geheel beginnen te zien, scheppen we letterlijk meer ruimte dan voorzien. Ook op financieel vlak kan dit winsten opleveren: door ontharding te koppelen aan de transformatie van de bebouwde ruimte, kan het creëren van open ruimte - iets wat de huidige samenleving weinig of geen geld opbrengt - juist mogelijk gemaakt worden. Op deze manier wordt de ontwikkelingsdynamiek niet meer gedomineerd door uitbreiding, maar door een evenwicht tussen reconversie, verdichting en ontharding.

Bron: grafische aanpassing RURA 2018, data gemiddelde toestand vooraf aan 2016; witboek BRV; strategische visie BRV

DOEN, IS
ECTU... HET DERDE MI

Eerste generatie Proeftuinen Ontharding

Na een geslaagd eerste Onthardingsforum op 14 september 2018, werd de projectoproep Proeftuinen Ontharding gelanceerd. De projectoproep was een groot succes en meer dan 300 voorstellen werden ingediend. Het grote aantal ingediende projectvoorstellen, toonde de nood en de wil om over te gaan tot ontharden en bij te dragen aan de ruimtelijke transformatie van ons ruimtebeslag. Er waren veel goede en interessante projectvoorstellen, meer dan het voorziene begrotingsbudget toeliet om te kunnen ondersteunen.

Voor een investering van ruim 5 miljoen euro werden 22 projectvoorstellen voor ontharding geselecteerd die moeten bijdragen aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van onze omgeving. Deze projecten krijgen steun via subsidie en een ondersteuningstraject.

De eerste oproep was breed opgesteld waarbij projecten vanuit verschillende startsituaties een aanvraag konden indienen. Een 'proeftuin ontharding' kon bestaan uit quick-win projecten, coalitievormende initiatieven en systemische projecten:

Quick-win-project

Een proeftuin ontharding waar bij de aanvang het projectplan, de betrokken actoren en de wijze van uitvoering duidelijk vastliggen, zodat op korte termijn een effectieve ontharding op terrein kan worden gerealiseerd;

Coalitievormend initiatief

Een proeftuin ontharding waar bij de aanvang het doel en het projectgebied gekend zijn, waar meerdere partijen zich samen willen achter scharen, en waarbij via testcases juridische, instrumentele of stedenbouwkundige uitdagingen worden opgelost om tot uitvoering over te gaan;

Systemisch initiatief

Een proeftuin ontharding met een concrete onthardingsopgave en gebiedsgerichte of beleidsmatige diagnose als vertrekpunt die via testcases wordt vertaald in een initiatief tot beleidsverankering of een actieprogramma met pilootprojecten;

De projecten worden op maat ondersteund aan de hand van een begeleidingstraject. Dit omvat 5 onderdelen:

Overkoepelende procescoördinatie

Het begeleidingstraject voor de proeftuinen ontharding werkt met verschillende begeleidingsdagen, georganiseerd door de procescoördinator en het departement, waarop de initiatiefnemers van de proeftuinen ontharding aanwezig zijn samen met de ontwerpbegeleiders.

Procescoördinatie door: Departement Omgeving en Architecture Workroom Brussels

Ontwerpbegeleiding in groep en individueel

De ontwerpbegeleider begeleidt een groep proeftuinen ontharding in een begeleidingsgroep. Daarbij zal de ontwerpbegeleider vanuit gebiedskennis, mogelijk aangevuld via ontwerpend onderzoek de kwaliteiten en de ambities van elke proeftuin aanscherpen en kaderen. De ontwerpbegeleider werkt mee aan de omschrijving van de te gebruiken kwaliteitscriteria. Daarnaast kan deze ook, zo mogelijk, in individueel overleg met één of meerdere proeftuinen ontharding gaan. De ontwerpbegeleider zal de vragen naar specifieke expertise via de procescoördinator kanaliseren naar de begeleidingsdagen.

Juridische en financiële ondersteuning

De begeleidingsdagen bieden ook ruimte voor de inbreng van specifieke expertise omtrent financiële, juridische vraagstukken.

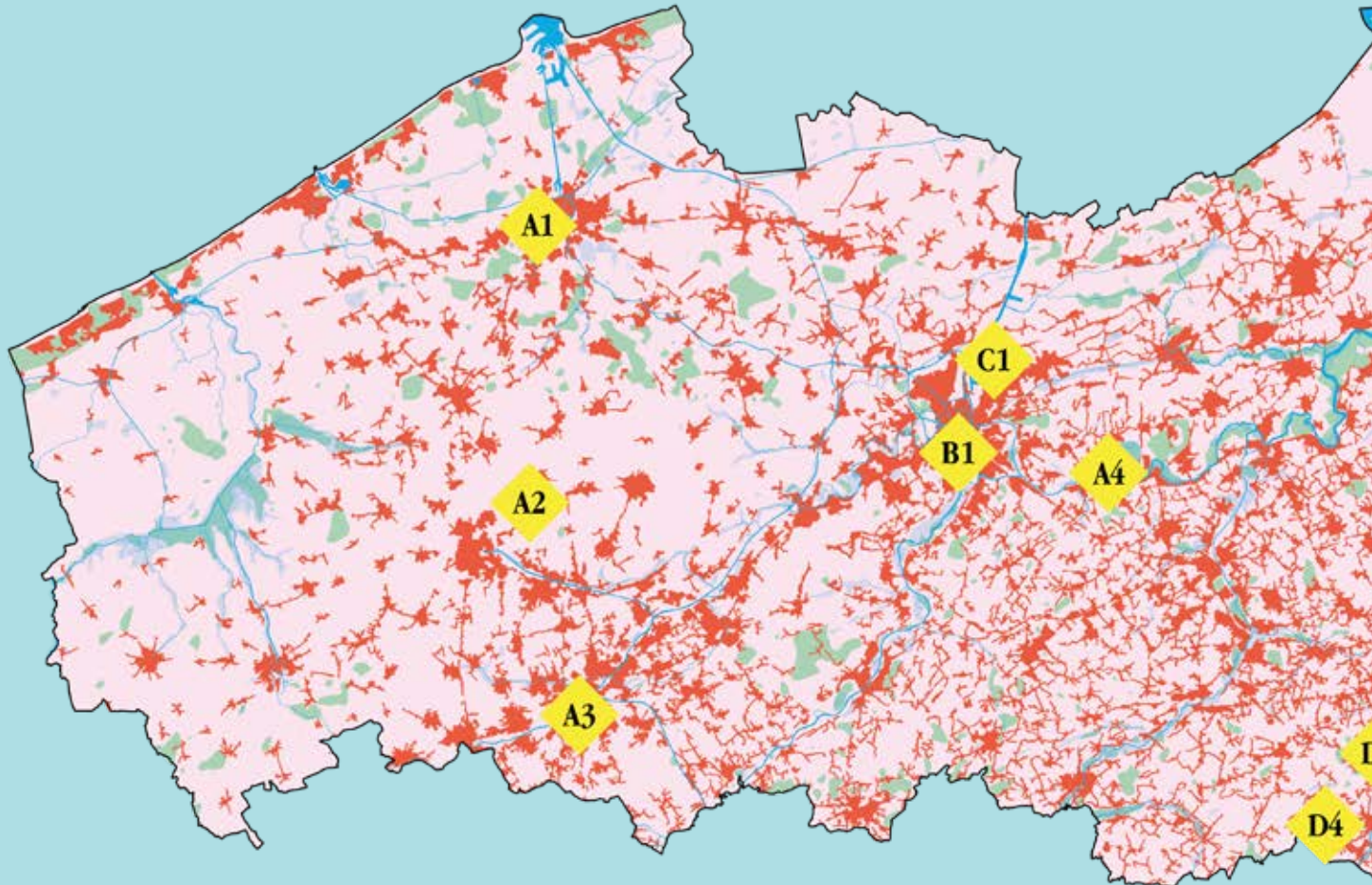
Communicatie en participatie ondersteuning

De begeleidingsdagen bieden ook ruimte voor de inbreng van specifieke expertise omtrent communicatie vraagstukken. Daarnaast ontvangen de proeftuinen een communicatie draaiboek en visual op maat.

Overkoepelende kwaliteitstoets

Naast de begeleidingsdagen is er ook een kwaliteitskamer die de proeftuinen ontharding opvolgt. De kwaliteitskamer omschrijft de kwaliteitscriteria in functie van specifieke onthardingsvraagstukken, en volgt de kwaliteit van de proeftuinen ontharding op aan de hand van de rapportages die de ontwerpbegeleiders daarover opmaken.

Eerste generatie Proeftuinen Ontharding

GROEP A
Ontwerpbegeleider:
Stramien

GROEP B
Ontwerpbegeleider:
PTArchitecten

GROEP C
Ontwerpbegeleider:
MAARCH + Groenlab

Har(d)t voor groen

Betonschraap:
de Smet de Naeyerpark

Betonschraap:
ontharding Oostakkerdorp

Speelgroenplaats
- een droom van een speelplaats

Gummarushof

GruunRant Onthardt

Transitie industriële varkenssite
naar eetbare pluktuin

De zevensprong onthardt

De robuuste klimaatstraat

Omgevingsontwerp
Markt 23, Wetteren

Geïntegreerde ontharding
Redingenhof

Infiltratie in co-creatie

I

D4

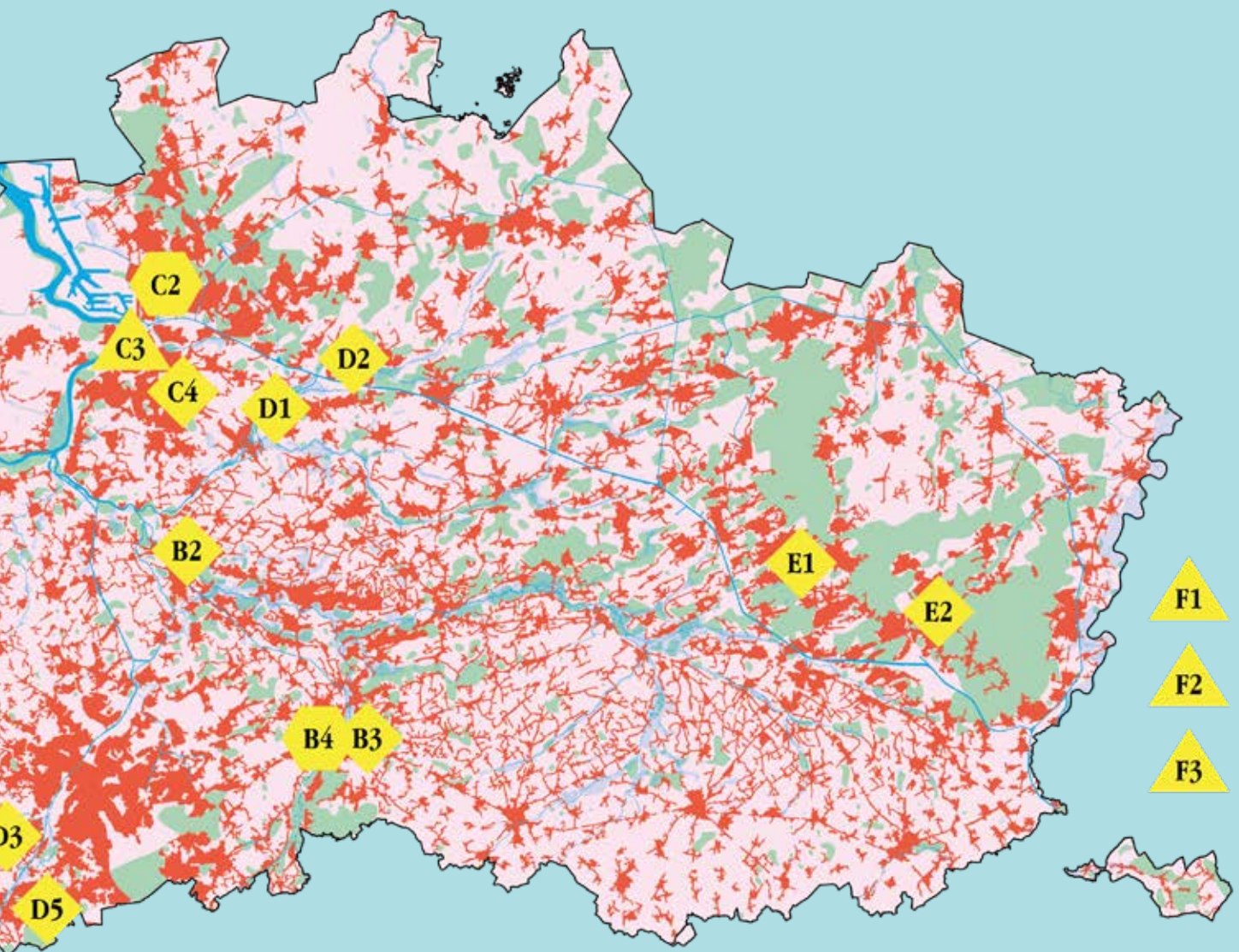
Quickwin project

Coalitievormend project

Systemische visievorming

<p>GROEP D
Ontwerpbegeleider:
Fris in het landschap</p> <p>D1 Ontharding en waterberging in de vallei van de Kleine Nete</p> <p>D2 Groen in plaats van Grijs</p> <p>D3 Zuurstof voor de vogelzangbeek</p> <p>D4 Ontharden Zenneweide</p> <p>D5 Van grijs naar groen speelparadijs</p> | <p>GROEP E
Ontwerpbegeleider:
51N4E + Plant en houtgoed</p> <p>E1 Groen hart voor Zolder</p> <p>E2 Transformatie
Evence Coppeelaan</p> |
|---|---|

GROEP F   F1 Geel voor Geel. Verharde boerderij wordt productieve landerij   F2 Groen met Grijs   F3 RE_MOVE: waar een wil én een plan is, kan een weg weg

Eerste generatie Proeftuinen Ontharding

A1 OLVH Spes Nostra breekt uit
Brugge

A2 De Houtmeerschen breekt uit
Ardooie

B1 Gent breekt uit
Gent

B2 Gummarushof breekt uit
Mechelen

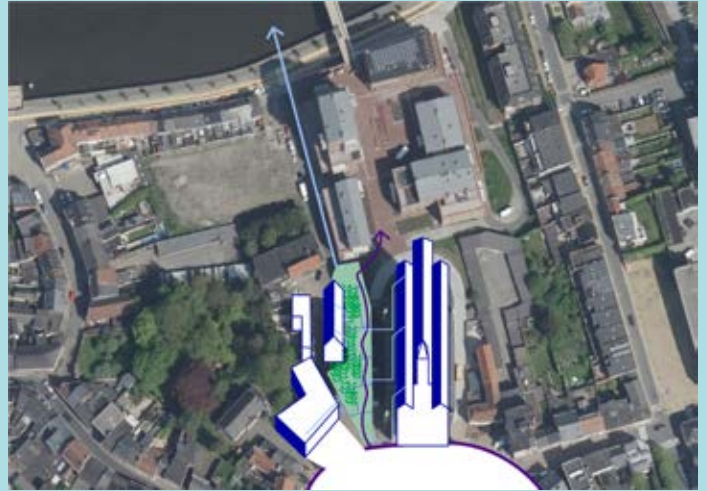
C1 Oostakker breekt uit
Gent

C2 GruunRant breekt uit
Regio Antwerpen

A3 Sint-Paulus breekt uit Kortrijk

A4 Wetteren breekt uit Wetteren

B3 De Zevensprong breekt uit Leuven

B4 Wijk Redingenhof breekt uit Leuven

C3 Antwerpen breekt uit Antwerpen

C4 Borsbeek breekt uit Borsbeek

Eerste generatie Proeftuinen Ontharding

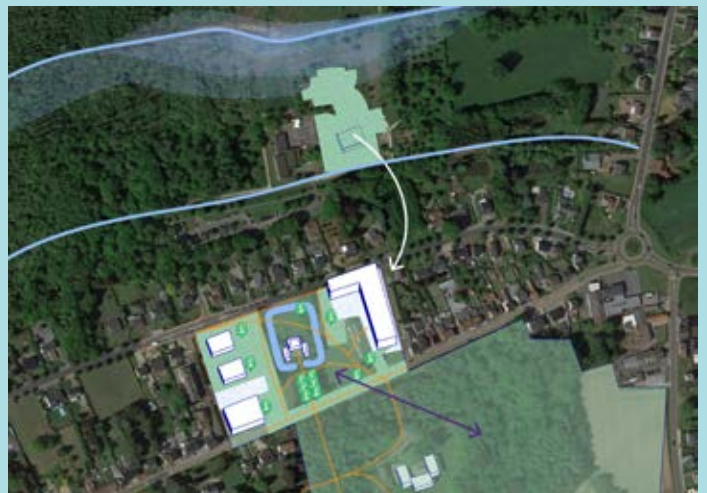
D1 De Kleine Nete breekt uit

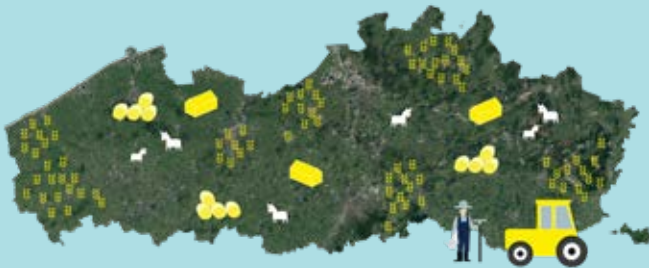
D2 Vorselaar breekt uit
Vorselaar

D5 HHC Halle breekt uit
Halle

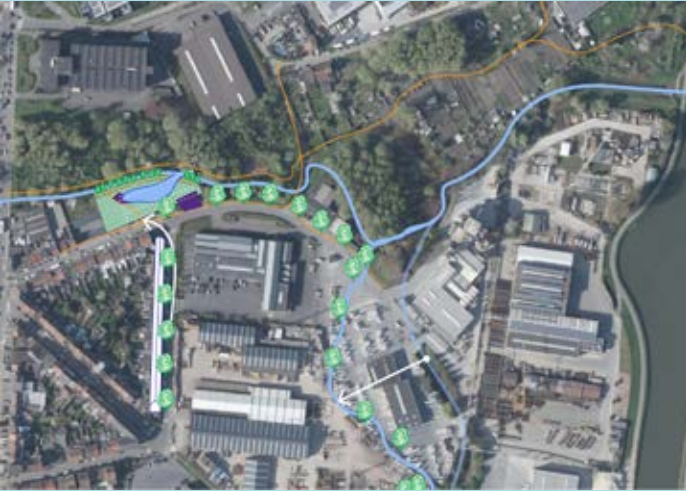
E1 Heusden-Zolder breekt uit
Heusden-Zolder

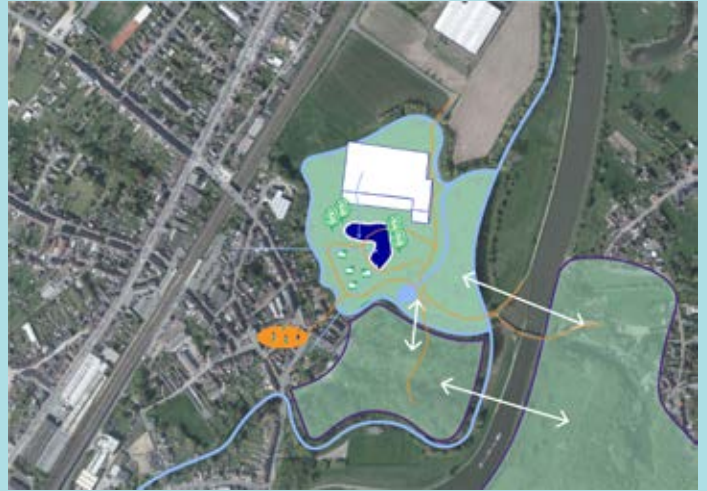
F1 Boer ruimt veld
Vlaanderen

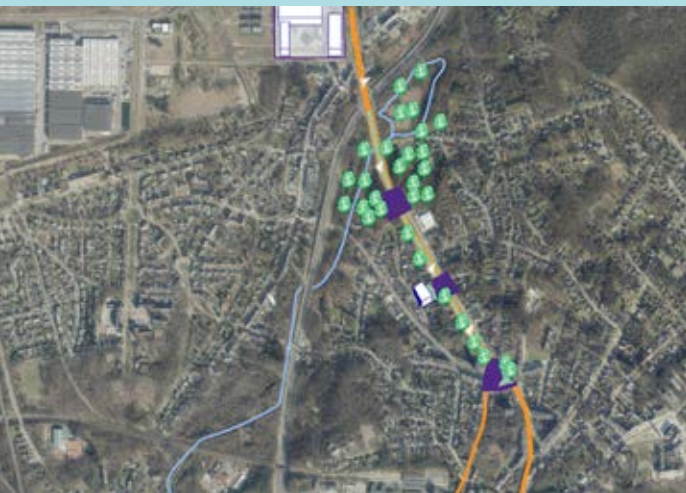
F2 Groen met grijs
Vlaanderen

D3 De Vogelzangbeek breekt uit
Sint-Pieters-Leeuw

D4 Halle breekt uit
Halle

E2 Genk breekt uit
Genk

F3 Re-Move: waar een wil en een plan is kan een
weg weg, Vlaanderen

Sloop van schoolgebouw. Project: VIIO, Borgloon. Foto: a2o architecten

II.

Ontharding als middel

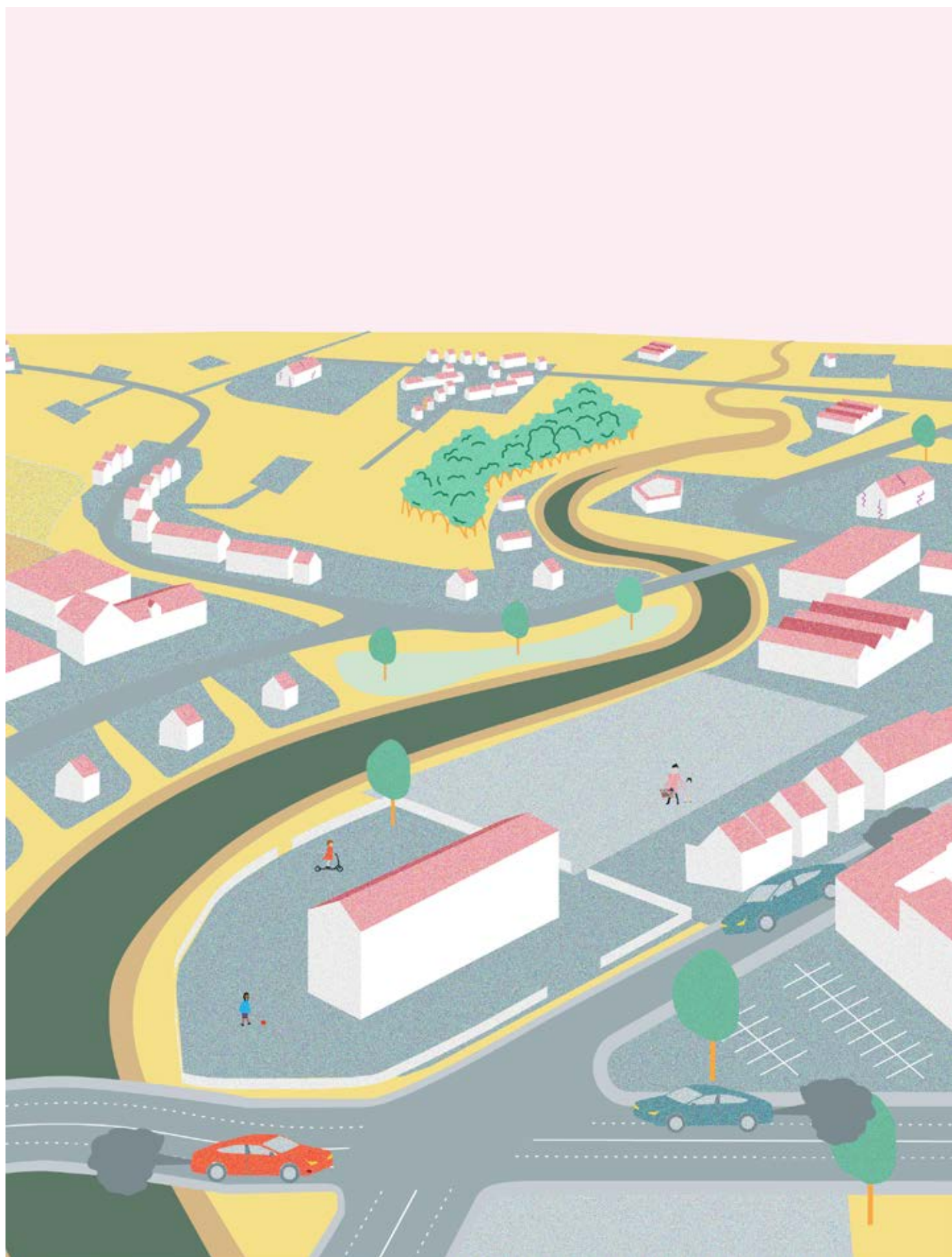
Ontharding is niet enkel een doel op zich, maar ook een middel om bepaalde diensten van de open ruimte veilig te stellen, te herontwikkelen, te herintroduceren... Deze hebben niet enkel een ecologische waarde, maar ook een economische en maatschappelijke impact. Ontharden maakt plaats voor meer onbebouwde ruimte en een beter samenhangende open ruimte.

Er zijn verschillende redenen en voordelen aan ontharden. Het traject heeft ons geleerd dat ontharden een ingang is om aan deze verschillende zaken te kunnen werken. Dit hoofdstuk is gebaseerd op de verschillende thema's die in de proeftuinen aan bod komen en duidt per thema op welke manier ontharding bijdraagt op algemeen vlak, maar ook via welke ingrepen de proeftuinen hierop inzetten.

Zo is ontharding een middel om..

- **1. biodiversiteit te verhogen**
- **2. in te zetten op water**
- **3. in een betere bodem te voorzien**
- **4. de luchtkwaliteit te verbeteren**
- **5. de leefomgeving aangenamer te maken**
- **6. hitte tegen te gaan**
- **7. ruimte voor voedsel te maken**

de situatie vandaag

Door te ontharden wordt er ruimte voorzien voor meer groen. Dit is van groot belang voor het verhogen van de biodiversiteit. Door versnipperde natuurstructuren weer met elkaar te verbinden met het aanplanten van verschillende soorten groen en met het herstellen van bepaalde waterstructuren, ontstaan er meer aaneengesloten groen-blauwe ruimtes. Dieren en planten hebben op deze manier een groter leefgebied, wat het aantal aan soorten en ecosystemen doet toenemen.

1. Biodiversiteit

Ontharden om biodiversiteit te verhogen

In de ontharde ruimtes worden bossen aangelegd, die biotopen creëren voor verschillende dieren en planten.

De ontharde ruimte verbindt en defragmenteert binnen het netwerk van verschillende groengebieden.

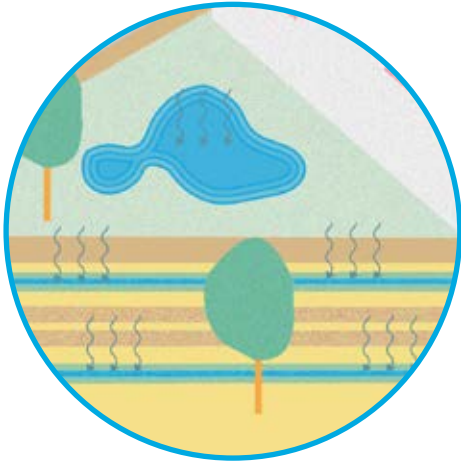
Ontharding herstelt de verschillende water- en groenstructuren en hun bijhorende ecosysteemdiensten voor zowel dieren en planten als voor de mens.

Verharding heeft zowel een impact op de overstromingsgevoeligheid als op droogteverschijnselen omdat de doorlaatbaarheid en buffercapaciteit van de bodem grondig verstoord wordt. Ontharden is dus cruciaal om ons te beschermen tegen deze overstromingen en droogte: de veerkracht van het watersysteem wordt verhoogd door een betere waterinfiltratie, meer waterbuffering, een hoger grondwaterpeil, herstelde waterstructuren en een goede waterhuishouding van de bodem. Bij hevige neerslag werkt de bodem als een spons, die het water vasthoudt in plaats van het snel af te voeren in rioleringen en rivieren en ons zo helpt om overstromingen te voorkomen. Die spons houdt ook een grote hoeveelheid water vast, zodat droogteperiodes beter overbrugd kunnen worden.

2. Water

Ontharden om in te zetten op water

Meer waterinfiltratie is mogelijk door verharding weg te halen. Dit kan gecombineerd worden met wadi's, greppels...

De ontharde ruimte kan ingezet worden als gecontroleerd overstromingsgebied.

Blauwe aders bufferen water en creëren een goede en kwaliteitsvolle leefomgeving.

Ontharde ruimtes spelen een cruciale rol als waterreservoir en als plek voor waterzuivering, dankzij bepaalde zuiverende vegetatie.

Een gezonde en veerkrachtige bodem is essentieel voor goed functionerende kringlopen van water en voedingsstoffen. Deze kringlopen zijn belangrijk om een aangename leefomgeving te creëren en in gezonde voeding te voorzien. De bodem is dus cruciaal voor onze maatschappij, maar speelt door zijn ondergrondse onzichtbaarheid vaak een achtergrondrol. Ontharden brengt de bodem weer naar de voorgrond en geeft de kans om zijn functies te herstellen. Wanneer bodems afgedicht zijn door verharding, verliezen ze vrijwel al hun functies. Deze zijn nochtans belangrijk voor de biodiversiteit, de humusopbouw, de koolstofopslag... Daarnaast spoelt een gezonde bodem minder snel weg, waardoor erosie en modderstromen kunnen vermeden worden.

3. Bodem

Ontharden om in een betere bodem te voorzien

In de ontharde ruimte is de gezonde bodem meer resistent tegen erosie en kunnen erosiebufferende maatregelen voorzien worden.

Na het ontharden kunnen vervuilde gronden gesaneerd worden, om opnieuw plaats te maken voor andere functies.

De ontharde bodem kan gezuiverd worden door middel van specifieke vegetatie, zodat deze op natuurlijke wijze weer gezond wordt.

Bomen en planten produceren zuurstof, helpen de lucht te zuiveren van schadelijke stoffen en vangen fijnstof op uit de lucht. Ze zijn dus cruciaal om de maatschappij van gezonde lucht te voorzien. Ontharden speelt hierbij een dubbele rol. Aan de ene kant kan de ontharde ruimte opnieuw ingevuld worden met bomen en planten, die deze luchtkwaliteit verbeteren. Aan de andere kant speelt de ontharde ruimte in op het verminderen van het verkeer door wegen en parkeerplaatsen anders vorm te geven met meer ruimte voor traag verkeer en een bescheidener rol voor de auto.

4. Luchtkwaliteit

1. Ontharden om luchtkwaliteit te verbeteren

Door wegen en parkeerplaatsen te ontharden, is het minder evident om gebruik te maken van de auto en daalt hierdoor de luchtvervuiling in bepaalde gebieden.

Door aangename zachte routes te voorzien in ontharde gebieden, worden alternatieven voor de auto gestimuleerd.

De ontharde ruimte van wegen en parkeerplekken wordt alternatief ingevuld met bomen en planten, die de lucht meer zuiveren.

Ontharden gaat hand in hand met het creëren van meer open ruimte en vergroening. Dit biedt kansen om leven van mens en dier aangenamer te maken, door in te zetten op een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving, die beweegvriendelijk is ingericht met voldoende toegankelijk groen... Zo heeft onder meer de nabijheid van groen een positief effect op de mentale gezondheid en de sociale cohesie. Ontharden heeft ook niet alleen een invloed op de plek zelf, maar ook op zijn omgeving. Zo kunnen voorheen afgesloten gebieden ontsloten worden en onderdeel worden van een recreatief netwerk, kan een speelplaats opengesteld worden en een belangrijke groene plek in de wijk worden, kan er op de plaats waar ooit een gebouw stond een park ontstaan... Met deze nieuwe routes, parken, speelplaatsen, bossen en andere buitengebieden ontstaat een gevarieerd aanbod waardoor de buitenruimte een aangename verblijfs- en recreatieplek wordt voor iedereen.

5. Leefomgeving

Ontharden om de leefomgeving te verbeteren

Door te ontharden ontstaan nieuwe toegankelijke groene (ontmoetings)ruimtes voor de ruimere omgeving.

Het ontharden van wegen en parkeerplekken verhoogt de verkeersveiligheid door een betere inrichting, en waar mogelijk het verminderen van het autoverkeer.

Ontharding creëert extra publieke ruimte, die binnen een cultureel en recreatief netwerk voor iedereen toegankelijk gemaakt wordt via doorgangen en routes.

Verharde oppervlaktes absorberen warmte en geven dit nadien ook weer terug af. Plekken waar er veel verharding aanwezig is, zoals steden en dorpen, kampen in de zomer vaak met de problematiek van hittestress. Kwetsbare groepen, zoals ouderen en kinderen, ondervinden negatieve gevolgen van deze te hoge temperaturen. Ontharden gaat deze hittestress tegen, zowel overdag als 's nachts. Het geeft steden en dorpen de kans om meer af te koelen door te voorzien in meer vegetatie zoals bomen, struiken en gras. Deze groene ruimtes hebben de capaciteit om overdag de omgevingstemperatuur af te koelen door de evapotranspiratie van deze vegetatie en door in schaduw te voorzien. Daarnaast geven deze groene ruimtes 's nachts geen warmte meer af, dat voor de nabije omgeving de hitte doet dalen.

6. Hitte

Ontharden om hitte tegen te gaan

Door het weghalen van verharding en het aanleggen van vegetatie daalt de temperatuur in de ontharde en omliggende ruimte.

Door de creatie van meer wateroppervlak wordt de ontharde ruimte koeler, omdat er meer verdamping optreedt.

Verharding weghalen bevordert de waterinfiltratie, -captatie, -buffering... van de ontharde bodem, wat de hittestress doet dalen.

Vlaanderen, als deel van de Eurodelta, bezit één van de meest vruchtbare bodems van Europa. Toch moet vaak agrarische ruimte wijken voor bijkomende bebouwing en verharding. Hierbij worden vruchtbare bodems verzegeld en verliezen we hun voedende kracht. Daarom is het belangrijk om open ruimte en grond rond en nabij verstedelijking te vrijwaren en ook verdere versnippering van het landbouw landschap tegen te gaan. Ook het oneigenlijk gebruik van landbouw infrastructuur zet deze ruimte op een andere manier onder druk. Ontharden biedt hier kansen om verharde oppervlakken te verwijderen en de bodem weer te herstellen voor voedselproductie. Zo kunnen bijvoorbeeld leegstaande hoeses en slecht gelegen wegen verdwijnen voor ruimte voor meer aaneengesloten landbouw in open ruimte gebied of productieve grond nabij de stad. Naast een belang voor voedselvoorziening kan deze ruimte ook bijdragen aan klimaat buffering en een vorm van semi-publieke open ruimte bieden.

7. **Agricultuur**

- **Ontharden om ruimte voor voedsel te maken**

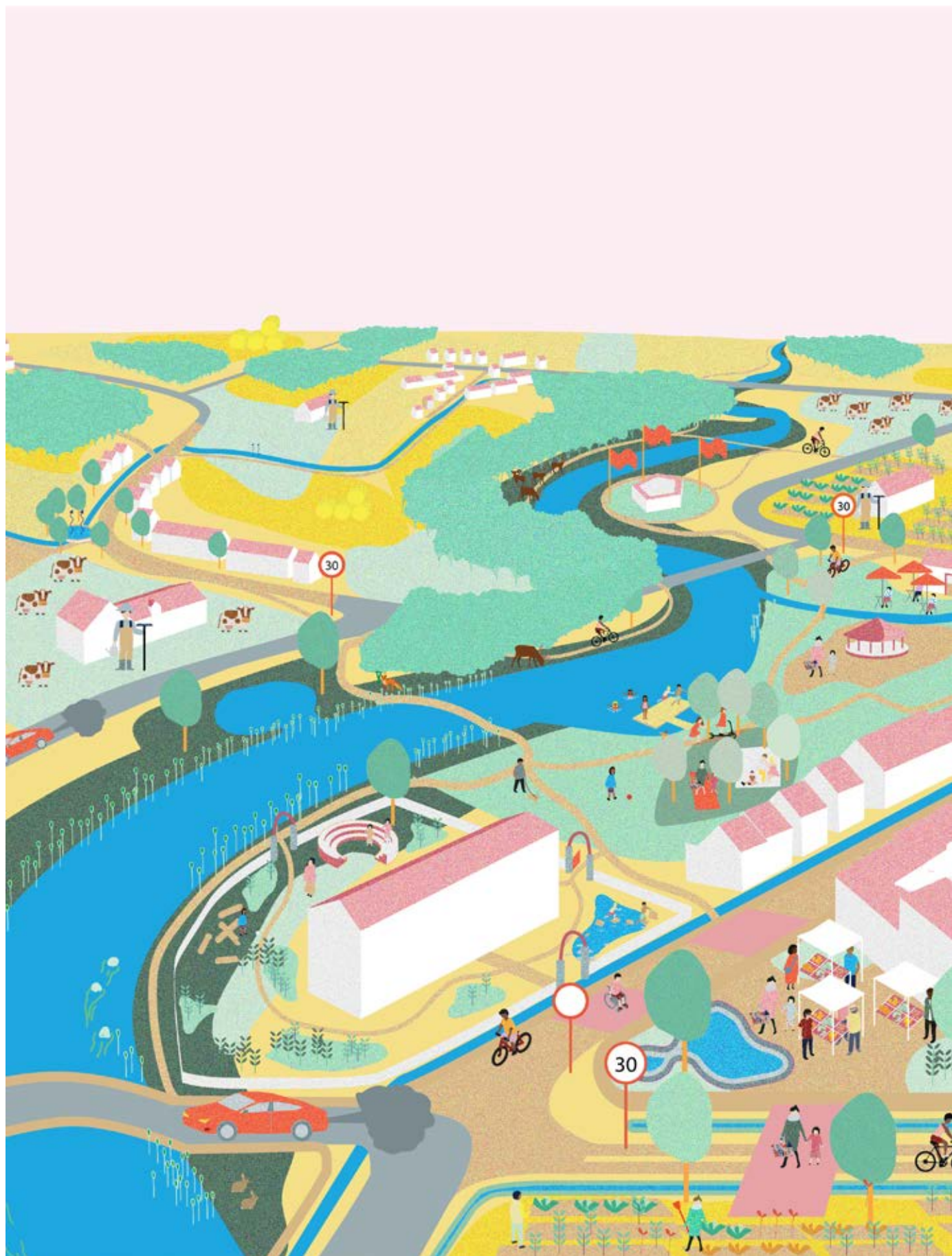
Door verharding weg te nemen, maken we meer ruimte voor de vruchtbare bodem, die cruciaal is voor de voedselproductie.

Door vrijkomende landbouwbedrijven, die geen landbouw of erfgoedwaarde hebben, weg te nemen gaan we de verdere versnippering van landbouwgronden tegen.

Door te ontharden, komt er meer ruimte vrij voor voedselproductie nabij de stad.

de situatie morgen

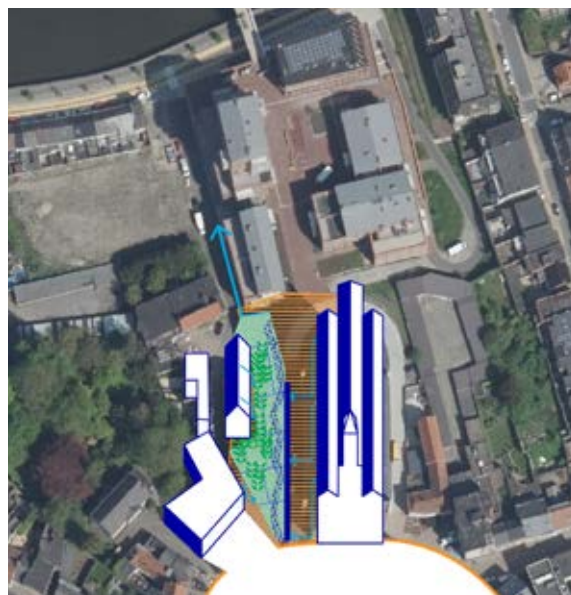

De sloop van vakantiewoningen maakt meer ruimte voor de Kleine Nete. Project: De Kleine Nete. Foto: Wout Opdekamp

III.

Ontharding als hefboom

Ontharden is één actie die condities schept om verschillende vraagstukken tegelijkertijd aan te pakken. Het actief ontharden gebeurt niet met één bepaald einddoel voor ogen, maar neemt gedurende het onthardingsproces verschillende andere zaken mee. Ontharden mobiliseert om over sectoren heen te werken om deze verschillende vraagstukken op een kwaliteitsvolle manier in het project te verwerken.

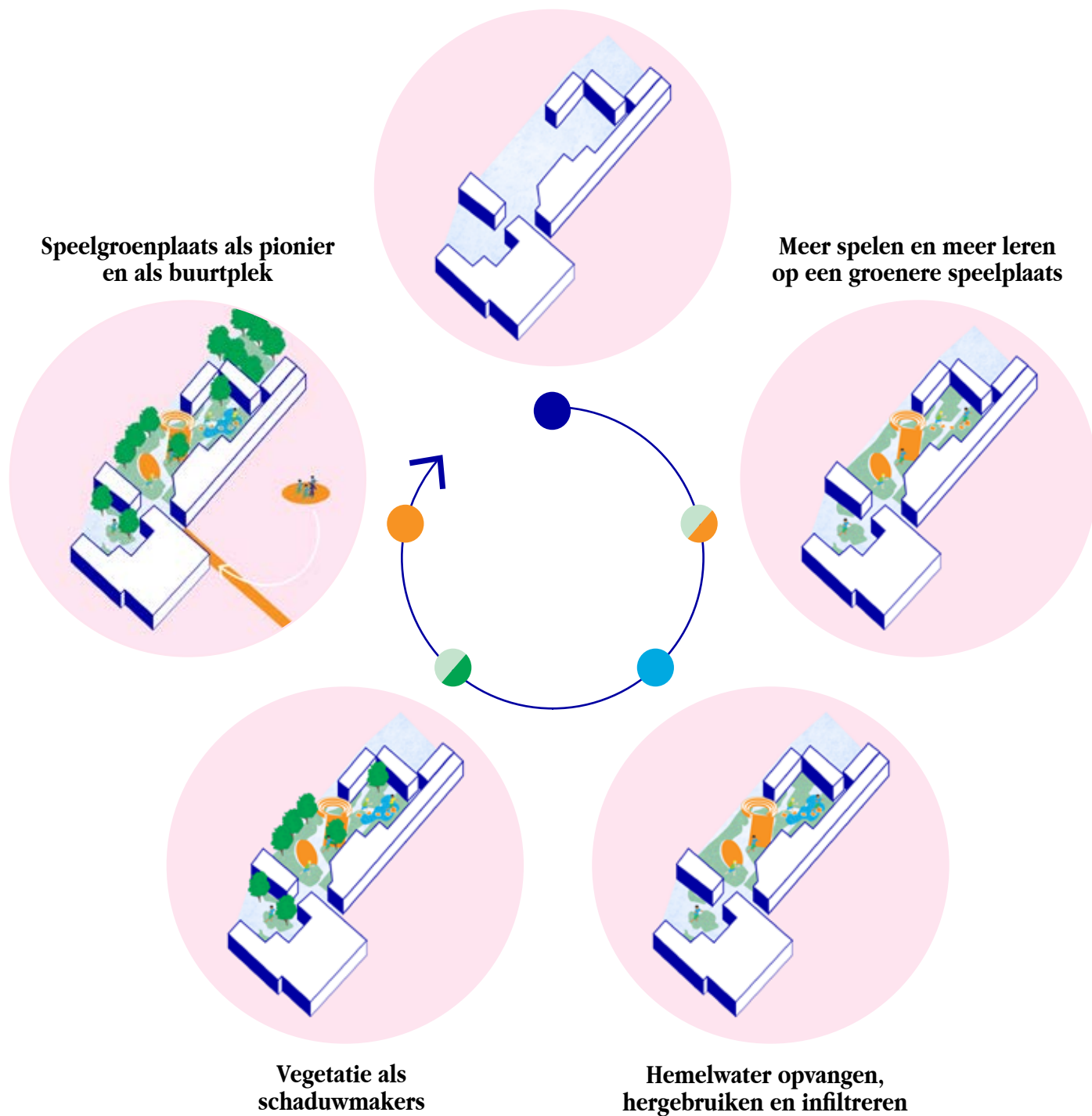

Vijf proeftuinen uit de eerste generatie onthardingsprojecten tonen hoe verschillende diensten, zoals in het vorige deel ‘Ontharding als middel’ voorgesteld zijn, samen in één project vervat zijn. Niet alle thema’s waren bij aanvang aanwezig in iedere proeftuin, maar zijn door participatie en begeleiding doorheen het traject toegevoegd. Op deze manier werden de Proeftuinen verrijkt. Ze groeiden inhoudelijk en kregen extra lagen toegevoegd. In het volgend onderdeel wordt per proeftuinen het project ontleed volgens deze verschillende diensten, die vanaf het begin van of tijdens het onthardingsproces meegenomen zijn.

Ontharden is een actie die verschillende vraagstukken opneemt, zoals in...

- 1. Speelgroenplaats, een droom van een speelplaats, Kortrijk**
- 2. Omgevingsontwerp Markt 23, Wetteren**
- 3. Geïntegreerde ontharding Redingenhof, Leuven**
- 4. Ontharding en waterberging in de vallei van de Kleine Nete**
- 5. Transformatie van de Evence Coppéelaan, Genk**

Startsituatie

● Biodiversiteit
 ● Water
 ● Bodem
 ● Luchtkwaliteit
 ● Leefomgeving
 ● Hitte
 ● Agricultuur

1. Speelgroenplaats, een droom van een speelplaats Kortrijk

● Startsituatie

De Sint-Paulusschool in Kortrijk heeft een volledig verharde speelplaats en wil hier verandering in brengen.

● Meer spelen en meer leren op een groenere speelplaats

Via een participatietraject is een ontwerp opgemaakt en wordt uiteindelijk de speelplaats onthard om meer speelplezier en een aangename, educatieve leeromgeving voor de kinderen te creëren.

● Hemelwater opvangen, hergebruiken en infiltreren

De nieuwe speelplaats is zo ontworpen dat het hemelwater wordt opgevangen en het hergebruikt kan worden of op een natuurlijke manier kan infiltreren.

● Vegetatie als schaduwmakers

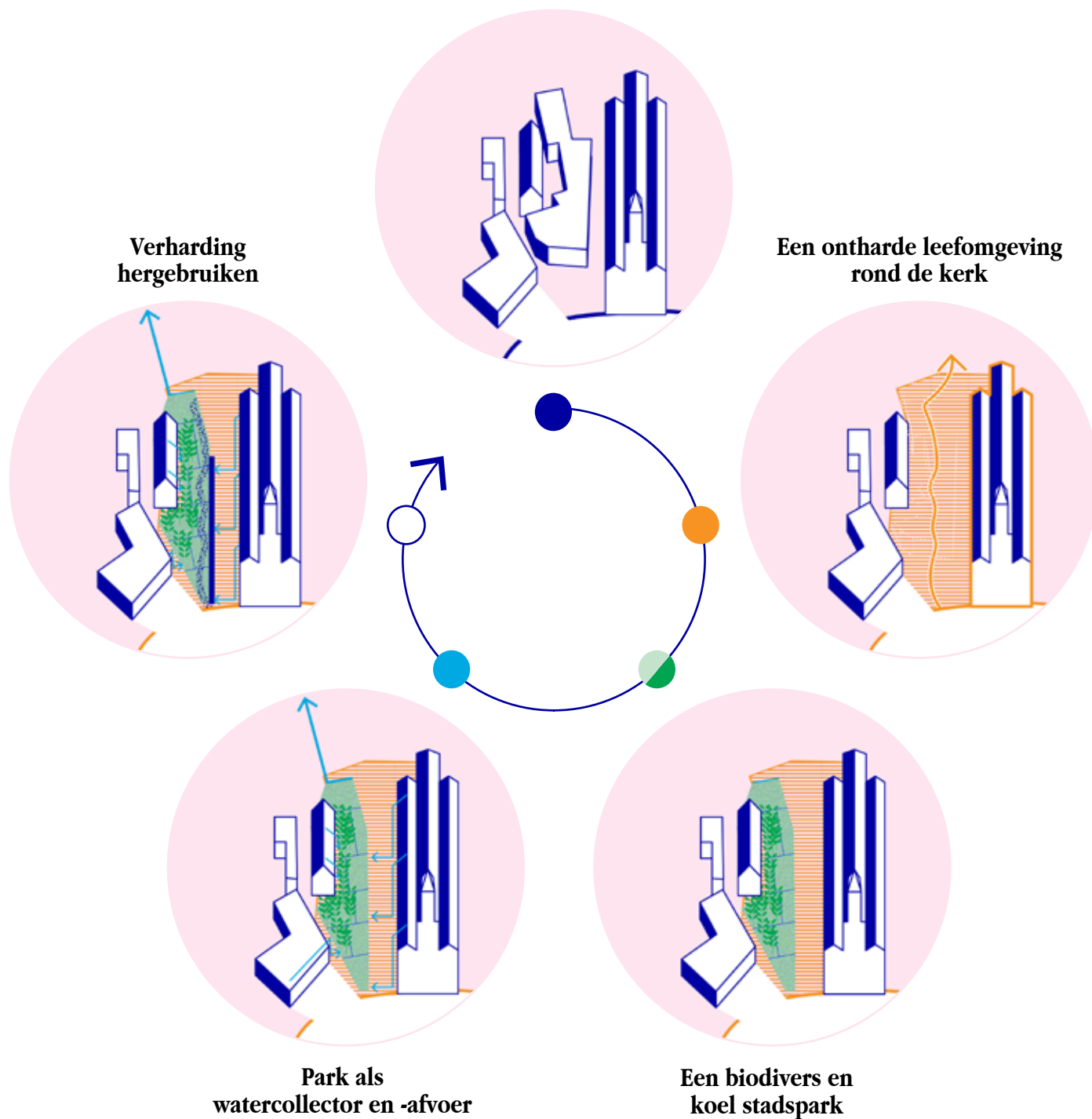
De bomen krijgen een strategische positie op de speelplaats zodat er genoeg schaduwrijke plekken ontstaan.

● Speelgroenplaats als pionier en als buurtplek

De speelplaats wordt opengesteld voor de buurt en voor verschillende organisaties. Bovendien inspireert de school actief andere scholen om schoolpleinen om te vormen tot groene speelplekken.

Startsituatie

2. Omgevingsontwerp Markt 23 Wetteren

● Startsituatie

De kerk ligt aan de verharde markt en wordt omringd door bebouwing.

● Een ontharde leefomgeving rond de kerk

Door de bebouwing dichtbij de kerk te slopen wordt de kerk in het zonnetje gezet en komt er meer publieke ruimte vrij.

● Een biodivers en koel stadspark

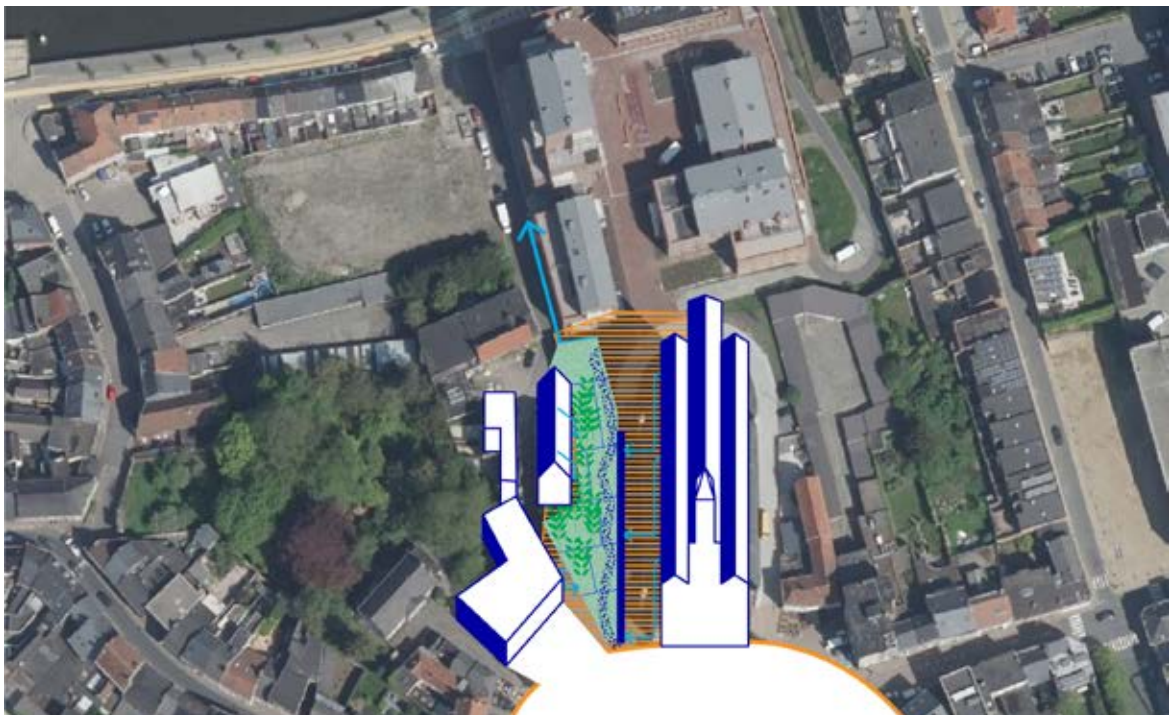
De vrijgekomen ruimte wordt omgevormd tot een getrappt stadspark, met aandacht voor verschillende plantensoorten. Aanvankelijk werd hier ingezet op sierteelt, maar doorheen het traject is er gekozen voor inheemse beplanting, wat de biodiversiteit ten goede komt. Bovendien vermindert het nieuwe park de hitte in de stad.

● Park als watercollector en -afvoer

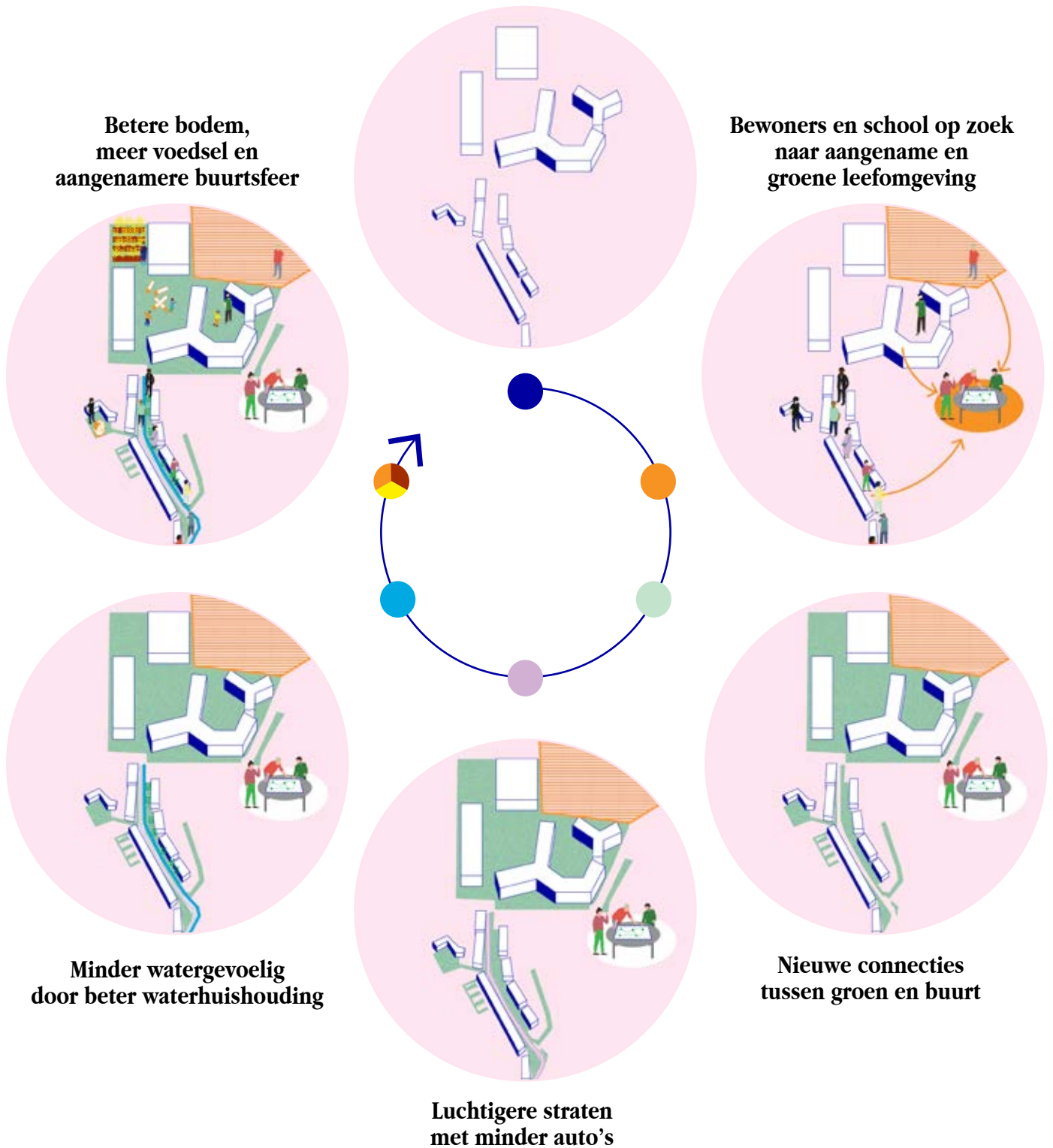
Tijdens het begeleidingstraject kwam water naar voor als een belangrijk aspect voor het project. Vervolgens is op dit thema nog verder ingezet. Via het getrapte park wordt water van de daken van de omliggende gebouwen en kerk afgevoerd naar de Schelde.

○ Verharding hergebruiken

Wetteren heeft zijn ambities verhoogd doorheen het traject en heeft gekozen voor het hergebruiken van de oude kasseien en van de bestaande fundering als keerwand.

Startsituatie

● Biodiversiteit
 ● Water
 ● Bodem
 ● Luchtkwaliteit
 ● Leefomgeving
 ● Hitte
 ● Agricultuur

3. Geïntegreerde ontharding Redingenhof Leuven

● Startsituatie

Het schoolterrein en de omliggende straten zijn sterk verhard.

● Bewoners en school op zoek naar aangename en groene leefomgeving

Enkele bewoners van de straten vormen een coalitie met hun burens en de aanpalende school om de leefomgeving aangener te maken. Ze gaan van start met onder andere proefopstellingen.

● Nieuwe connecties tussen groen en buurt

De ontharding zorgt voor een groene leefomgeving en bouwt aan zachte verbindingen in de wijk.

● Luchtigere straten met minder auto's

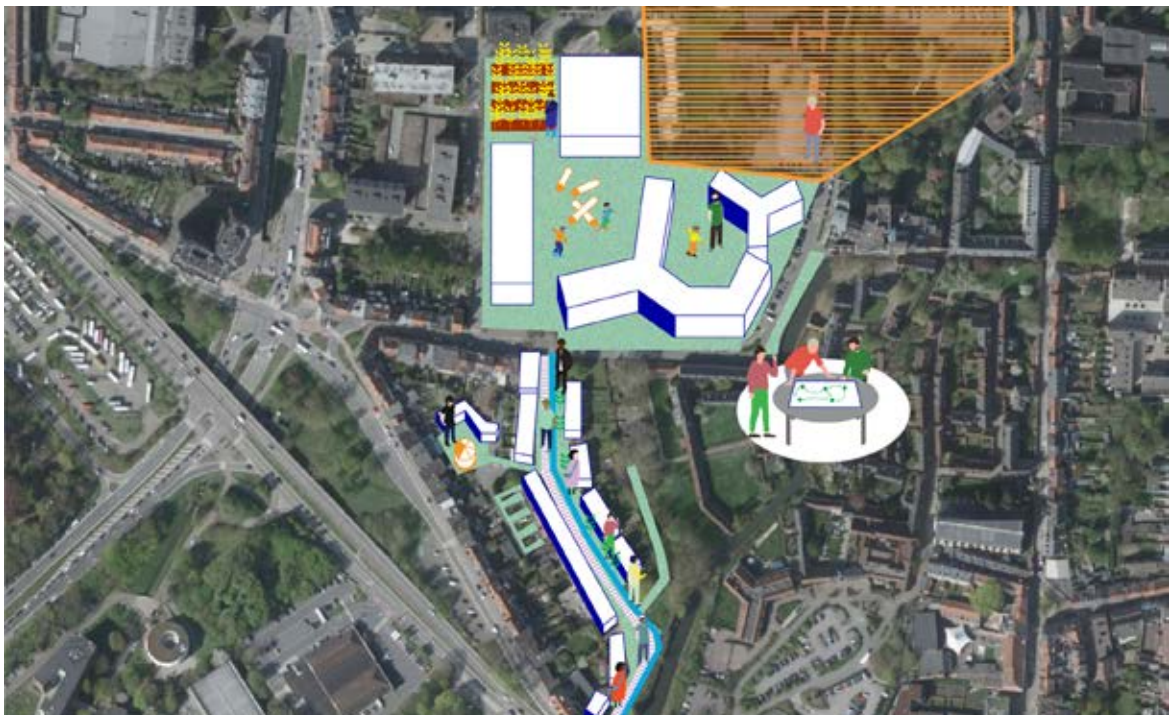
Door de straatprofielen te veranderen en het schoolplein te ontharden, wordt de mobiliteit aangepakt en gaat de luchtkwaliteit erop vooruit.

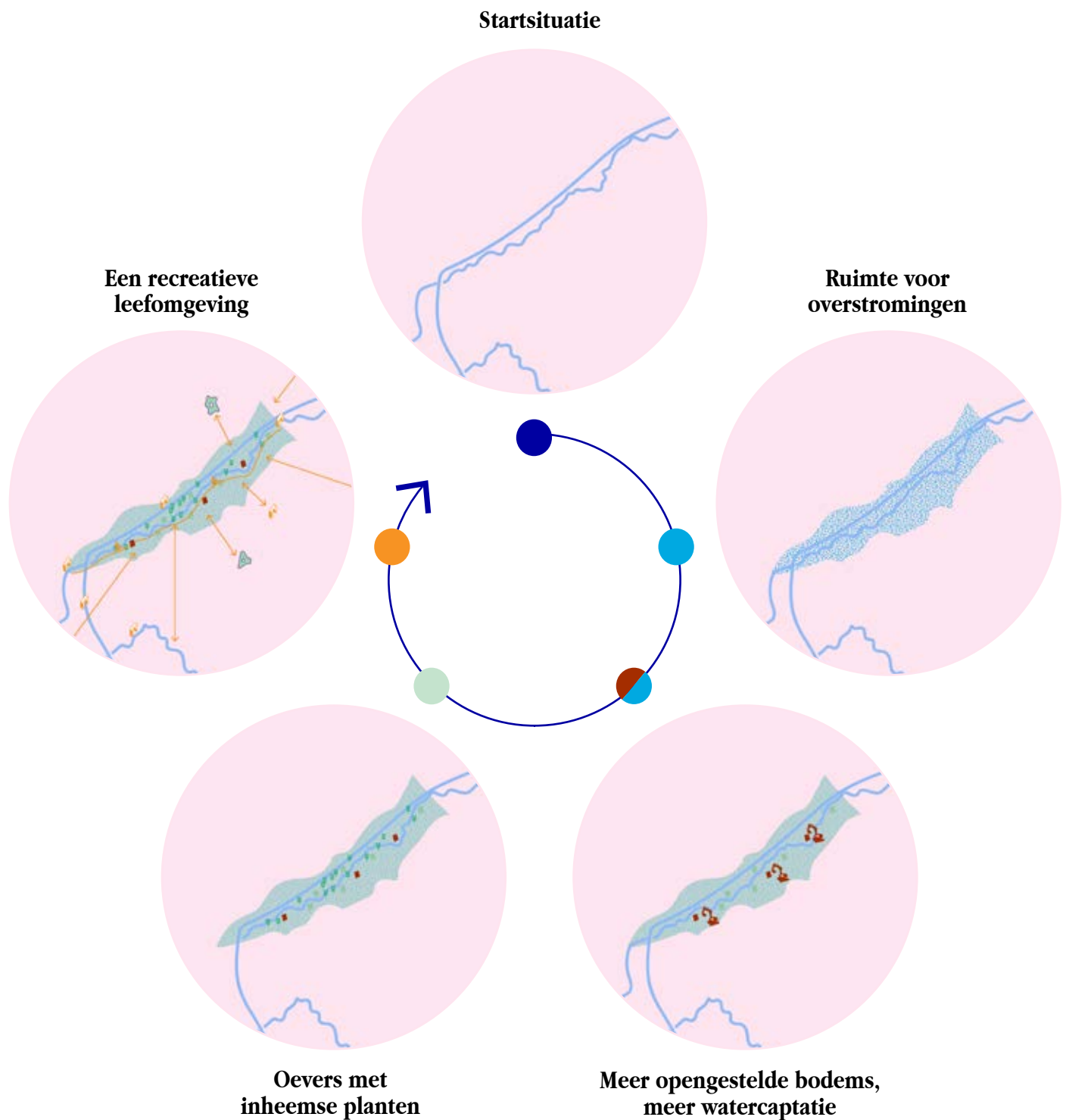
● Minder watergevoelig door betere waterhuishouding

Het gebied ligt in de invloedssfeer van de Dijle en is overstromingsgevoelig. Ontharding op deze plekken zorgt voor een vertraagde afvoer van hemelwater en verkleint de kans op overstroming.

● Beter bodem, meer voedsel en aangener buurtsfeer

Het toevoegen van ontmoetingsplekken en moestuinen zorgt voor een herstel van de bodem ten dienste van een productief landschap met collectief beheer en meer samenhang in de wijk.

4. Ontharding en waterberging in de vallei van de Kleine Nete

● Startsituatie

De Kleine Nete heeft weinig ruimte en treedt vaak buiten haar oevers.

● Ruimte voor overstromingen

Gecontroleerde overstromingsgebieden worden ingericht voor de Kleine Nete.

● Meer opengestelde bodems, meer watercaptatie

De bodem wordt verbeterd en vrijgemaakt door weekendverblijven te slopen en visvijvers te verwijderen. Dit verbetert de watercaptatie van het gebied.

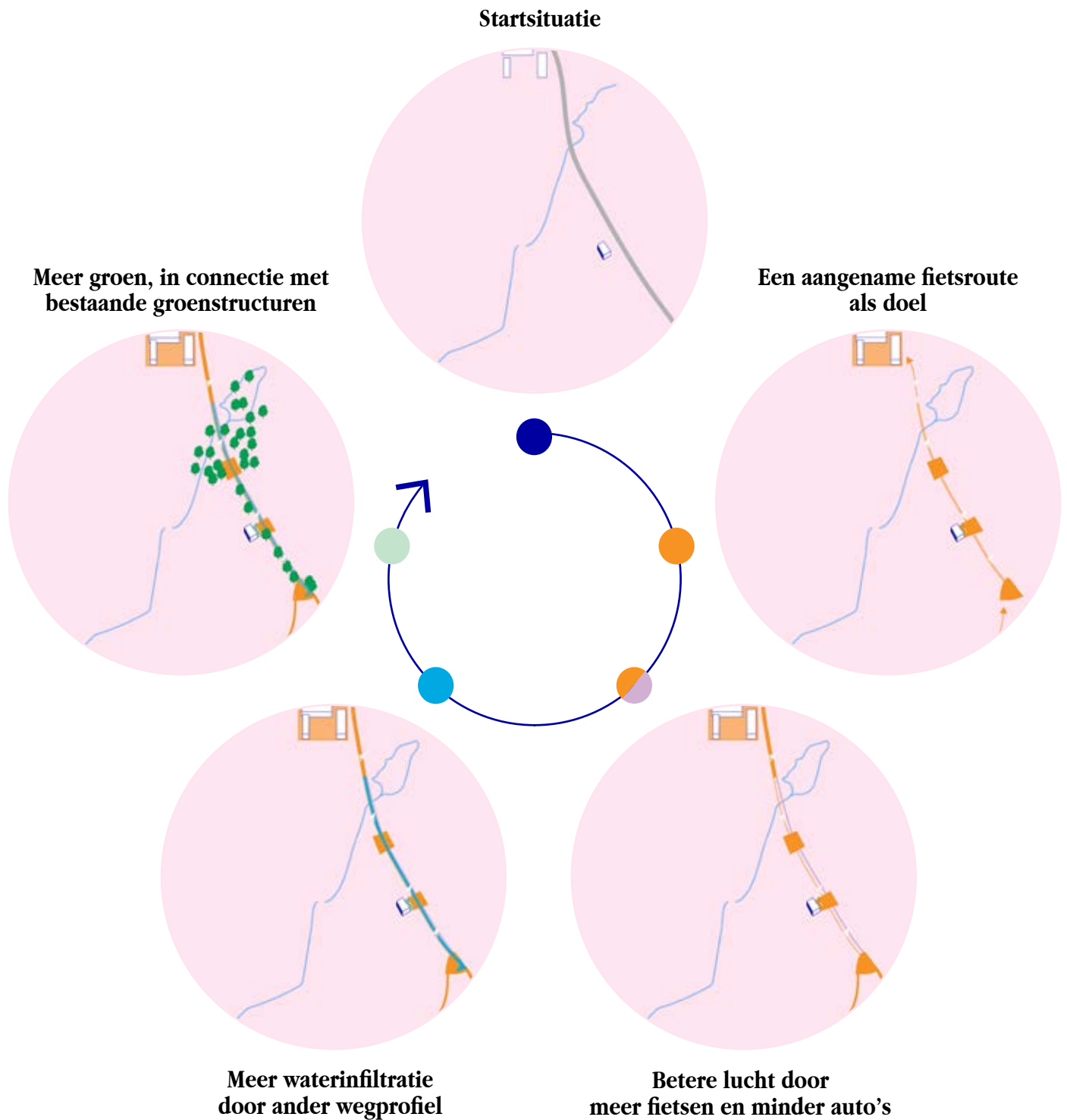
● Oevers met inheemse planten

Het oeverlandschap wordt hersteld met inheemse planten. De groene valleistructuur wordt versterkt.

● Een recreatieve leefomgeving

Het gebied wordt opengesteld als recreatiegebied door het aanleggen van nieuwe toegangspoorten, door connecties te vormen met de omliggende forten en door fietsroutes te voorzien.

5. Transformatie van de Evence Coppélaan Genk

● Startsituatie

De Evence Coppélaan is een vierbaansweg met middenberm die sterk op de auto is georiënteerd. De laan is vandaag in handen van het Agentschap Wegen en Verkeer, maar wordt overgeheveld aan de stad Genk.

● Een aangename fietsroute als doel

Dit sleutelmoment wil de Stad Genk benutten om de fietsroute naar C-Mine, de creatieve hub van Genk, aangener te maken. Deze lange en eentonige weg wordt opgeknipt via platforms en de fietser wordt gescheiden van de auto.

● Betere lucht door meer fietsen en minder auto's

Het profiel van de weg wordt volledig aangepast, waardoor het autogebruik wordt teruggedrongen en de luchtkwaliteit verbeterd. Fietsen wordt evidenter door de fietsroute aangenaam in te richten.

● Meer waterinfiltratie door ander wegprofiel

Met het nieuwe wegprofiel wordt ruimte gemaakt voor natuurlijk ingerichte infiltratiezones waarheen het water afgevoerd kan worden.

● Meer groen, in connectie met bestaande groenstructuren

De ontharde delen worden biodiverse groenzones en tijdens het proces kwam er meer aandacht voor de plantkeuze (pioniersbeplanting). Er wordt nagedacht over een groene scenografie van de laan. Bovendien sluit één van de platforms aan op de bestaande groenstructuur van de Stiemerbeekvallei.

Van 22 naar 44 proeftuinen ontharding

Na een succesvolle eerste onthardingsoproep en een lopend begeleidings-traject, lanceerde Departement Omgeving de tweede projectoproep Proeftuinen Ontharding.

Vanuit de aandacht naar ontharden en klimaat richtte deze tweede oproep zich op drie thematische doelstellingen:

‘school en omgeving’: ontharden voor kwalitatieve en groenere school en omgeving

Een proeftuin ontharding waarbij wordt ingezet op het klimaat robuuster maken en het verhogen van de omgevingskwaliteit van scholen via het realiseren van effectieve ontharding op het terrein;

‘ruimte voor water’: ontharden voor meer ruimte voor water

Een proeftuin ontharding waarbij wordt ingezet op het klimaat robuuster maken van bebouwde gebieden door meer ruimte te geven aan water via het realiseren van effectieve ontharding op het terrein.

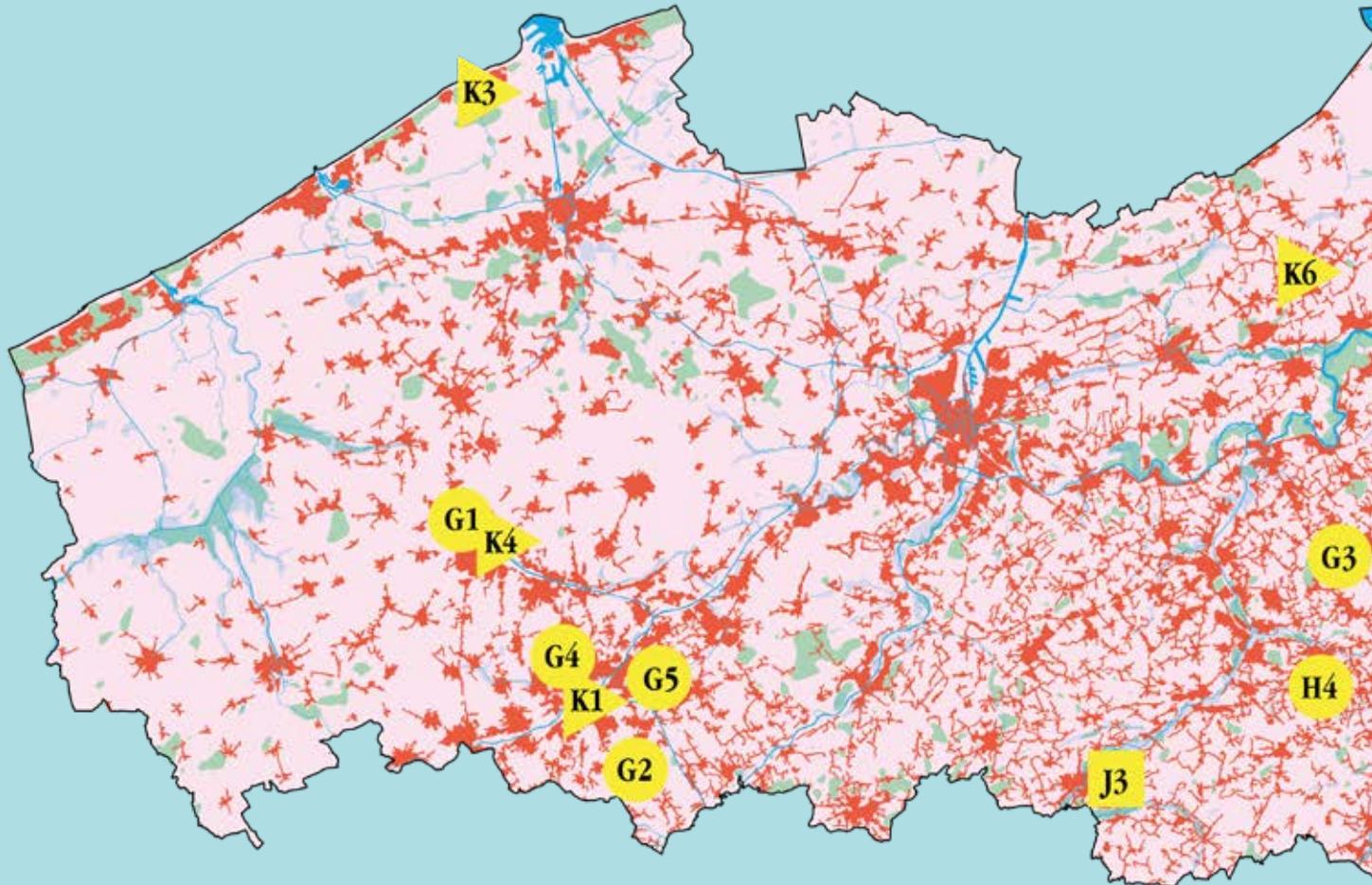
‘weg weg’: ontharden voor meer mobiliteit met minder wegen en het reduceren van verharding voor weginfrastructuur

Een proeftuin ontharding waarbij wordt ingezet op een meer klimaatvriendelijke en CO₂-arme mobiliteit via het realiseren van effectieve ontharding van weginfrastructuur.

Uit dit maal meer dan 130 ingediende voorstellen werden er 22 onthardingsvoorstellen geselecteerd als proeftuin ontharding. Hiermee zijn er vandaag 44 onthardingsprojecten actief.

Ook deze keer kunnen de proeftuinen rekenen op ondersteuning op maat aan de hand van een begeleidingstraject en een expertenteam. Deze generatie heeft als voordeel dat er al enkele pioniers hen zijn voorgegaan. De lessen die na 1 jaar ontharden getrokken zijn, worden daarom ook meegenomen in dit traject en verder verfijnd. Door al doende te testen en lessen te trekken, beoogt het traject om een multiplicator effect te bekomen op termijn.

Tweede generatie Proeftuinen Ontharding

Ontwerpbegeleider groep Scholen G
pt architecten

Ontwerpbegeleider groep Scholen H
Fris in het landschap

Ontwerpbegeleider groep Scholen I
Experten

Groene Speelplaats SBS de Brug

Het Sint-Pietersinstituut onthardt met groen
en blauw

Sch20len

Het land achter de Boerenpoort

Park Piot

Kempense scholen ontharden

Gedeelde schoolinfrastructuur BS de Plataan
en GTS Merchtem

VIIO Borgloon

Campus Wevelgem

Kapelleweide - transformatie parkeerplein en
schoolomgeving tot groen publiek park

De school als groene long

Onthardingsproject School en omgeving voor
GBS Blanden

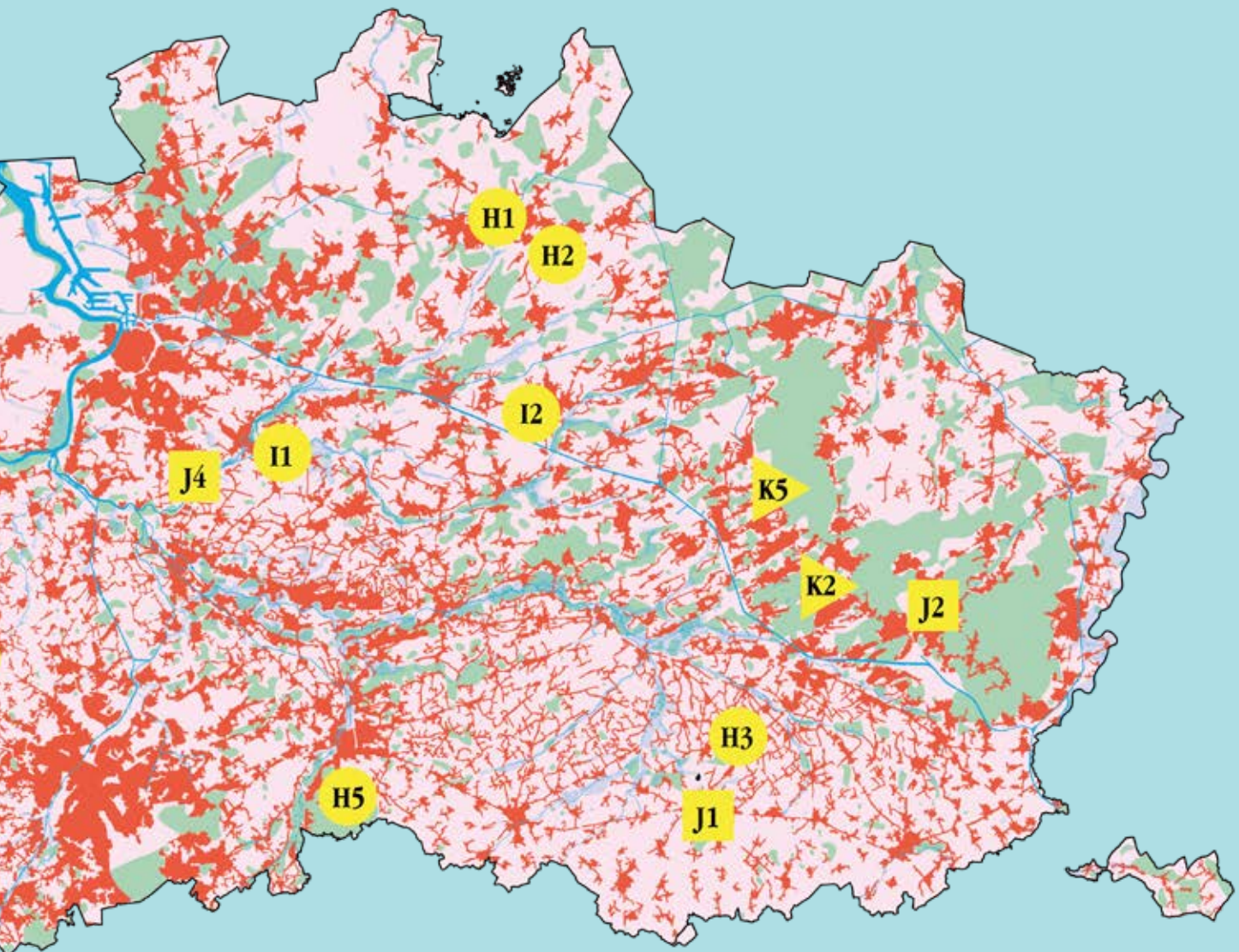
School en Omgeving

Ruimte voor Water

Weg weg

Ontwerpbegeleider groep Water J
MAARCh + Groenlab

De Veemarkt als groenblauwe missing link

Wijwater

Reconversie Den Bleek

Onthardingsproject Senthout voor meer
zichtbaar water

Ontwerpbegeleider groep Wegen K
51N4E + plant en houtgoed

Ontharden parking Groeningelaan

Realisatie natuurcorridor en recreatieve herinrichting open
ruimte gebied Kiewit-Zonhoven

Verduining A. Ruzettelaan Blankenberge

Groene weide Sint-Jozefskerk. Transformatie van de kerkomgeving
als 'prelude' voor een nieuw creatief en ondernemend
wijkweefsel.

Groene-blauwe herinrichting Koolmijnlaan
en Voortplein

Weg voor water

Tweede generatie Proeftuinen Ontharding

G1 SBS De Brug breekt uit
Roeselare

G2 De Kindervriend breekt uit
Rollegem

G5 Athena breekt uit
Kortrijk

H1 Sint-Pietersinstituut breekt uit
Turnhout

H4 Roosdaal breekt uit
Roosdaal

H5 GBS Blanden breekt uit
Blanden

G3 Scholen Merchtem breken uit
Merchtem

G4 Campus Wevelgem breekt uit
Wevelgem

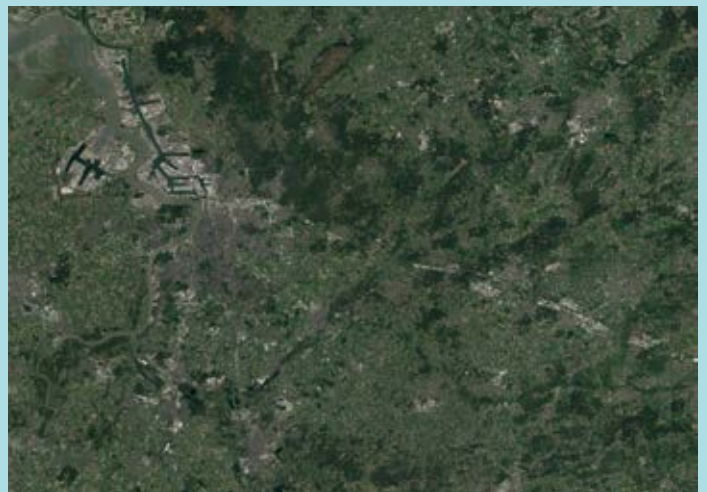
H2 Helig Graf breekt uit
Turnhout

H3 Viio breekt uit
Borgloon

I1 SCHOLEN breken uit
Regio Voorkempen

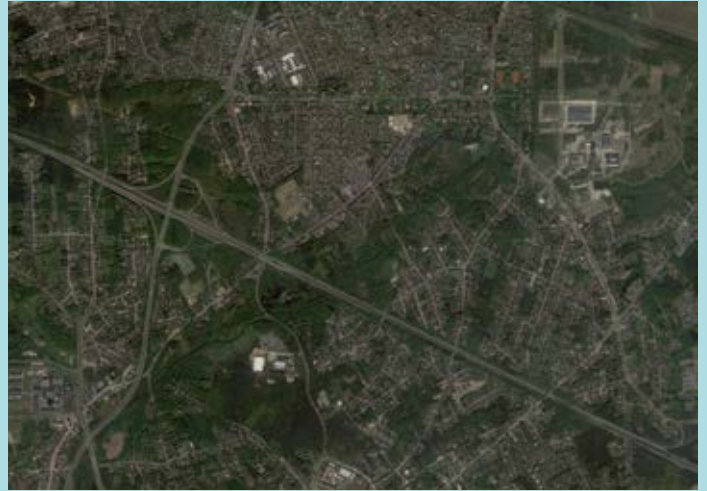

I2 Kempense scholen breken uit
Regio Kempen

Tweede generatie Proeftuinen Ontharding

J1 Sint-Truiden breekt uit
Sint-Truiden

J2 Genk breekt uit
Genk

K1 Kortrijk breekt uit
Kortrijk

K2 Zonhoven breekt uit
Zonhoven

K5 Heusden-Zolder breekt uit
Heusden-Zolder

K6 Baenslandwijk breekt uit
Sint-Niklaas

J3 Geraardsbergen breekt uit
Geraardsbergen

J4 Duffel breekt uit
Duffel

K3 Blankenberge breekt uit
Blankenberge

K4 Roeselare breekt uit
Roeselare

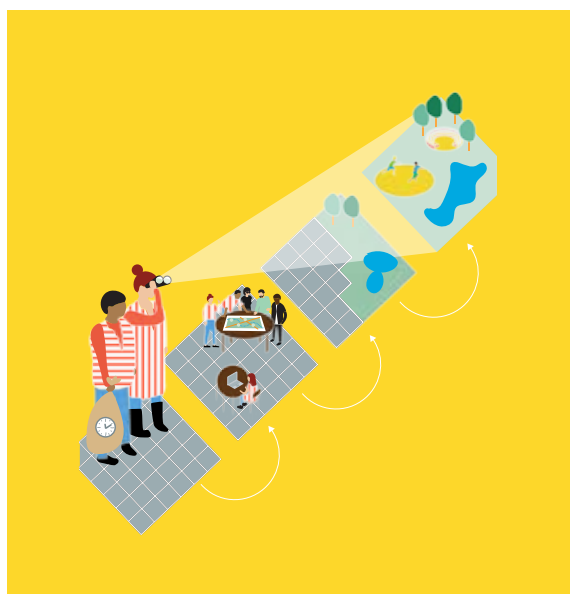

Tijdelijke proefopstelling ontharding Redingenhof. Project: Geïntegreerde Ontharding Redingenhof. Foto: Redingenhof vzw

IV.

Ontharding als nieuwe praktijk

Het traject van Proeftuinen Ontharding bevat vandaag 44 projecten. Op al deze plekken in Vlaanderen gingen verschillende pioniers aan de slag. Ze namen verharding weg, en maakten open ruimte in stedelijk en landelijk gebied. Daarmee gaan ze in tegen de dominante praktijk, zonder veel voorbeeldprojecten in de hand. Het ontharden als actie, zoals het wegnemen van stoeptegels, asfalt, gebouwen..., lijkt een simpele opgave. Toch bleek en blijkt dit vaak moeilijker dan gedacht. Concreet ontharden op het terrein stelt de ontharder voor verschillende kwesties, die vragen om een nieuwe praktijk.

Ontharden vergt een nieuwe praktijk, waarvoor zes aandachtspunten uit de eerste generatie proeftuinen afgeleid kunnen worden. Elk aandachtspunt bundelt verschillende kwesties waarmee de proeftuinen geconfronteerd werden tijdens hun onthardingsproject. Algemeen leren we ook uit de Proeftuinen, het begeleidingstraject en deze aandachtspunten, dat de verbindende kracht, rol en belang van ontwerp essentieel is voor het slagen van een onthardingsproject.

Ontharden is meer dan verharding wegnemen. Zes aandachtspunten:

- 1. Ontharden als deel van een groter geheel**
- 2. Ontharden vergt organisatie**
- 3. Ontharden vraagt en produceert nieuwe interdisciplinaire professionele samenwerkingen en expertise**
- 4. Ontharden vraagt en creëert draagvlak en verbeelding**
- 5. Ontharden kost tijd**
- 6. Ontharden stopt niet na de actie**

1. Ontharden als deel van een groter geheel

Hoewel ontharding voor sommigen aan tabula rasa doet denken, start geen enkel onthardingsproject van een wit blad. Een onthardingsproject maakt deel uit van een groter water- en ecosysteem, bevindt zich op een bepaald type bodem, in een specifieke wijk, stad of landschap...

De context van het project bepaalt mee de randvoorwaarden, maar ook de kansen. Uit het traject met de Proeftuinen leren we dat één onthardingsactie de bodem kan herstellen en waterinfiltratie kan verbeteren, maar tegelijkertijd de buurt kan betrekken en bijdragen aan een aangename leefomgeving. Het is belangrijk dat de verschillende schalen waarop het project inspeelt, steeds meegenomen worden in het totaalverhaal: puntsgewijze ingrepen staan altijd in relatie met grotere systemen, zoals een waterbuffer stroomopwaarts veel invloed heeft op het functioneren van het gehele watersysteem stroomafwaarts of zoals een klein groengebied een cruciale rol speelt op de heropleving van een wijk en zijn relatie met de gehele stad. Alleen door een onthardingsproject te zien als deel van een groter geheel kunnen deze kansen en winwins opgespoord en ingezet worden. Zo kan het project zich op de beste manier inbedden in de context.

2. Ontharden vergt organisatie

Ontharden kan iedereen, maar je kan het zelden alleen. Om een succesvol onthardingsproject te bekomen, worden vaak samenwerkingsverbanden aangegaan. De proeftuinen ontharding maken duidelijk dat het belangrijk is om bij aanvang na te gaan wie allemaal baat heeft bij het onthardingsproject. Zijn er mogelijk betrokken actoren, toekomstige gebruikers of bureaus die mee hun schouders, kennis of financiële middelen kunnen inzetten? Welke coalities zijn er te vormen op het terrein, hoe wordt er aan de slag gegaan en welke afspraken moeten er gemaakt worden? Deze en vele andere vragen kunnen het proces en de uitkomst van een onthardingsproject sterk bepalen en de slaagkans en impact van het project vele malen verhogen.

Ontharden vraagt een andere organisatorische aanpak naargelang wie je als initiatiefnemer bent en met wie je samen wil ontharden. Zo organiseren burgerbewegingen zichzelf bijvoorbeeld best in een feitelijke vereniging of in een vzw (eg. Geïntegreerde ontharding Redingenhof), terwijl een stad, gemeente of overheid kan kiezen tussen verschillende opties: ze gaat zelf over tot ontharden en/of ze stimuleert of faciliteert ontharding.

3. Ontharden vraagt en produceert nieuwe interdisciplinaire professionele samenwerkingen en expertise

Omdat ontharding diverse vraagstukken samen kan en moet oppakken, komt er bij een onthardingsproject ook meer dan één kennisdomein kijken. De benodigde expertise gaat van kennis over bodemtypes, bodemvervuiling, waterinfiltratie, materiaalgebruik en groenaanleg, tot het ruimtelijk ontwerp en het creëren van draagvlak door middel van participatie. Elk project heeft er daarom baat bij om de lokale coalitie te versterken met één of meerdere expertises, om zo de vorm, impact en kwaliteit van de effectieve ontharding aan te scherpen. Naast het op peil houden of zelfs verhogen van de ambities, is deze inbreng ook cruciaal om valkuilen en kansen tijdig te detecteren. Zo zorgt het te laat ontdekken van vervuiling in de bodem voor vertraging, of kan een goed participatietraject zorgen voor meer draagvlak en gedeelde ambitie. (eg. Borsbeek breekt uit)

De inzet van complementaire expertises in een onthardingsproject creëert de conditie om op een multidisciplinaire manier samen te werken. Deze samenwerking kan zowel tussen de gemeentelijke of stedelijke diensten ontstaan, in een ontwerpteam of gevoed worden door een burgerinitiatief. (eg. GruunRant Onthardt) Die samenwerking produceert op haar beurt nieuwe inzichten en kennis op vlak van technische kwesties, van proces en samenwerkingen, en met betrekking tot beleidskaders en juridisch-financiële condities.

4. Ontharden vraagt en creëert draagvlak en verbeelding

Een onthardingsproject heeft vaak impact op de publieke of gedeelde ruimte. Het grijpt in op de dagelijkse leefomgeving van vele mensen. Draagvlak voor een project vinden is daarom essentieel. Soms kan een onthardingsproject tegenstand ondervinden, wanneer er bijvoorbeeld een aantal parkeerplaatsen worden geschrapt of wanneer het ontharden tot de gevel doorgevoerd wordt, wat de bewoners angstig maakt voor waterschade aan de woning. Om dit te voorkomen, is het vinden en onderhouden van voldoende draagvlak cruciaal. Een participatieve aanpak op maat helpt daarbij. Participatie kan breed ingezet worden: van informeren en adviseren, over coproduceren van het project, tot het organiseren van mede- of zelfbestuur.

De 44 proeftuinen ontwikkelen hun draagvlak via participatie, of aan de hand van infomarkten, presentaties en workshops. Daarnaast blijken proefopstellingen en verbeelding twee middelen die specifiek voor ontharding erg effectief zijn. Proefopstellingen hebben als voordeel dat ze zeer verbeeldend, tijdelijk en niet definitief in ontwerp zijn. Waar plannen en mooie collages soms een eerder abstracte indruk nalaten, bevat een proefopstelling het voordeel van de duidelijkheid. De tijdelijkheid kan initiële tegenstanders van een project over de streep trekken, terwijl het experimenteel karakter een setting schept waarin er ruimte ontstaat om het ontwerp nog aan te passen aan de hand van de bevindingen van de opstelling.

5. Ontharden kost tijd

Het effectief ontharden lijkt op het eerste zicht eerder een simpele en snelle actie, maar het hele proces vergt tijd, veel tijd. Het initiëren en coördineren van het onthardingsproces vergt veel energie en doorzetting. Er komt een grote hoeveelheid werk bij kijken, waarvoor tijd vrijgemaakt moet worden in de agenda. De proeftuinen maken duidelijk dat het te overwegen is om de persoon die verantwoordelijk is voor het project een aantal uren per dag, week of maand hiervoor tijd te bieden: om het proces, de werken en de verschillende samenwerkingen op te volgen. Dit is bijvoorbeeld gebeurd bij Proeftuin ‘De Zevensprong’, waar de verantwoordelijke leerkracht wettelijk een paar vrije uren heeft gekregen om aan het onthardingstraject te werken. Op deze manier blijft er genoeg enthousiasme en energie in het project zitten, wat leidt tot succesvolle ontharding.

Een onthardingsproject staat er niet van de ene op de andere dag, maar kost tijd om tot een volwaardig project uit te groeien. Het stellen en bijstellen van ambities is een continu proces. Daarom werkt een project vaak met verschillende fases. Deze fasering en ‘tussentijd’ (tussen start en einde) kan gebruikt worden om te testen en te experimenteren aan de hand van bijvoorbeeld proefopstellingen. Zo testte en verscherpte de Proeftuin ‘De Evence Coppéelaan’ bepaalde ambities met een proefopstelling tijdens de autoloze zondag. Tijdens deze gefaseerde ontharding wordt kennis deel per deel opgebouwd, waardoor het proces bijgestuurd kan worden.

Ontharding vraagt om een langetermijnvisie: wat is de ideale eindsituatie van het onthardingsproject én hoe moet het project zich verder ontwikkelen nadat de ontharding is afgerond? Het financiële aspect is hierbij een belangrijke factor. Misschien zijn niet alle wensen van het onthardingsproject in een eerste fase haalbaar, maar kunnen deze wel vanuit een lange termijn visie stapsgewijs gerealiseerd worden. Binnen de proeftuinen zijn er verschillende voorbeeldprojecten die werken met een basisvariant, die door de tijd heen opgewaardeerd en aangevuld kan worden richting de uiteindelijke visie. Bovendien kan ontharding een startpunt zijn van een grotere herstructurering van een gebied.

6. Ontharden stopt niet na de actie

Een succesvol onthardingsproject staat of valt met een kwalitatieve invulling en een brede aanpak. Het ontharden als actie op zichzelf is belangrijk, maar nadenken over het leven van het project na de actie wordt vaak vergeten. De Proeftuinen leren ons dat dit niet iets is dat je achteraf beslist, maar tijdens het proces mee inbouwt in het project. Dit betreft verschillende elementen van het project: nadenken over welke plantkeuze in functie van het beheer, wie gaat er in de toekomst van het onthardingsproject gebruik maken, welk juridisch statuut heeft een speelplaats nodig als ze wordt opgesteld, door wie gebeurt dit, ... Dit zijn aspecten die het nut, de impact, het gebruik en de kwaliteit van het onthardingsproject in zeer belangrijke mate bepalen. Tijdens het ontwikkelingsproces dient het afterlife van een project actief te worden meegenomen. De personen of instanties die als beheerder, (mede)gebruiker of nog andere manieren een rol zullen spelen na de effectieve ontharding, zoals de groendienst of een tuinbouwschool, worden best betrokken tijdens het ontwerp-proces. Dit gebeurde bijvoorbeeld bij de Proeftuin in Zolder, waar de groendienst al vroeg in het proces betrokken wordt bij het plan. Zo kan worden voorkomen dat men na het onthardingsproject voor verrassingen komt te staan. Duidelijke afspraken en overeenkomsten kunnen ervoor zorgen dat het onthardingsproject uitgroeit tot een succesverhaal en dat het maatschappelijk ingebed zit, met een duurzame, positieve impact op de sociale en fysieke leefomgeving.

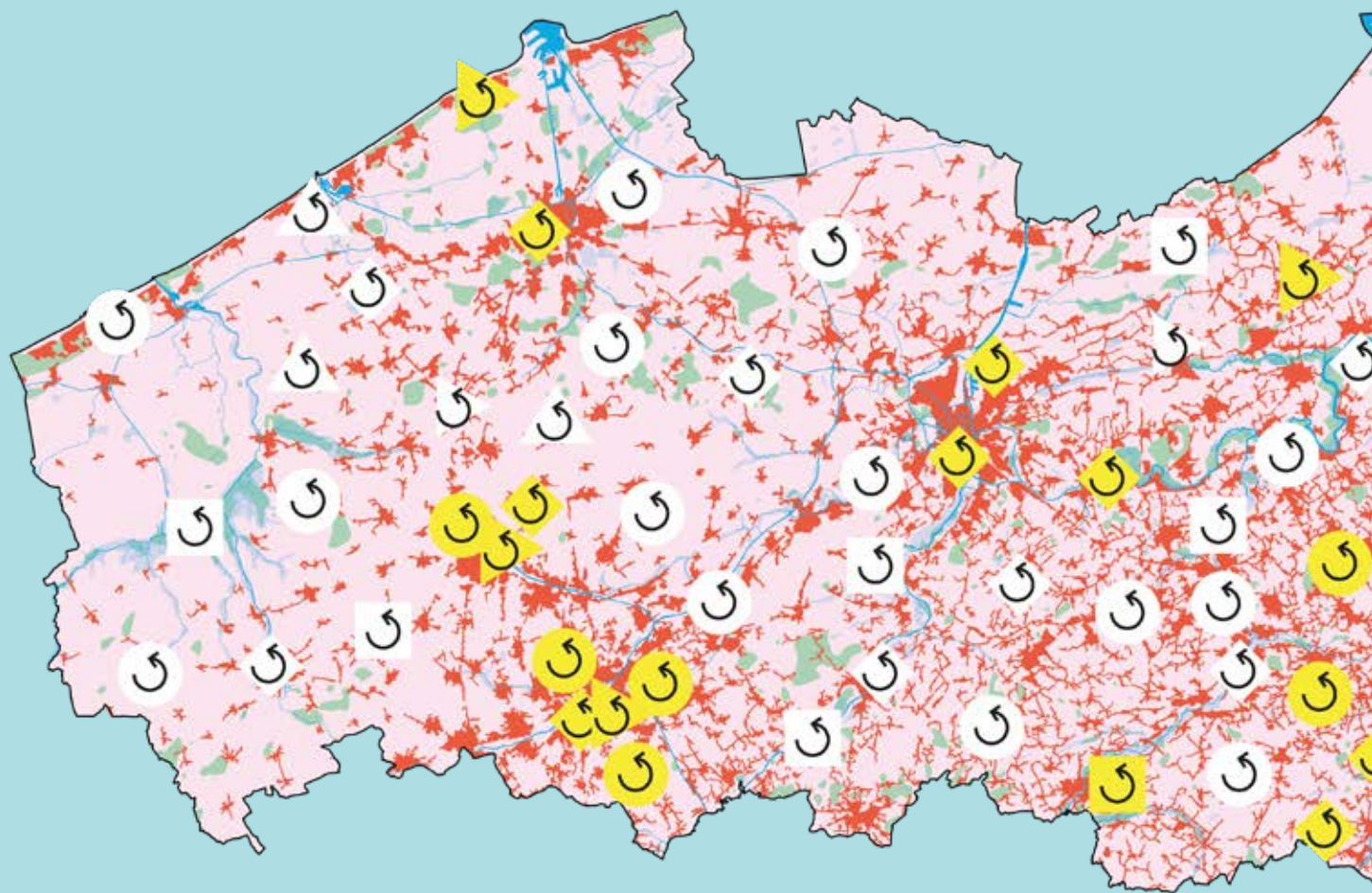
De proeftuinen vermenigvuldigen

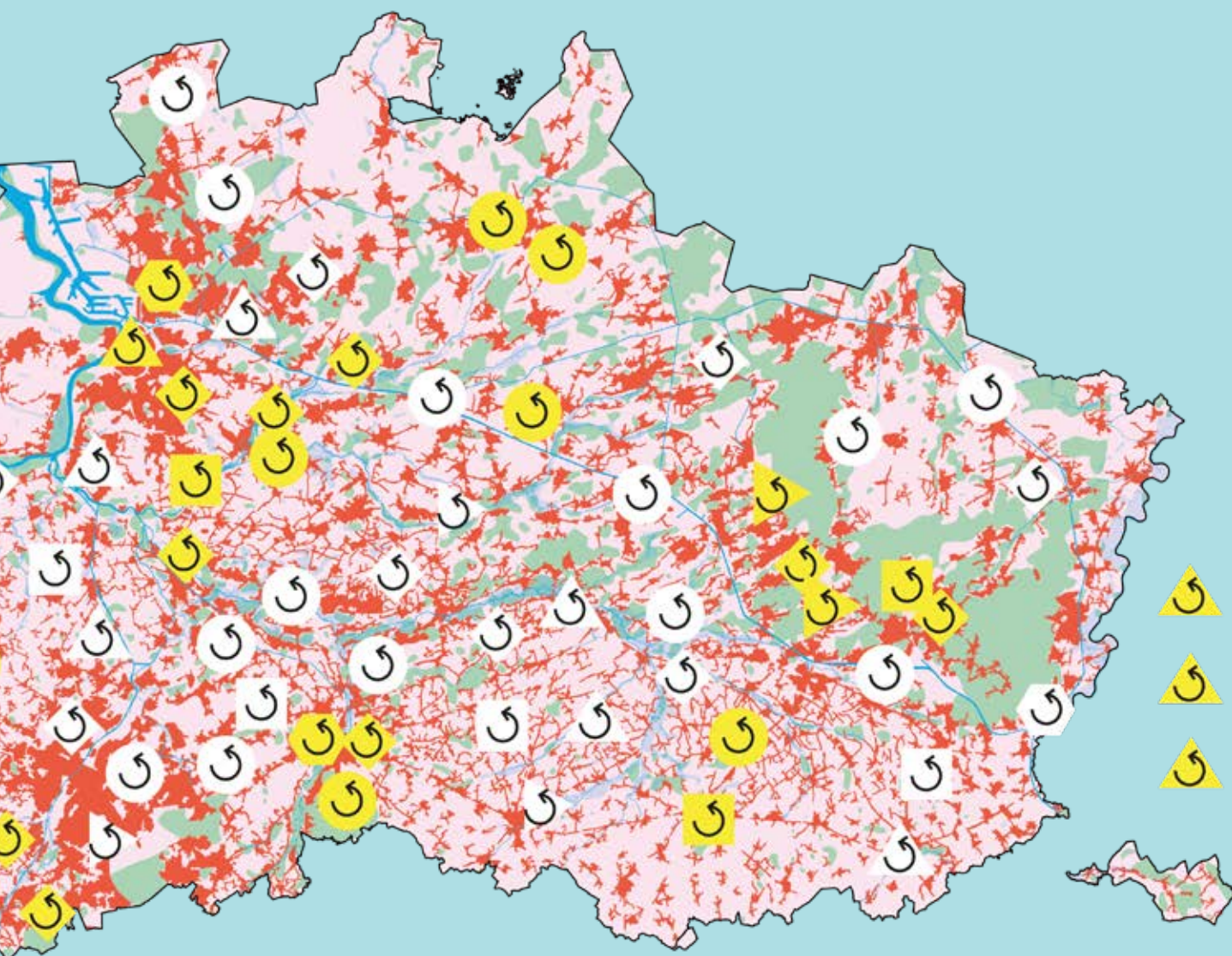
Ontharden is een opgave van iedereen en overal. Het biedt tegelijkertijd kansen voor het vergroenen, herstructureren en gezonder maken van onze leefomgeving en de ruimte die we allen beleven. De vele onthardingsopgaven die spelen in Vlaanderen lopen dan ook breed uiteen: het schrappen, uitdoven, wegnemen, afbreken of groenblauw dooraderen om de (samenhang van de) open ruimte te versterken, water te laten infiltreren,

De 44 projecten zijn belangrijke pioniers, maar we staan pas aan het begin van een grotere beweging. Eén ontharde speelplaats of plein, een ontharde rivier of boerderij, helpen mee aan de ontharding, maar dat maakt van Vlaanderen nog geen ontharde regio.

De proeftuinen voor ontharding gaan vandaag weliswaar slechts over een bescheiden oppervlakte, maar ze geven wel heel belangrijke leerpunten voor die omslag. De vraag waar we vandaag mee aan de slag zijn, is “Wat leren we uit de proeftuinen ontharding om die versnelling hoger te kunnen schakelen? Hoe kunnen we de lessen uit de proeftuinen vertalen in een meer structureel onthardingsbeleid dat vermenigvuldiging van onthardingsprojecten kan stimuleren?

De proeftuinen vermenigvuldigen

Tijdelijke proefopstelling tijdens auto-loze zondag op de Eence Coppéelaan. Project: Eence Coppéelaan, Genk. Foto: Designskills

V.

Ontharding als programma

Het aandeel verharde ruimte in Vlaanderen is groot, en neemt nog elke dag toe. De dagelijks bijkomende verharding verloopt honderden keren sneller dan de ontharding via de Proeftuinen en enkele andere parallelle initiatieven. De impact van de twee generaties proeftuinen ontharding is dus eerder kwalitatief dan kwantitatief. Het begeleidingstraject en realisatie van de proeftuinen ontharding leren dat ontharden zowel een doel als een middel is. Ontharden kan mobiliseren en vergt nieuwe praktijken. Maar om de verhardingsgraad in Vlaanderen terug te dringen en de regio klimaatrobuuster te maken moeten we een versnelling hoger schakelen en ontharden structureel integreren.

Naar onthardingsprogramma Op(en)ruimen

De impact van de momenteel 44 lopende proeftuinen is in de eerste plaats kwalitatief, niet kwantitatief: de dagelijkse verharding verloopt echter honderden keren sneller dan de ontharding via de proeftuinen. Om de kwantitatieve BRV-doelstellingen rond ruimtebeslag en ontharding te behalen moet op andere wijze een versnelling hoger worden geschakeld en een multiplicatoreffect worden bereikt.

De Proeftuinen zijn gelanceerd om nieuwe praktijken voor ontharding op terrein te testen. Ze leveren inzichten op over mogelijke handvaten om de versnelling of vermenigvuldiging mogelijk te maken. Ze stimuleren het verder uitdragen van een onthardingscultuur en ondernemerschap. Daarnaast leren we uit de begeleiding en realisatie van de Proeftuinen Ontharding ook dat ontharding zowel een doel (kwantitatief en als beleidsdoel in kader van de bouwshift) als een middel (kwalitatief, om in te zetten op meer biodiversiteit, waterinfiltratie, aangename leefomgeving, etc.) is. Ontharden is een hefboom, kan mobiliseren en vergt nieuwe praktijken.

Deze lessen en nieuwe inzichten, zullen verder worden uitgebouwd in de loop van het traject met de tweede generatie Proeftuinen. Daarbovenop is het de bedoeling om de onthardingscultuur verder aan te zwengelen en de lessen op twee manieren te vertalen naar een meer structurele aanpak:

- **Via de uitwerking van het BRV met operationalisering van ontharding via de BRV-beleidskaders en de oprichting van het BRV-fonds;
Via de doorstart van een uitvoeringsgerichte programmawerking rond**
- **ontharding: het Onthardingsprogramma “Op(en)ruimen” in kader van het Open Ruimte Platform. Op deze manier kan er een eenvoudig kader gecreëerd worden waar men Vlaanderen als 1 partner in uitvoering kan ontmoeten. Via programmawerking en een programmateam waar betrokken Vlaamse entiteiten samenwerken en kennis delen, bundelen van krachten en middelen (projectbureau).**

reduceren van verharding – inzetten op ontharden

voorkomen van bijkomende verharding

inzetten op transacties tussen ontharden en verharden

Het Onthardingsprogramma Op(en)ruimen wil verder gaan inzetten op:

- **Reduceren van verharding – inzetten op ontharden;**
- **Voorkomen van bijkomende verharding;**
- **Inzetten op transacties tussen ontharden en verharden.**

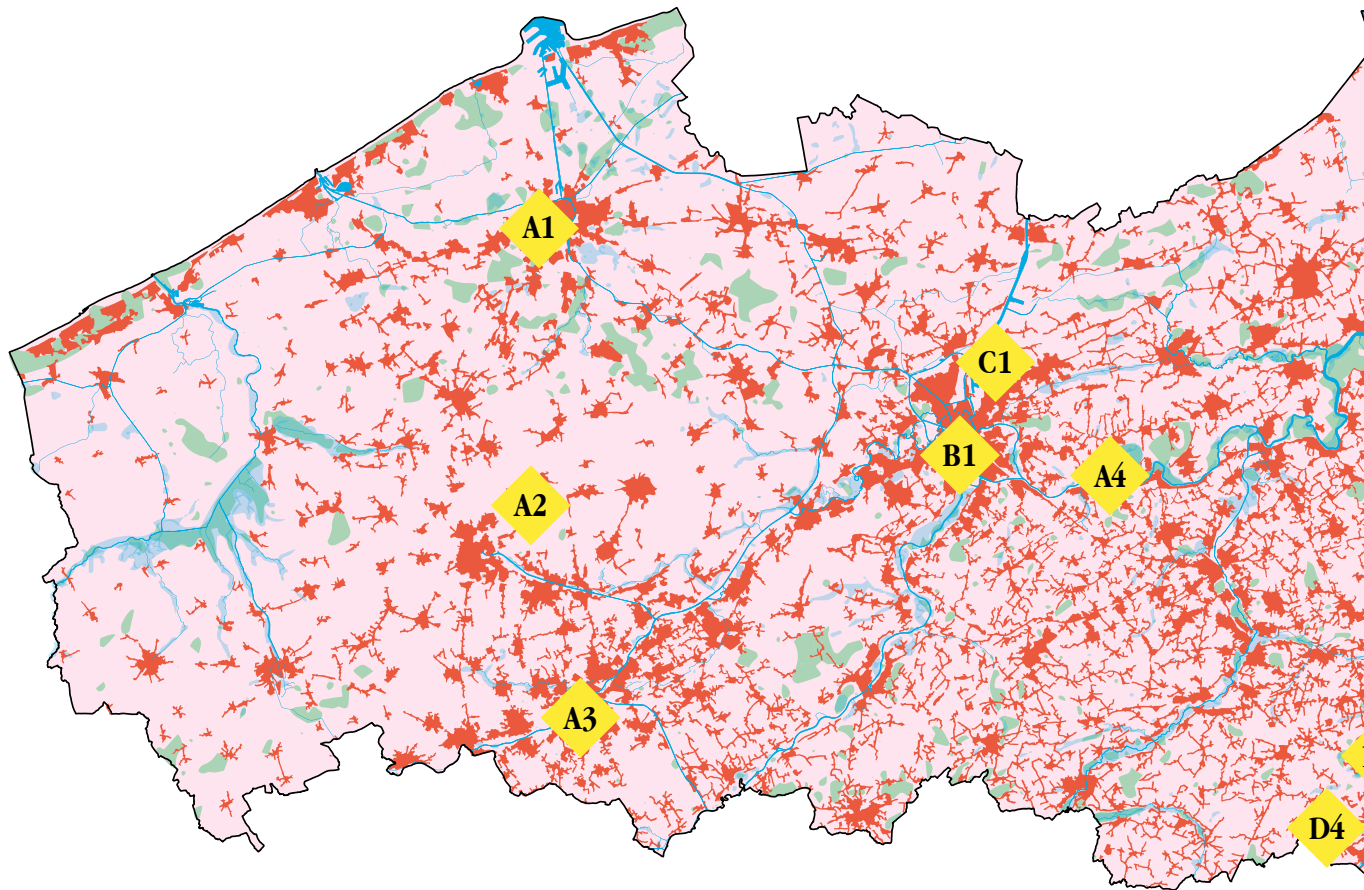
Om dit te realiseren en op basis van de proeftuinen ontharding zijn er verschillende na te streven doorbraken. Het programma kan daarbij op meerdere sporen tegelijkertijd inzetten om het levend te houden. Zoals bijvoorbeeld:

- **Inzetten en ingrijpen op regelgeving en subsidiekaders die ontharding tegenwerken, of verdere verharding (onbewust) stimuleren;**
- **Aan ontharding gekoppelde transacties en dynamieken van onderuit ondersteunen;**
- **Actie ondernemen in black-spots waar ontharding echt noodzakelijk is; Inzetten op sleutelmomenten en kantelmomenten aangrijpen waarbij ontharden nieuwe kansen biedt in plaats van heraanleg zoals gewoonlijk;**
- **Inzetten op nieuwe financiële modellen. Zorgen voor financiële impulsen, want met overheidsmiddelen alleen blijft de nodige opschaalbaarheid van de projecten op terrein buiten bereik. Door bijvoorbeeld ontharding te koppelen aan de transformatie van de bebouwde ruimte, kan het creëren van open ruimte - iets wat de huidige samenleving weinig of geen geld opbrengt - juist mogelijk gemaakt worden;**
- **Gediversifieerde aanpak: ontharding raakt aan veel thema's en kan dus vanuit veel invalshoeken gestimuleerd worden (cfr één actie veel opgeven, via verschillende beleidskaders, doelgroepen, ...)**
- **Zorgen voor procesbegeleiding en ervaringskennis (ontwerp, juridisch, instrumenten, ...) voor lokale initiatiefnemers;**
- **Goede voorbeelden als inspiratiebron, succesverhalen verzamelen;**
- **Specifieke sleutelactoren (waar vermenigvuldiging groter is) aanzetten tot ontharding: scholen (actie onthardingsacademie voor scholen, MOS), lokale besturen, ...**

Fiches

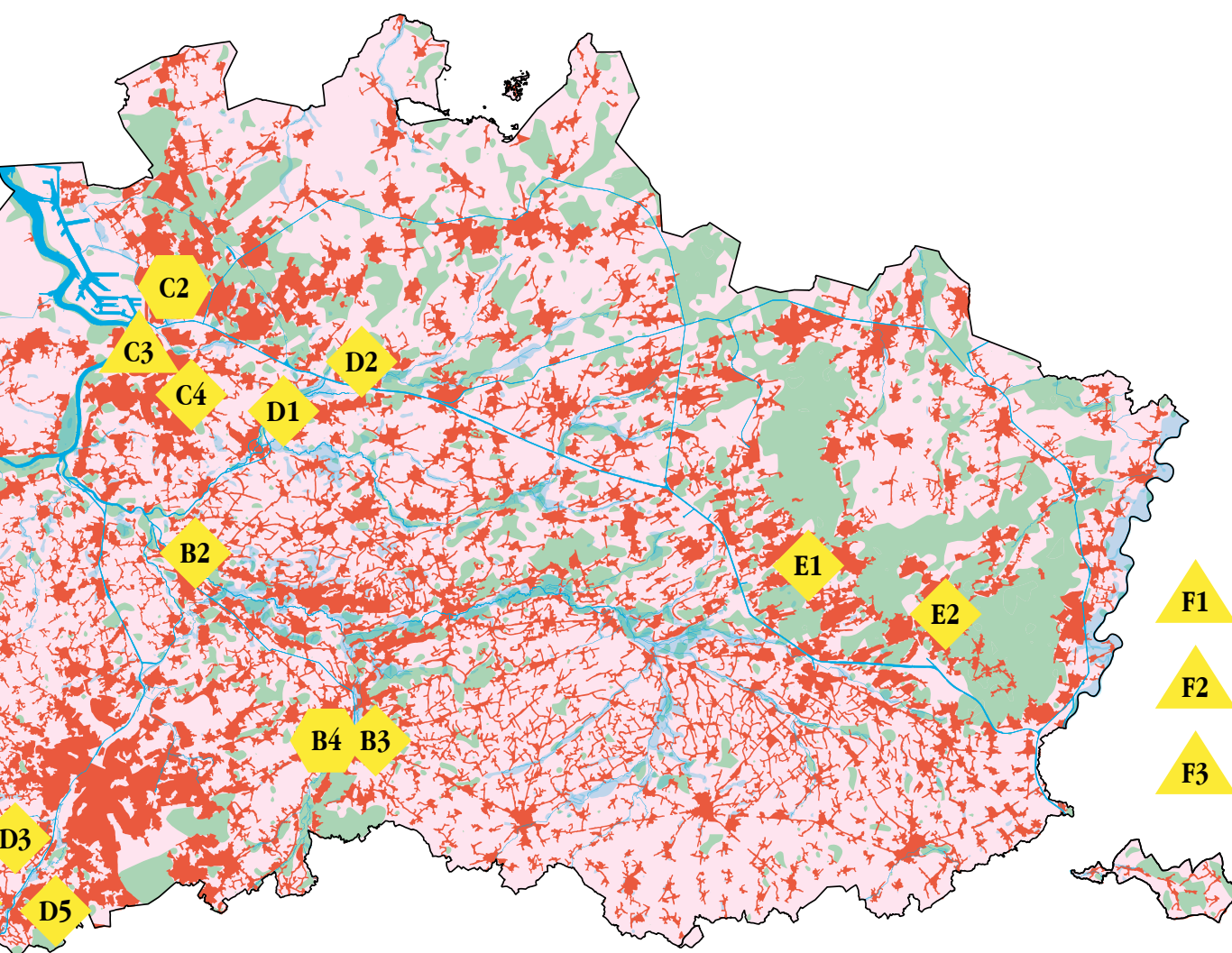
Proeftuinen Ontharding

Proeftuinen Ontharding Generatie 1

A	GROEP A Ontwerpbegeleider: Stramien	B	GROEP B Ontwerpbegeleider: PTArchitecten	C	GROEP C Ontwerpbegeleider: MAARCH + Groenlab
A1	Har(d)t voor groen	B1	Betonschraap: de Smet de Naeyerpark	C1	Betonschraap: ontharding Oostakkerdorp
A2	Speelgroenplaats - een droom van een speelplaats	B2	Gummarushof	C2	GruunRant Onthardt
A3	Transitie industriële varkenssite naar eetbare pluktuin	B3	De zevensprong onthardt	C3	De robuuste klimaatstraat
A4	Omgevingsontwerp Markt 23, Wetteren	B4	Geïntegreerde ontharding Redingenhof	C4	Infiltratie in co-creatie

◆ Quickwin project
 ◆ Coalitievormend project
 ◆ Systemische visievorming

GROEP D
Ontwerpbegeleider:
Fris in het landschap

D1

Ontharding en waterberging in
de vallei van de Kleine Nete

D2

Groen in plaats van Grijs

D3

Zuurstof voor de vogelzangbeek

D4

Ontharden Zenneweide

D5

Van grijs naar groen speelparadijs

GROEP E
Ontwerpbegeleider:
51N4E + Plant en houtgoed

E1

Groen hart voor Zolder

E2

Transformatie
Evence Coppeelaan

GROEP F

F1

Geel voor Geel. Verharde boerderij
wordt productieve landerij

F2

Groen met Grijs

F3

RE_MOVE: waar een wil én een plan is,
kan een weg weg

A1 Har(d)t voor groen Quick Win

Type: School, Landschap
Locatie: Brugge
Aanvrager: OLV Hemelvaartinstituut,
afdeling Spes Nostra
Partners: Basisschool Sint-Lodewijks-
college, IBO Kakelbont, WZC Regina
Coeli, Regionaal Landschap Houtland,
Provincie West-Vlaanderen
Ontwerpteam: Studio Basta
Ontharding: 1.850 m²

Dit onthardingsproject, dat wordt getrokken door diverse betrokkenen van de school, maakt van de speelplaats een over het algemeen groene speelplaats, met wadi's en met een didactisch doel. De strategische locatie van deze ontharding draagt bij tot vergroening van de omgeving. De school maakt werk van educatie en communicatie rond ontharden, en zal de vernieuwde speelplaats op afgesproken momenten openstellen voor externen.

De verharde speelplaats

Toekomstig ontwerp

A2 Transitie varkenssite naar eetbare pluktuin

Quick Win

Type: Landbouw, Natuur, Sloop, Transformatie

Locatie: Ardoorie

Aanvrager: De Houtmeerschens

Partners: Food Forest

Ontwerpteam:

Ontharding: 3.169 m²

Dit project werkt aan de transformatie van een industrieel varkensbedrijf met vier mestvarkensstallen tot een streekeigen en inspirerend duurzaam project, dat publiek toegankelijk is en de gemeenschap in de omgeving betrekt. De vier stalgebouwen en de omliggende verharding worden omgevormd tot verschillende biotopen voor mens en dier. Van één stal wordt de vloerplaat onthard en de stal blijft bestaan als afdak met zachte groundbodem voor dieren. Een tweede stal wordt volledig afgebroken en heraangelegd als pluk-, proef- en kruidentuin. De derde stal wordt volledig onthard en alleen een open stalen frame blijft behouden zodat er eetbare klimplanten aan groeien. De laatste stal zal een transitie ondergaan tot getrapte waterbiotoop voor de eigen waterzuivering in een rietveld. Ook de asfaltering voor de stallen en de silo-platforms worden volledig onthard.

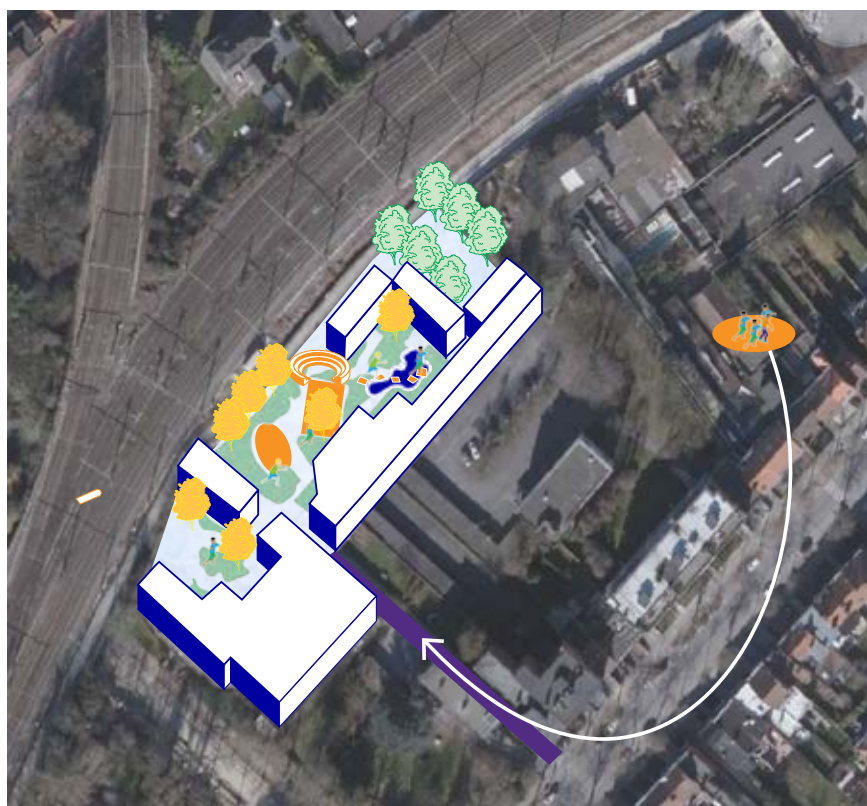

Impressie van toekomstige waterbiotoop loods

Ontwerp van de nieuwe stallen

A3 Speelgroenplaats, een droom van een speelplaats Quick Win

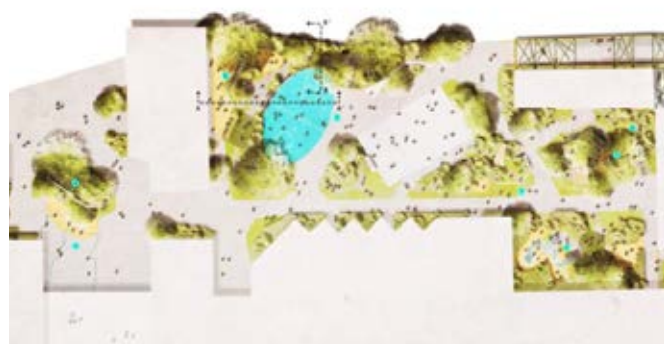

Type: School, Landschap
Locatie: Kortrijk
Aanvrager: VBS KBK Sint-Paulus Kortrijk
Partners: Studio Basta, Fris in het landschap, Atelier Ruimtelijke Advies, Katholieke Basisscholen Kortrijk, MOEV, Provincie West-Vlaanderen, Stad Kortrijk en Be-Planet.
Ontwerpteam: Studio Basta, Fris in het Landschap, Atelier voor Ruimtelijk Advies (ARA) Aannemer: Growebo Tack Gebroeders
Ontharding: 4000 m²

Voor de heraanleg van haar speelplaats werkte Basis-school Sint-Paulus aan een participatief voortraject met vele partners, kinderen, leerkrachten en ouders. Daarvoor werkte de school met een sterk team met goede technische kennis, speelplaats- en landschapsonderwerp ervaring. Het project realiseerde een ruime ontharding, met veel aandacht voor het ecologisch ontwerp en het verhogen van de opvangcapaciteit en het hergebruik van hemelwater. Overtollig hemelwater zal via natuurlijke drainage door de ontharde speelplaats in de bodem kunnen infiltreren. De groene speel- en leeromgeving en het duurzaam omspringen met water, maar ook de kennis die wordt opgedaan en de heraanleg van de speelplaats zelf, worden op een pedagogische en leerrijke manier ingezet ten voordele van de kinderen van de school. Bovendien wordt de ruimte op termijn opengesteld voor de buurt en jeugdwerkorganisaties in samenwerking met de stad Kortrijk. De school gaat heel bewust om met het creëren van meer biodiversiteit, verbeteren van de luchtkwaliteit en het zoeken van oplossingen voor het gebrek aan de schaduw die er op betonnen speelplaatsen vaak is. De realisatie van het project is te volgen via diverse kanalen zoals www.speelgroenplaats.be en sociale media. Dit zorgt ervoor dat de betrokkenheid van ouders en kinderen hoog is. Daarnaast zet de school ook in op het inspireren van andere scholen en leerkrachten om dezelfde stappen te zetten.

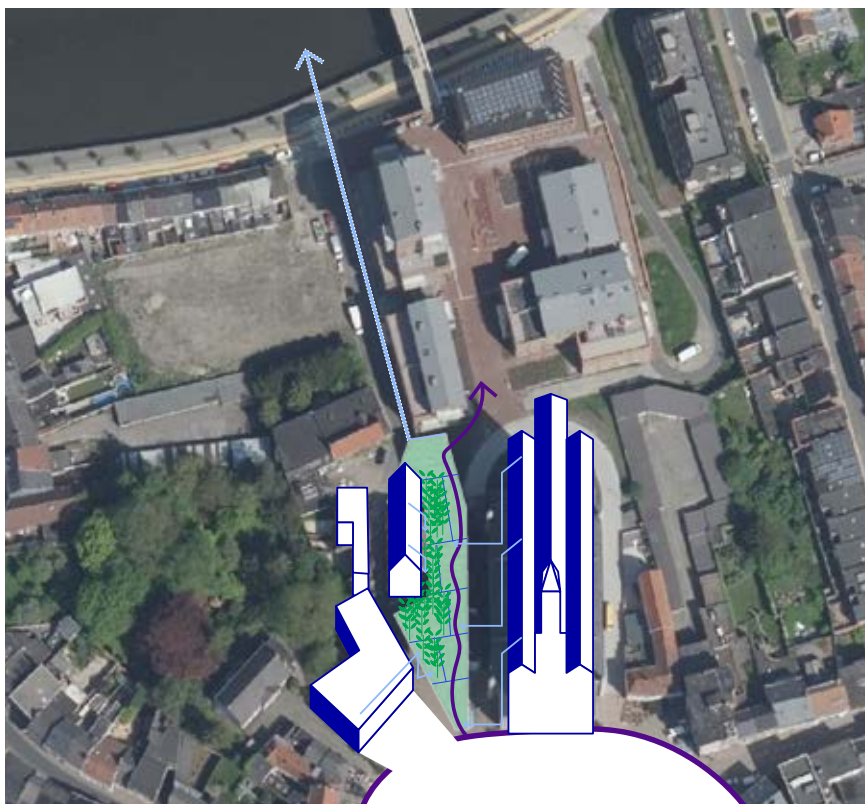

Het onthardingsproces

Ontwerp van de nieuwe speelplaats

A4 Omgevingsontwerp Markt 23 Quick Win

Type: Kern, Landschap, Publieke ruimte, Sloop

Locatie: Wetteren

Aanvrager: Gemeente Wetteren

Partners: OMGEVING cvba, OM/AR Architecten, BDA Engineering, Gemeente Wetteren en Aquafin

Ontwerpteam: OMGEVING cvba

Ontharding: 1.733,5 m²

Om de doestelling 'Wetteren aan de Schelde: een hechte band' op het terrein te realiseren werd in 2018 een nieuw gemeentehuis en een nieuw stadsdeel ontwikkeld tussen de Schelde en de Markt met fiets- en voetgangersverbinding over de Schelde. Om de verbondenheid tussen de Markt, het nieuwe plein Rode Heuvel en de Schelde te verhogen, worden een aantal gebouwen die in het centrum van Wetteren erg dicht bij de kerk staan, afgebroken en zullen samen met de omliggende ruimte worden onthard. Op die manier ontstaat meer publieke ruimte die een cruciale en groene verbinding vormt tussen de Markt en de Schelde en komt de architectuur van de kerk beter tot haar recht en wordt een groene stapsteen gelegd in de verstedelijkte doortocht van de Schelde door Wetteren.

Impressie waarbij de kerk veel sterker uit de verf komt

Ontwerp met getrappt park richting de Schelde

B1 Betonschraap: ontharding Paul de Smet de Naeyerpark Quick Win

Type: Water, Landschap, Kern
Locatie: Gent
Aanvrager: Stad Gent
Partners: geen externe partners, wel intense samenwerking tussen verschillende stadsdiensten en overleg met veiligheidsdiensten en Onroerend Erfgoed.
Ontwerpteam: Atelier Romain - GRASland i.s.m. ingenieursbureau Norbert Provoost
Ontharding: 1500 m²

Het voorstel verbindt bestaande groene ruimtes van het historische Paul de Smet de Naeyerpark met elkaar door overmaatse wegverharding te schrappen. De ingreep wijzigt de verkeerssituatie sterk door twee knips (onderbreken en/of verwijderen van een stuk straat) en beperkt het parkeeraanbod. Er komt meer plaats voor wateropvang en -infiltratie en een sterkere collectivisering van de ruimte. De ingrepen bieden een meerwaarde voor de buurt en de nabijgelegen scholen, en voor een omvattend fietsnetwerk op stedelijk niveau, waardoor de strategische impact groter wordt.

Daarnaast wordt een ruimere studieopdracht uitgevoerd naar diverse onthardings- en infiltratiemogelijkheden in buurt van het Paul de Smet de Naeyerpark. Dit ontwerpend onderzoek moet resulteren in een afgetoetste projectenlijst van maatregelen die de stad Gent kan uitrollen of verder onderzoeken in functie van het evolueren van bestaande historische wijken naar een integraal en klimaatrobust openbaar domein. Deze projectenlijst voor het inbrengen van water- en groenelementen in het openbaar domein vormt samen met de analyse en de evaluatie van de processen die werden doorlopen om tot dit resultaat te komen, de basis voor een draaiboek die een meerwaarde kan bieden bij het uitrollen van toekomstige onthardingsprocessen.

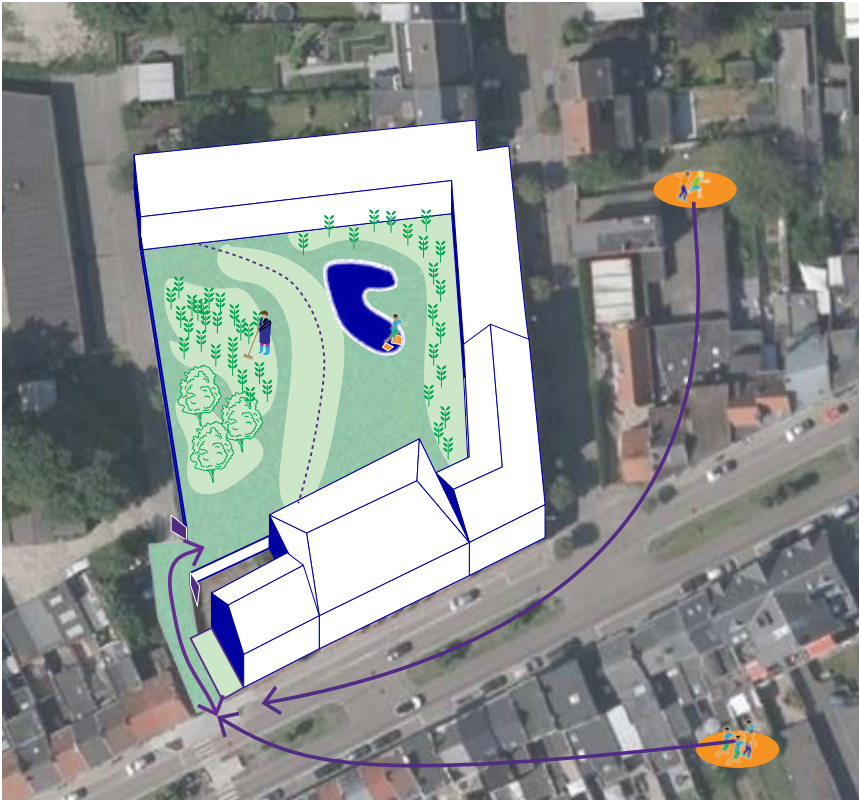

Visie waarbij de parkdelen met elkaar verbonden worden

nieuwe verkeerssituatie na de twee knips

B2 Gummarushof onthardt Quick Win

Type: Water, Landschap, Kern

Locatie: Mechelen

Aanvrager: Gummarushof Burgerlijke
Maatschap

Partners: vzw Gummarus OLV (naburige
jongens- en meisjesscouts)

Ontwerpteam: Maud Willemen, Regi-
onaal Landschap Rivierenland, Witte-
veen + Bos

Ontharding: 2.500 m²

De bewoners van toekomstig co-housingsproject Gummarushof en vzw Gummarus OLV (de naburige scouts) slaan de handen in elkaar om hun terreinen te ontharden en om te vormen tot een groene oase in de wijk. Met hun voorstel willen ze sterk inzetten op biodiversiteit, infiltratie van water en hergebruik van het ontharde materiaal, alsook het openstellen van de toekomstige binnentuin voor buurt- en andere socio-culturele activiteiten. De transformatie van het gebied gebeurt op een participatieve en co-creatieve manier tussen 24 gezinnen van verschillende grootte en de leden van de scouts.

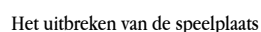
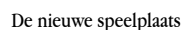
Huidige situatie Gummarushof

Participatie tijdens het proces

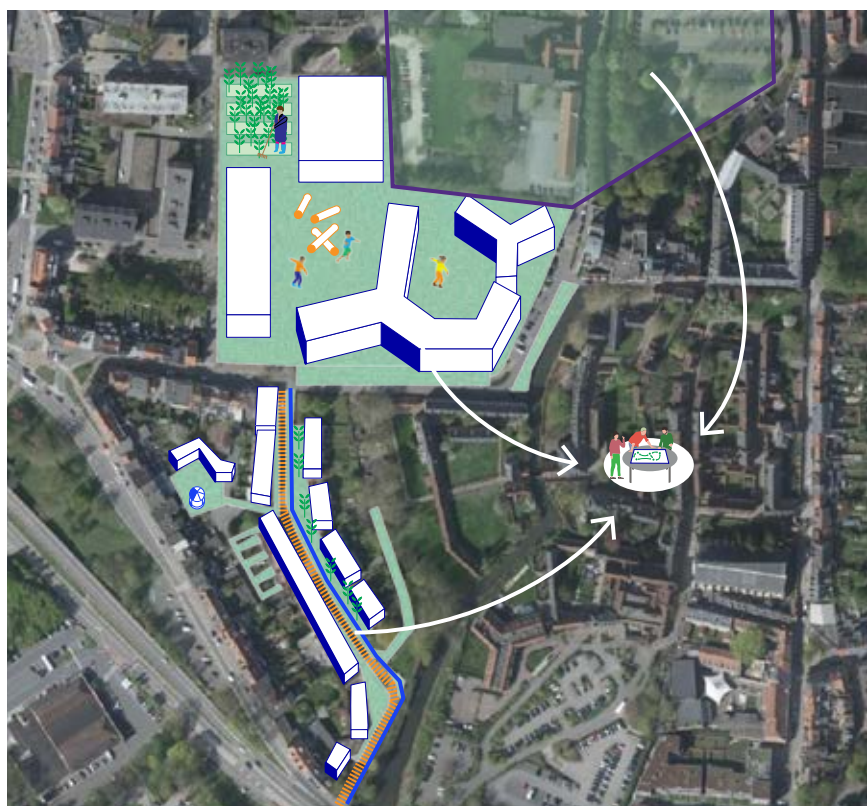

Het origineel ontwerp heeft een educatieve en sterk participatieve insteek en brede samenwerkingsverbanden. Het voorziet een buitenklas, uitwisselingen met de moestuin (werken op gesloten kringlopen) en betreft de kinderen bij het onthardingsproces en de aanleg van de veelzijdig groene speelplaatsherinrichting. Ook opgenomen in het voorstel zijn wateropvang en -zuivering, en het versterken van ecologie in de stad. Alles is ook opgenomen in een breed leertraject en lessenspakket dat de school verder zal uitdragen naar andere scholen.

B4 Geïntegreerde ontharding Redingenhof

Coalitievormend

Type: School, Landschap, Kern, Straat/
Infrastructuur

Locatie: Leuven

Aanvrager: FV Samenwerking Onthar-
ding Redingenhof

Partners: Atheneum Redingenhof Leu-
ven, Stad Leuven, bewoners

Ontwerpteam: 51N4E, Plant en Hout-
goed

Ontharding: doelstelling 1.200 m²

- verdere te specificeren naargelang de
verdere coalitievorming

Het project omvat een vernieuwende coalitie tussen een school en buurtbewoners, publieke en professionele partners, die inzetten op verschillende ontharding door de herinrichting van twee straten en een aanpalend schoolterrein. Men stelt een aanpak voor over de perceelsgrenzen heen, die werkt rond verharde terreinen in publiek en privaat bezit. Daardoor ontstaan kansen voor een sterkere doorwaadbaarheid (het realiseren van een doorsteek waar je nu niet door kan) en vernieuwende onderhoudsmo-
del-
len in samenwerking. Via een reeks concrete acties rond de thema's water, mobiliteit en biodiversiteit wordt de coalitie gevormd en het draagvlak voor een meer permanente ontharding versterkt.

Aanleg van een proefopstelling voor een ontharde straat

Door de gemeente geplaatste peilbuis om waterpeil zichtbaar te maken

C1 Betonschraap Oostakkerdorp

Quick Win

Type: Landschap, Kern, Straat/Infrastructuur
Locatie: Gent
Aanvrager: De Stad Gent
Partners: De Stad Gent en Farys (rioleringsbeheerder) zijn opdrachtgever. Het ontwerp kwam tot stand met heel wat interne stadsdiensten (Dienst Stedenbouw, Dienst Milieu en Klimaat, Groendienst, Jeugddienst, Mobiliteitsbedrijf, Dienst Wegen, Bruggen en Waterlopen (piloot), Markten en Foren, ...) ,De Lijn, Ruimte en Erfgoed en met actieve participatie van de buurt. Bovendien is er permanente begeleiding via een klankbordgroep (met vooral buurtvertegenwoordiging).
Ontwerpteam:
Ontharding: 3.889 m²

Het doel van het project is om de verharde oppervlakte drastisch te verminderen, en de verkeersafwikkeling (van alle vervoersmodi) op een slimmere, veiligere en veel meer leefbare manier te organiseren. De ontharde oppervlakte zal op kwalitatieve groene manier worden heringericht met meervoudig ruimtegebruik voor alle doelgroepen, met ook aandacht voor waterhuishouding. Het zal de aanwezige groenruimte sterk vergroten. Het geheel kadert ook in de uitvoering van enkele van de strategische doelstellingen waarop de nieuwe Gentse Stadsbouwmeester samen met de stad en bevolking verder zal inzetten.

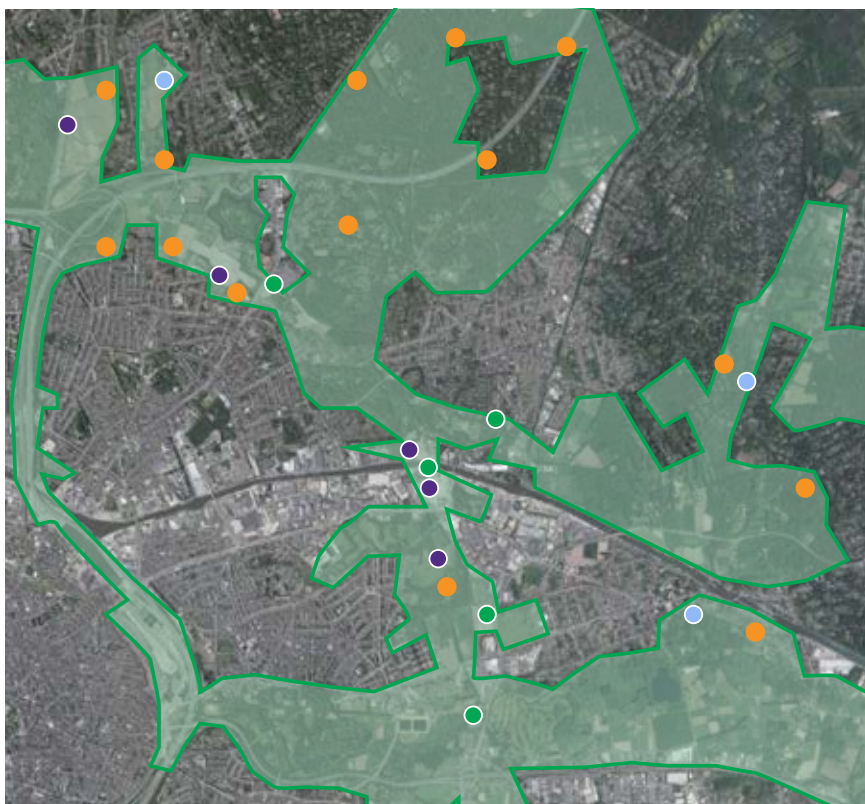

Impressie toekomstig parkplein

Huidige situatie waarbij het hele plein een parkeerplaats is

C2 GruunRant Onthardt Coalitievormend

Type: Landschap, Infrastructuur
Locatie: Antwerpen
Aanvrager: GruunRant vzw
Partners: Antwerpen aan het woord, Regionaal Landschap de Voorkempen, Red de Voorkomen, burgers, lokale verenigingen, districts- en gemeentebesturen, scholen, bedrijven, ...
Ontwerpteam: nog te bepalen (momenteel aan fase opmaak bestekken)
Ontharding: oppervlakte die onthard wordt, wordt concreet bij uitwerking van de ontwerpen

Dit grootschalige project wil een onthardingsgolf op gang brengen om de Antwerpse stadsrand te defragmenteren en te vergroenen. Door coalitievorming wil men zoveel mogelijk concrete onthardingsprojecten uitwerken met lokale betrokkenen en actoren. Het project vertrok van een ruimtelijke analyse die verschillende strategisch gelegen en potentieel te ontharden zones in kaart bracht. Intussen zijn via verschillende participatiemomenten en overlegmomenten vele mensen (burgers, politici, districts- en gemeentebesturen, ...) in de ban van het ontharden van de groene rand rond Antwerpen. Vier projecten (twee scholen, een bedrijventerrein en een gemeente) zijn uitgekozen om ook daadwerkelijk te gaan ontharden. De fase van ontwerp wordt opgestart samen met de participatiefase. Via deze eerste golf van ontharding worden anderen getriggerd om mee de vergroeningsbril op te zetten. In een volgende fase zullen ook projecten van de Stad Antwerpen meegenomen worden om aan de slag te gaan met ontharden. De bedoeling is om een vernieuwende en lokaal sterk verankerde coalitie op te zetten die ook na de proeftuin via samenwerking verder inzet op ontharding.

De gewenste Gruunrant

Situering GruunRant als bundeling open ruimte fragmenten.

C3 De Robuuste Klimaatstraat Systemisch

Type: Landschap, Infrastructuur
Locatie: Antwerpen
Aanvrager: Stad Antwerpen
Partners: Aquafin en water-link
Ontwerpteam: Stad Antwerpen – Stads-
ontwikkeling – Publieke ruimte
Ontharding: 30000-45000 m²
per jaar op termijn

Stad Antwerpen gaat na of de klassieke straatinrichting kan evolueren en hoe straten op de meest efficiënte manier ingezet kunnen worden voor de wijk en haar bewoners. Straten kennen heel wat functies en het is dan ook een uitdaging om alle veranderende noden van een straat te begrijpen en een leefbare straat te creëren. Daarnaast wil de stad Antwerpen met oog op de klimaatverandering, haar straten klaarmaken voor de toekomst. Om antwoord te bieden op de klimaatuitdagingen gaat de stad op zoek naar manieren om overstromingen te vermijden bij hevige regen, verkoeling te brengen tijdens hete zomers en water op te vangen om tijdens extreme droogte te hergebruiken. Om dit te bereiken wordt de procedure van ontwerp, uitvoering en beheer van de aanleg van een straat herschreven. Bewoners worden actief betrokken bij de heraanleg van hun straat ener wordt gekeken naar publiek alsook privéterrein. Een straat maakt altijd deel uit van een wijk of een buurt. Daarom bekijkt de stad of er samenwerkingen mogelijk zijn met bewoners, lokale handelaars of bedrijven in de straat. Een nieuwe beleidsaanpak wordt ontwikkeld met als doel klimaatrobuuste ruimte te creëren op publiek en privaat domein. De heraanleg van een straat is het ideale moment om een publieke ruimte opnieuw functioneel in te richten en rekening te houden met alle noden van bewoners en de wijk. Er wordt nauw gekeken naar de functie van de straat in de omringende wijk en bewoners worden actief betrokken bij de nieuwe realisatie. Ze worden uitgenodigd om mee na te denken over hun omgeving op vlak van groen, water, mobiliteit, veiligheid, thermisch comfort en beeldkwaliteit, en zelf acties te ondernemen op privaat domein. Het project streeft naar een evolutie in het ontwerp-, uitvoerings- en beheersproces en gaat dit testen en evalueren in twee concrete pilootcases.

de ideale klimaatstraat

C4 Infiltratie in co-creatie

Quick Win

Type: Landschap, Natuur, Sloop
Locatie: Fort III, Borsbeek
Aanvrager: Gemeente Borsbeek
Partners: het ontwerpbureau dat mede instaat voor een integrale benadering,
 - Vlaanderen dienst Onroerend Erfgoed
 - Advies van de Provinciale werkgroep 'De Zuidrand' inzake erfgoed en communicatie. - de lokale werkgroep Natuurpunt en andere ecologische partners
Ontwerpteam: ARA/BUUR in samenwerking met participatieteam LEVUUR
Ontharding: circa 19.999 m²

Op de site van het fort van Borsbeek wordt een ruime natuurlijke herinrichting gerealiseerd, nadat grote oppervlakten verharding weggenomen zijn en oude loodsen gesloopt werden. Er komt geen bijkomend ruimte-beslag. De activiteiten die plaatsvonden in de te slopen gebouwen, verhuizen naar historische gebouwen in het fort. De ontharde ruimte krijgt veel aandacht voor biodiversiteit, waterhuishouding en (historische) belevings-waarde en wordt zoals het natuurgebied ernaast onder het beheer van Natuurpunt gebracht.

Ontwerp waarbij een recreatief park rondom het fort vormgegeven wordt

Impressie toekomstscenario met de herontwikkeling van de loods

D1 Ontharding en waterberging in de vallei van de Kleine Nete

Quick Win

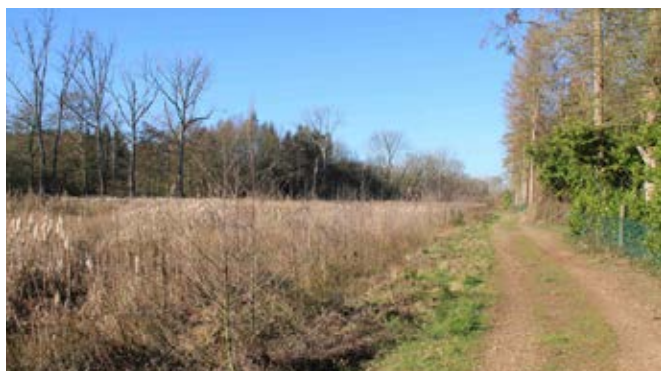
Type: Landschap, Water, Natuur, Sloop
Locatie: Lier, Nijlen, Ranst, Zandhoven, Provincie Antwerpen

Aanvrager: Natuurpunt Beheer vzw
Partners: Ranst, Nijlen, Zandhoven, Regionaal Landschap Rivierenland, Regionaal Landschap De Kepen, Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, Provincie Antwerpen, Bekkenssecretariaat Nete- en Benedenscheldebekken (VMM)
Ontwerpteam: -
Ontharding: 9.500 m²

Natuurpunt werkt stapsgewijs aan het ontharden in de benedenloop van de vallei van de Kleine Nete. Als proeftuin ontharding maakt men een versterking en versnelling van de uitvoering van deze ambitie en werking. Ze doen dit door zonevreemde verblijven en verhardingen in natuurgebied op te ruimen en het oorspronkelijke reliëf te herstellen. Ook trachten ze andere historische ophogingen met bv bouwpuin uit dit overstromingsgevoelig gebied te verwijderen. Zo realiseren ze meer ruimte voor natuur en waterberging en creëren een aantrekkelijker landschap voor wandel- en fietsrecreatie, een echte win-win-win.

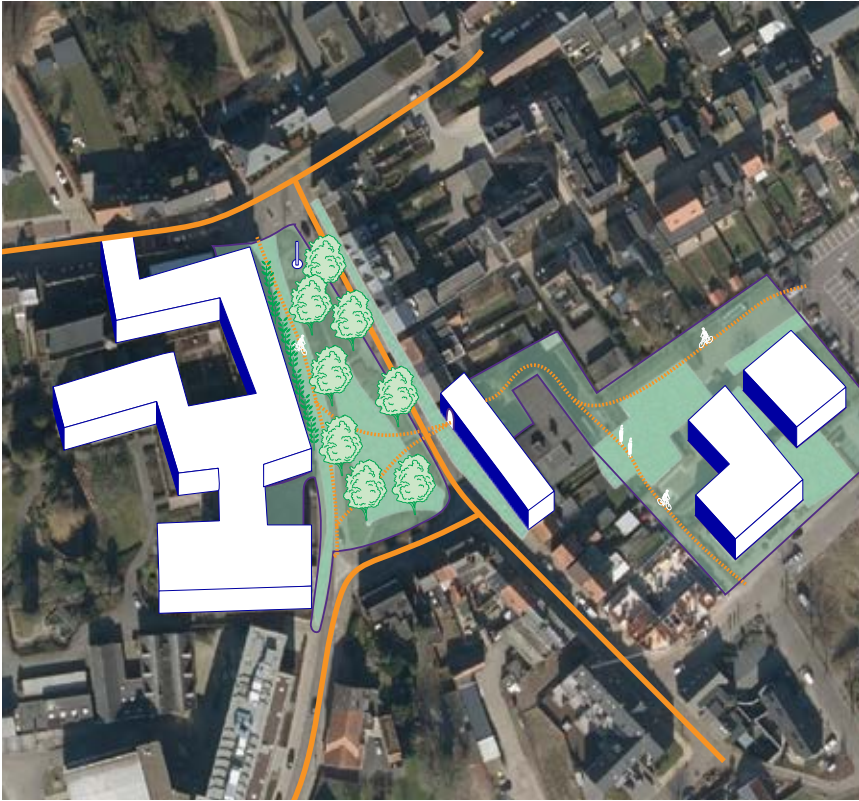

Huidige vervuiling vallei

Schoonheid landschap

D2 Groen in plaats van Grijs Quick Win

Type: Infrastructuur, Kern

Locatie: Vorselaar

Aanvrager: Gemeente Vorselaar

Partners: Zusters der Christelijke Scholen, ANB, agentschap onroerend erfgoed, plaatselijke bewoners

Ontwerpteam: Landschapsarchitect Joren Lathouwers (ontwerper gemeentepark), i.s.m. landmeter io Nathan Diels, gemeentelijke milieudienst, dienst ruimtelijke ordening en het studiebureau en ontwerpteam voor Marktplaats dat wordt aangesteld door PIDPA-Hidrorio (begin februari).

Ontharding: 3.951 m²

De gemeente Vorselaar wil haar centrale marktplaats auto-vrij maken en ontharden. Ze zal naast het groener heringerichte plein een grotere, trage en groene verbinding creëren. Daarbij worden gebouwen gesloopt en wordt het gemotoriseerd verkeer gereorganiseerd en verminderd. Het voorgestelde project past binnen een groter masterplan en bovendien is het ontharden verankerd in een meerjarenplan en een vademecum openbaar domein. Het voorstel toont een sterk engagement op financieel, sociaal en politiek vlak.

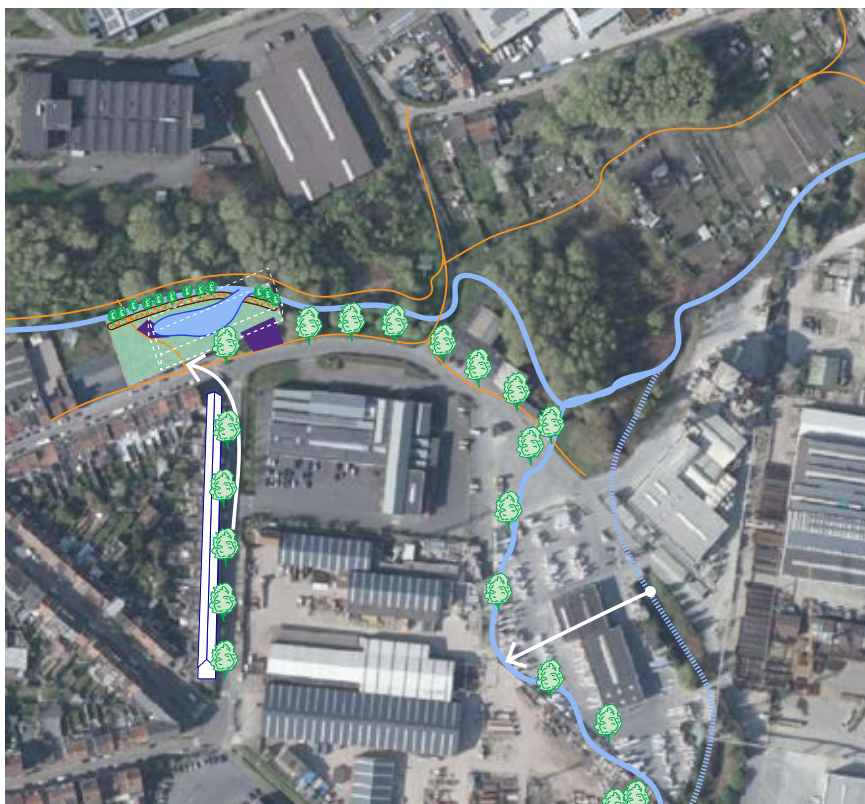
Participatietraject

Ontwerp

D3 Zuurstof voor de Vogelzangbeek

Quick Win

Type: Landschap, Water, Natuur, Sloop
Locatie: Sint-Pieters-Leeuw
Aanvrager: Gemeente Sint-Pieters-Leeuw
Partners: strategisch project, Vlaamse Milieumaatschappij, Elia, Brussel Leefmilieu
Ontwerpteam: projectteam Zennevallei
Ontharding: 2.788 m²

De Vogelzangbeek is vandaag sterk verweven en verscho-
len in het verstedelijkte landschap. Dit project wil door
ontharding de aanwezigheid van de Vogelzangbeek verbe-
teren. Door een zeer strategisch gelegen bedrijfsgebouw
te slopen, wil het een toonaangevende bijdrage leveren
aan het verder ontharden en vrijwaren van de vallei
van de Vogelzangbeek. De ontharde ruimte zal worden
omgevormd tot natuurgebied, met aandacht voor water-
beheer, biodiversiteit, landschapsbeleving en recreatie.
Het project kadert in een ruimere strategische aanpak en
ambitie voor het versterken van het netwerk van groen-
blauwe aders.

huidige situatie van de Vogelzangbeek, verscholen in het landschap

Projectontwerp met nieuwe routes en verbindingen voor recreatie

D4 Ontharden Zenneweide

Quick Win

Type: Landschap, Water, Natuur, Bedrijven, Sloop, Herbestemming

Locatie: Lembeek

Aanvrager: Stad Halle

Partners: Strategisch project voor de Zuidelijke Zennevallei, Provincie Vlaams-Brabant, Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei, Stad Halle, VMM, ANB, Plan Boommarter

Ontwerpteam: projectteam Zennevallei

Ontharding: 23.303 m²

Het project voorziet een effectieve ontharding van een bedrijventerrein bij de Zenne in Lembeek, en de herbestemming ervan tot een openbaar natuurpark 'Zenneweide'. Daarbij worden op het bedrijventerrein gebouwen gesloopt en hun funderingen verwijderd, en worden bv. ook de toegangswegen weggenomen. Daarna wordt ook de bestemming gewijzigd van industriegebied tot natuurgebied. Het natuurpark wordt één van de grotere schakels binnen het openruimteproject 'landschapspark Zenne', dat kadert in het strategisch project Zennevallei.

Huidige situatie

Ontwerp voor nieuwe Zenneweide

D5 Van grijs naar groen speelparadijs Quick Win

Type: School, Landschap
Locatie: Halle
Aanvrager: Basisschool Heilig Hart en
College Handbooghof
Partners: Scholengroep KORHA,
Regionaal landschap Pajottenland en
Zennevallei, provincie Vlaams-Brabant,
Departement omgeving, studie bureau
Fris in het landschap, Stad Halle, MOS,
Ontwerpteam: Regionaal landschap
Pajottenland en Zennevallei in samen-
werking met Fris in het landschap, en
D+A Consult“ (ontwerp wadi)
Ontharding: 2260 m²

Met dit project willen de scholen meer dan de helft van hun verharde speelplaats ontharden. De scholen sluiten met hun onthardingsproject aan bij het project van het landschapspark Zenne dat de stad Halle wil realiseren, wat de impact van beide projecten versterkt. De ontharde speelruimte zal na de schooluren en tijdens de weekends ook voor een breder publiek toegankelijk zijn, in functie van het medegebruik van schoollokalen voor ontspanning, actieve en rustige spelmomenten, educatieve activiteiten, e.d. De aansluiting bij het landschapspark de Zenne, de klimaatrobuuste aanpak, het binnentrekken van hoogstammig groen in de stad en de zichtbaarheid naar het publiek domein ondersteunen de strategische impact. Ook op educatief vlak staat dit project sterk.

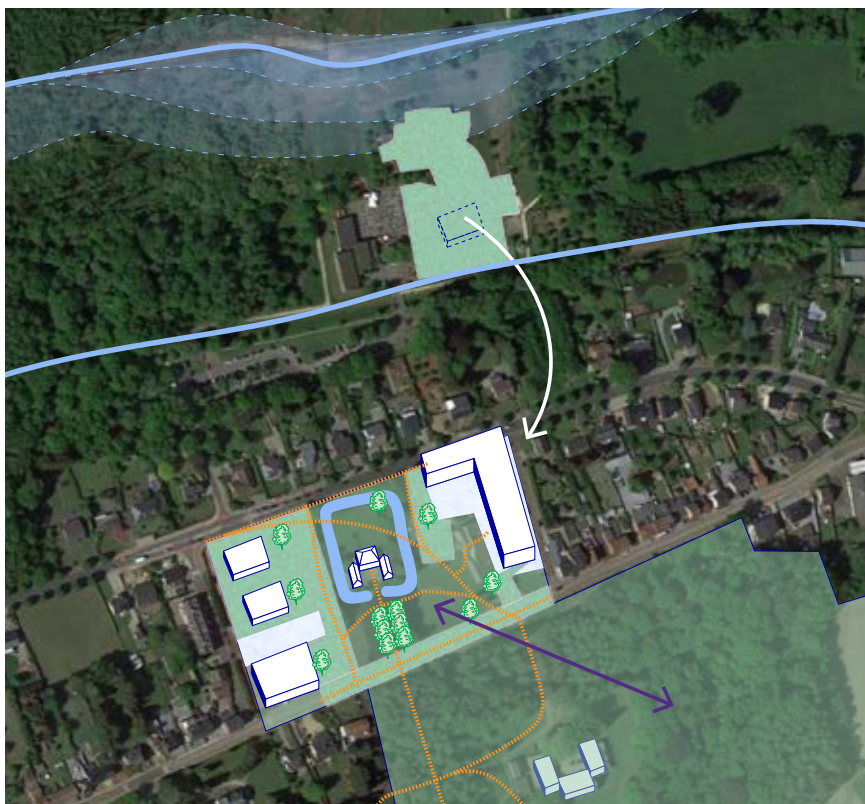
Het schoolteam

Masterplan: connectie school met het aangrenzende park

E1 Groen hart voor Zolder

Quick Win

Type: Kern, Landschap, Infrastructuur, Sloop
Locatie: Heusden-Zolder
Aanvrager: Gemeente Heusen-Zolder
Partners: Basisschool Beekbeemden
Ontwerpteam: D+A Consult, Q-BUS Architectenbureau en Tractebel Engineering
Ontharding: 10.200 m²

Het project realiseert een centrale groenruimte voor Zolder door o.a. het strategisch knippen (onderbreken en een gedeelte wegnemen) van de Dekenstraat (een tweevaksbaan met langsegelegen parkeerplaatsen). Daarbij worden het beschermde landschap van het Domherenpark en de groene zone rond de voormalige pastorie verbonden. De basisschool Beekbeemden uit de Mangelbeekvallei wordt afgebroken en verhuist naar een centralere locatie. De bedoeling is om het ruimtebeslag te verminderen en te ontharden. Zo komt er meer ruimte voor natuur en water en worden het landschap en de verstedelijkte omgeving versterkt en gelijktijdig dichter bij elkaar gebracht.

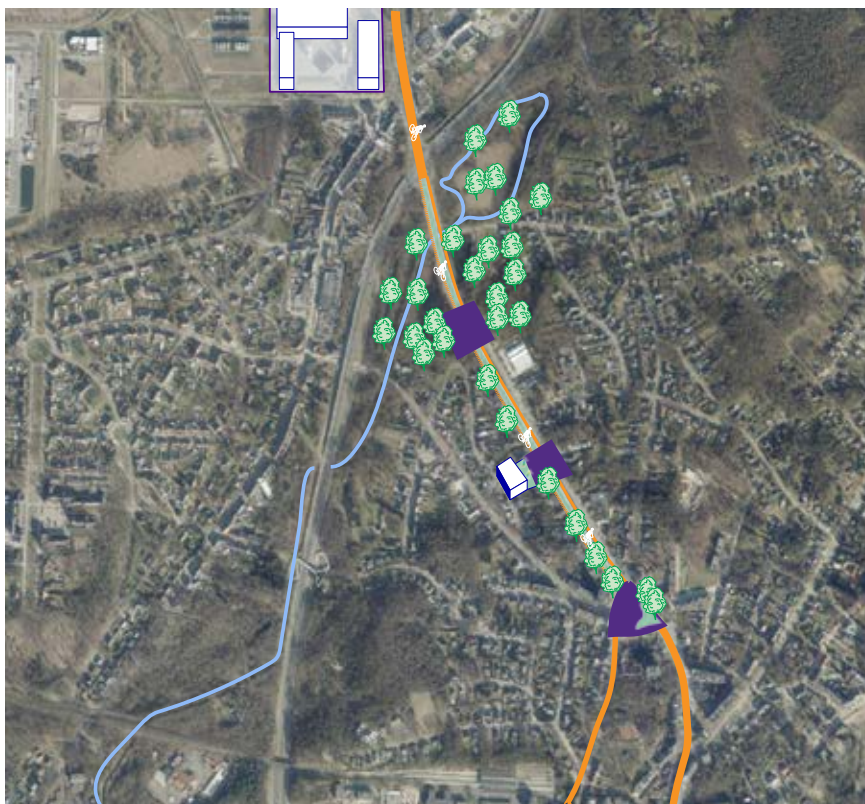
Informatiemarkt

Toekomstig ontwerp met de nieuwe locatie van de school en verbinding met het natuurgebied, waarbij de weg geknipt wordt

E2 Transformatie van de Evence Coppéelaan

Quick Win

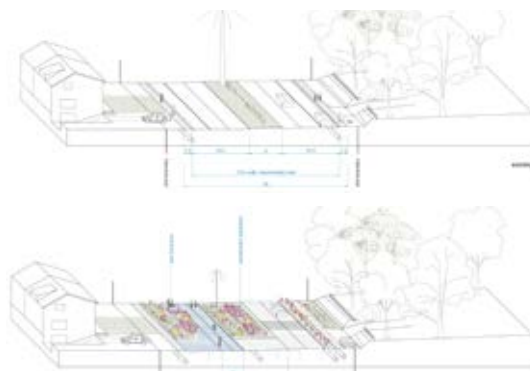

Type: Infrastructuur, Landschap
Locatie: Genk
Aanvrager: Stad Genk
Partners:
Ontwerpteam: Grue (voorstudie), Stads-
diensten Genk
Ontharding: 12.000 m²

Dit project wil op korte termijn omvangrijke delen verharding van de Evence Coppéelaan definitief uitbreken. Daarmee zet het strategisch in op een kwalitatieve verbinding met meer groen en ruimte voor zachte mobiliteit tussen de stadskern, het station van Genk en de cultuursite C-Mine. De helft van de baanvakken wordt geschrapt. Het project is een voorbeeld voor de transformatie, inclusief ontharding van vele overmaatse (steen)wegen in Vlaanderen, met aandacht voor vergroening (inclusief onderhoud en beheer), waterhuishouding en strategische (her)ontwikkeling.

Proefopstelling tijdens autoloze zondag

Huidige en gewenste straatdoorsnede

F1 Boer ruimt veld

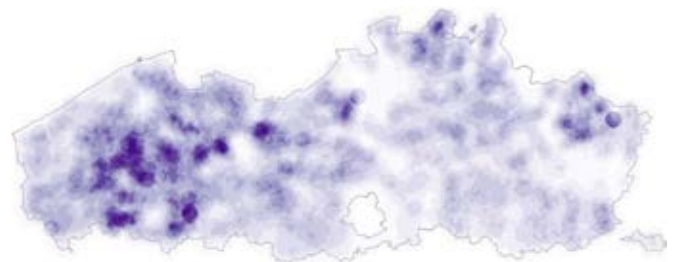
Systemisch

Type: Landschap, Landbouw
 Locatie: Vlaanderen
 Aanvrager: Voorland bv
 Partners: Boerenbond, ILVO, KULeuven
 Onderzoeksteam: Voorland, Boerenbond, ILVO, KULeuven
 Ontharding: Identificeren van strategische onthardingskansen van vrijkomende landbouwbedrijven.

Dit project richt zich op het onthardingspotentiël bij vrijkomende landbouwbedrijven en verkent de uitdaging om ze te herbestemmen naar landbouwgrond: van een verharde boerderij naar een productieve landerij. Het project speelt in op de noodzaak aan een doordacht en gedragen onthardingsbeleid met als ambitie om de open agrarische ruimte te behouden en te versterken. Het consortium (ILVO - BB - Voorland - KULeuven) onderzoekt de mogelijkheden, obstakels en behoeften voor ontharding en identificeert werkbare onthardingsrecepten voor landbouw.

Ontharding en reconversie naar productieve landbouwgrond kan de landbouw versterken en ongewenste niet agrarische ontwikkelingen in landbouwgebied verhinderen. De bevindingen worden in verschillende overleggronden en workshops met land- en tuinbouwers, experts en beleid afgetoetst. Dit laat toe om binnen de landbouwsector een gedragen aanpak uit te bouwen rond ruimtelijk ontharden. Zo wint ontharding hopelijk aan strategisch belang in een brede uit te werken toekomstvisie voor de landbouw.

van een verharde boerderij naar een productieve landerij

F2 Groen met Grijs Systemisch

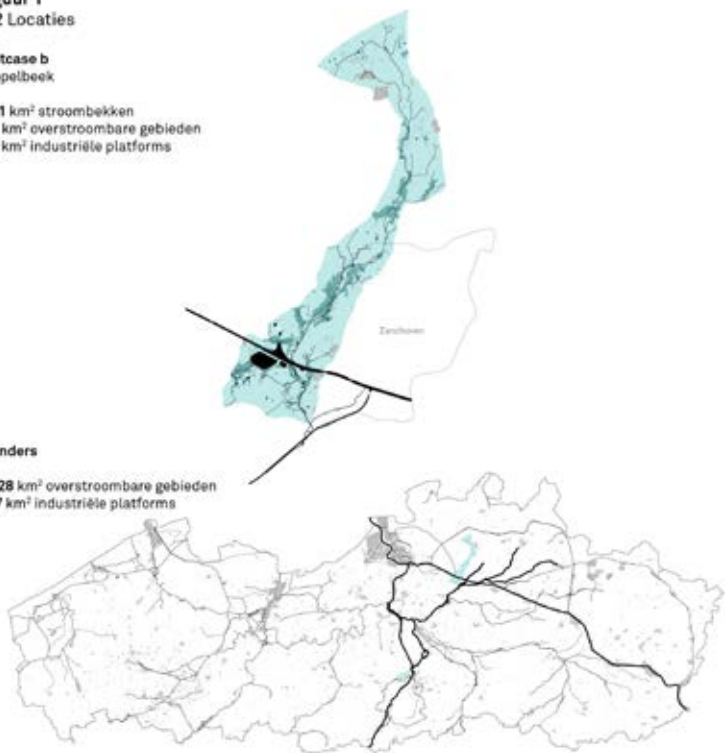
Figuur 1
C.2 Locaties

Testcase b
Tappelbeek

40,1 km² stroombekken
7,9 km² overstrombare gebieden
0,8 km² industriële platforms

Flanders

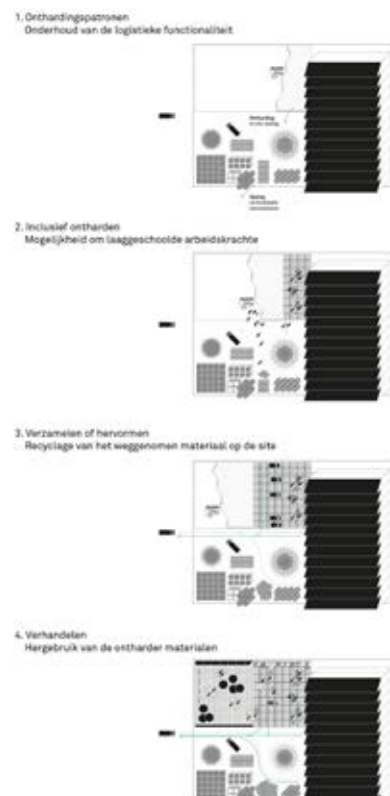
2 028 km² overstrombare gebieden
577 km² industriële platforms

Locatie: Vlaanderen (Massenhoven-Zandhoven, Grimbergen-Vilvoorde)
Aanvrager: LATITUDE Platform for Urban Research and Design
Partners: KULeuven, UCLouvain, POM Vlaams-Brabant, Provincie Vlaams-Brabant, Gemeente Zandhoven, Wuyts International
Ontwerpteam: -
Ontharding: 20% grootschalig en 20% kleinschalig platform

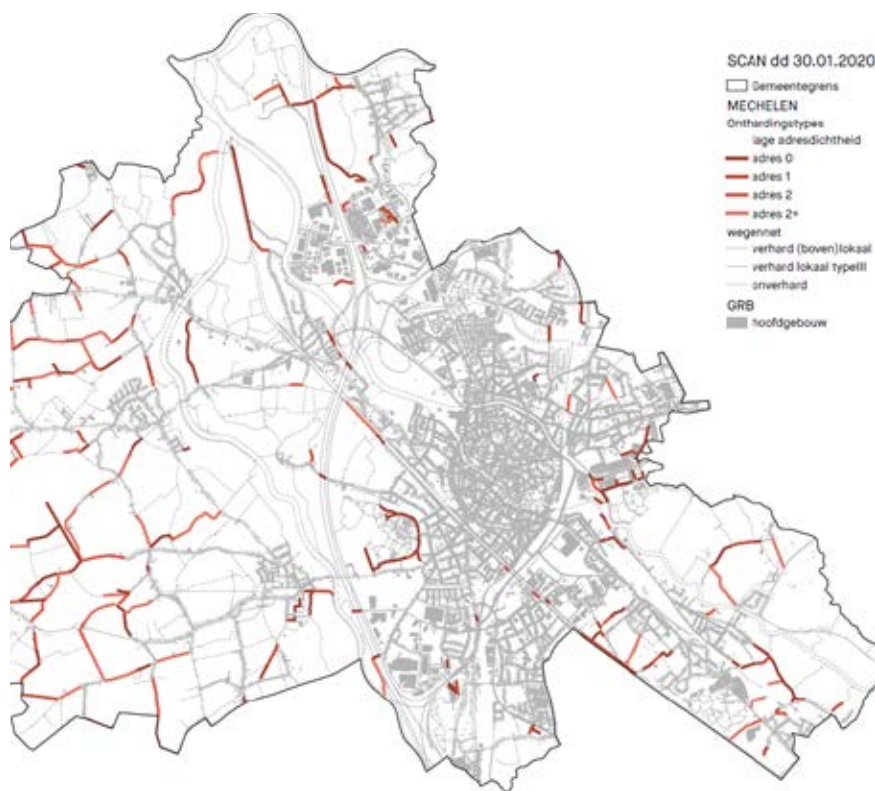
Vertrekkend van de ontharding van industrieterreinen op strategische locaties als testsites benadert dit project ontharden als een heel proces dat gaat over het wegnemen zelf, maar ook over materialen, (ecologische) kenmerken van het gebied en het terrein en het hergebruik van de weggehaalde materialen. Het project zoekt naar de meerwaarde van ecosysteemdiensten op bedrijventerreinen en de actie van ontharden.

Op basis van onderzoek en ervaringen op twee testsites (bedrijventerreinen met een overstromingsproblematiek) komt men tot concrete acties en een methodologie om industrieterreinen op een duurzame manier te ontharden. Het doel is om effectief 20% van de oppervlakte van de industriezones te ontharden. Dat zal gebeuren via samenwerking met bedrijven, onderzoeksinstituten en overheden, waarbij men ook zal inzetten op hergebruik van de ontharde materialen via circulaire en sociale economie.

Interventiestrategieën

F3 Re-move: waar een wil en een plan is kan een weg weg Systemisch

Locatie: Vlaanderen

Aanvrager: TV RE-ST/ Trage wegen VZW / Voorland

Partners: via open oproep samenwerking met 3 lokale besturen (pilootgemeenten) en bijhorende andere lokale actoren

Onderzoeksteam: RE-ST, Trage Wegen vzw, Voorland bv

Ontharding: momenteel nog onbekend

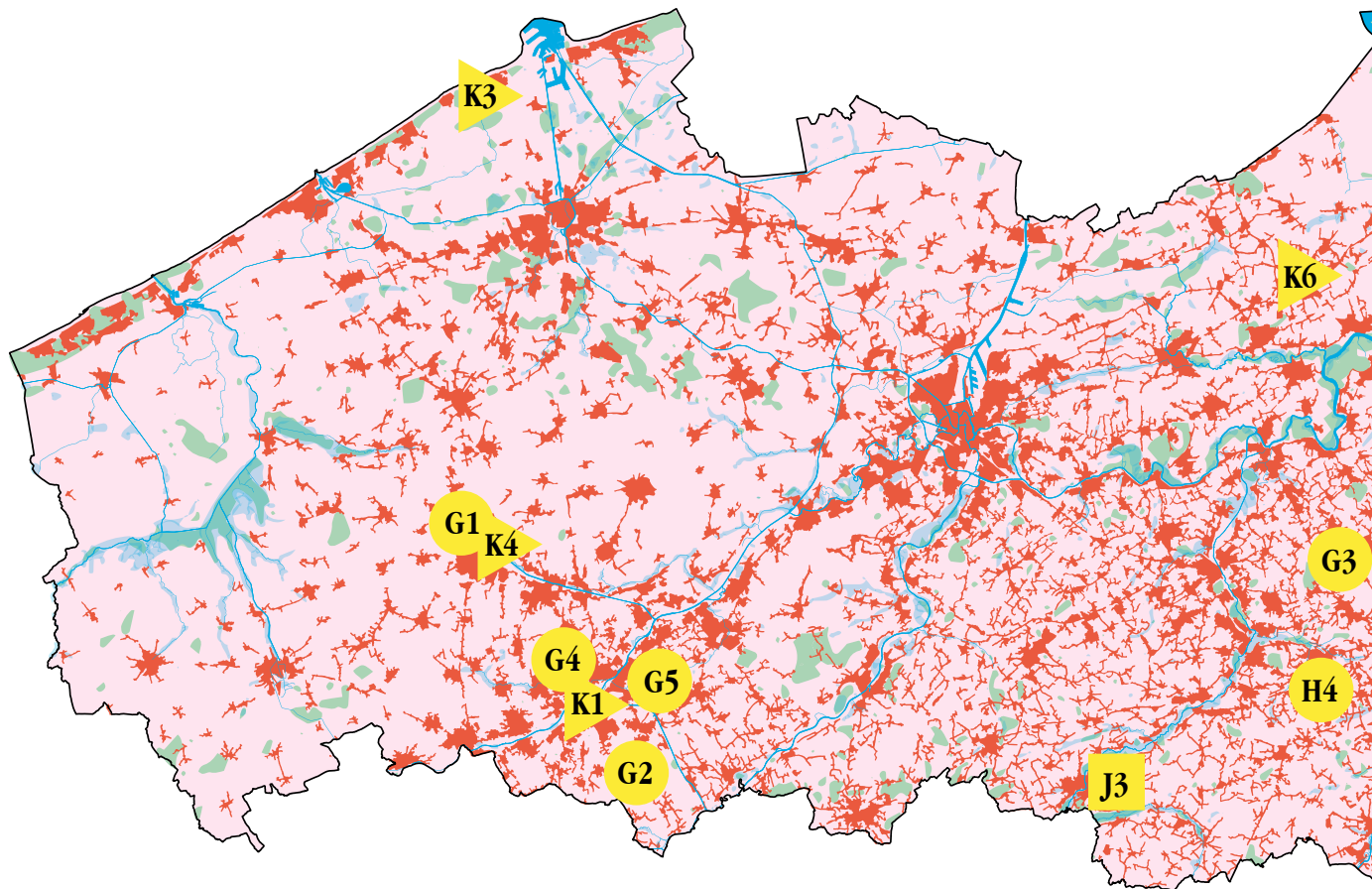
Dit project onderzoekt wat het onthardingspotentieel is van het lokale wegnnet, dat in Vlaanderen het grootste aandeel heeft in de verharding. Door parallel onderzoek, door de toepassing van dit onderzoek in een pilootgemeente en door het testen van ontharding van wegen in drie pilootcases, ontwikkelt het project een bruikbare aanpak voor gemeenten in Vlaanderen.

Het project ziet ontharding niet als een doel op zich maar koppelt dit aan hogere doeleinden. Het zet in op het afkoppelen en herbestemmen van wegen, zodat er mogelijkheden zijn voor een andere invulling en een ander gebruik ervan, zoals een transformatie tot trage wegen, fietspaden, natuurcreatie, enz. Er worden ook ontwikkelings- en financieringskansen gezocht in de realisatie van waterinfiltratie, biodiversiteit, landschapsofbouw, ... door ontharding van wegenis.

De bedoeling van het project is om een multipliceerbare open source-methodiek te ontwikkelen waarmee lokale besturen het onthardingspotentieel van – verouderde – wegen kunnen bepalen en op basis waarvan zij kunnen overgaan tot ontharding van hun lokale wegenis. Het project zoekt naar een uitweg voor de huidige wegenbouw-cultuur als een aanjager van ons groeiend ruimtebeslag.

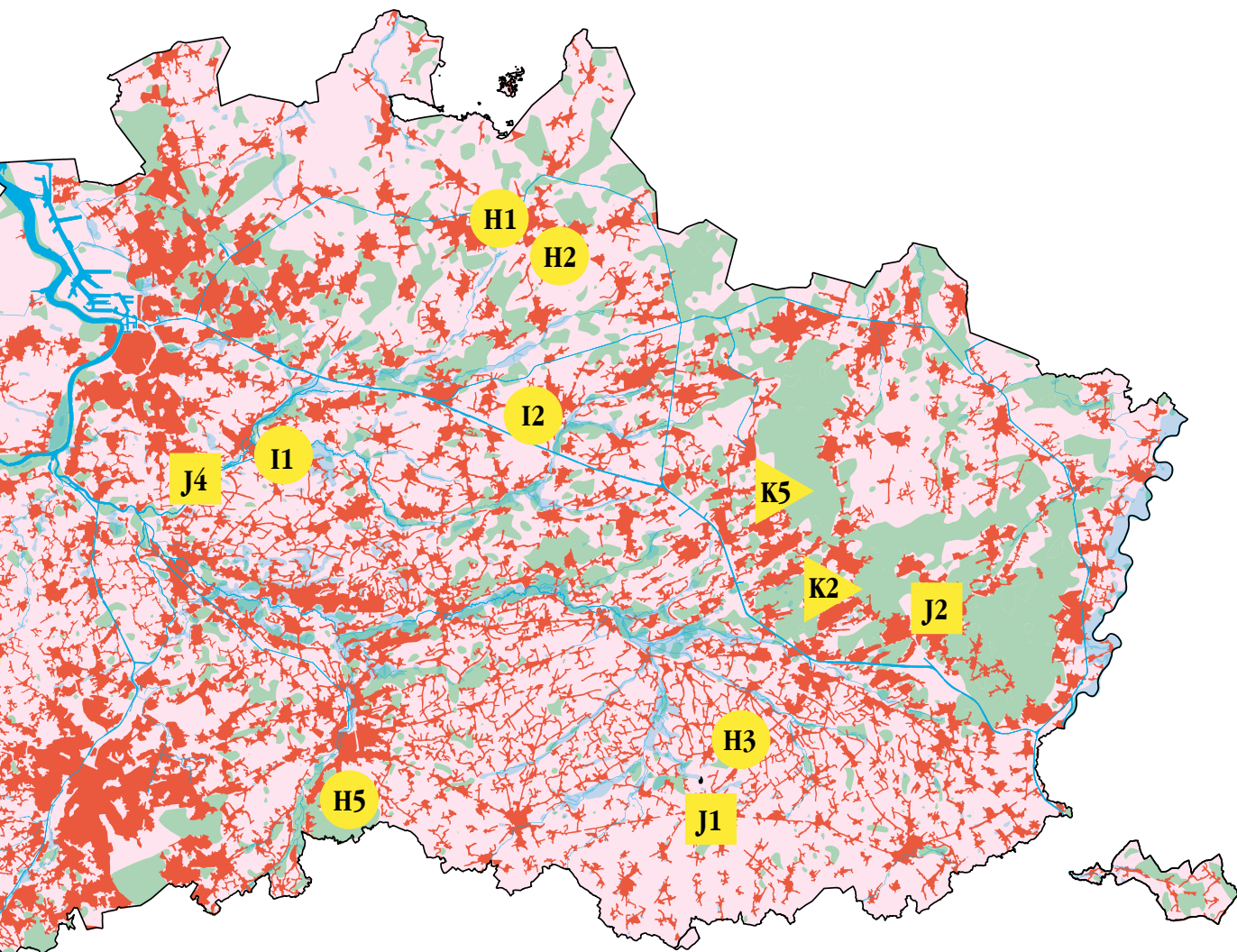

Proeftuinen Ontharding Generatie 2

G	Ontwerpbegeleider groep Scholen G
pt architecten	H	Ontwerpbegeleider groep Scholen H
Fris in het landschap	I	Ontwerpbegeleider groep Scholen I
Experten
G1	Groene Speelplaats SBS de Brug	H1	Het Sint-Pietersinstituut onthardt met groen
en blauw	I1	Sch2Olen
G2	Het land achter de Boerenpoort	H2	Park Piot	I2	Kempense scholen ontharden
G3	Gedeelde schoolinfrastructuur BS de Plataan
en GTS Merchem	H3	VIIO Borgloon		
G4	Campus Wevelgem	H4	Kapelleweide - transformatie parkeerplein en
schoolomgeving tot groen publiek park		
G5	De school als groene long	H5	Onthardingsproject School en omgeving voor
GBS Blanden		

	School en Omgeving		Ruimte voor Water		Weg weg

	Ontwerpbegeleider groep Water J
MAARCh + Groenlab		Ontwerpbegeleider groep Wegen K
51N4E + plant en houtgoed
	De Veemarkt als groenblauwe missing link		Ontharden parking Groeningelaan
	Wijwater		Realisatie natuurcorridor en recreatieve herinrichting open ruimte gebied Kiewit-Zonhoven
	Reconversie Den Bleek		Verduining A. Ruzettelaan Blankenberge
	Onthardingsproject Senthout voor meer zichtbaar water		Groene weide Sint-Jozefskerk. Transformatie van de kerkomgeving als 'prelude' voor een nieuw creatief en ondernemend wijkweefsel.
			Groene-blauwe herinrichting Koolmijnlaan en Voortplein
			Weg voor water

G1 Groene Speelplaats Stedelijke Basisschool De Brug Scholen

Locatie: Roeselare
Aanvrager: basisschool de Brug
Partners: Oudercomité De Brug, Stad Roeselare, Vives Roeselare, KU Leuven, Goodplanet, oudercomité De Brug
Ontwerpteam: -
Ontharding: 2.403 m²

Het project Groene Speelplaats Stedelijke Basisschool De Brug in Roeselare wil de bestaande verharde speelplaats en parking ontharden om een meerwaarde te creëren voor de school én de buurt op het vlak van spel, sociale interactie, groen, biodiversiteit en verkeersveiligheid. Hiervoor wordt een participatief traject gehouden met de school en de buurt, in samenwerking met VIVES en de KU Leuven. Zo kan er ook ingezet worden op biodiversiteit en recyclage.

Huidge situatie schoolplein

collage wensbeeld

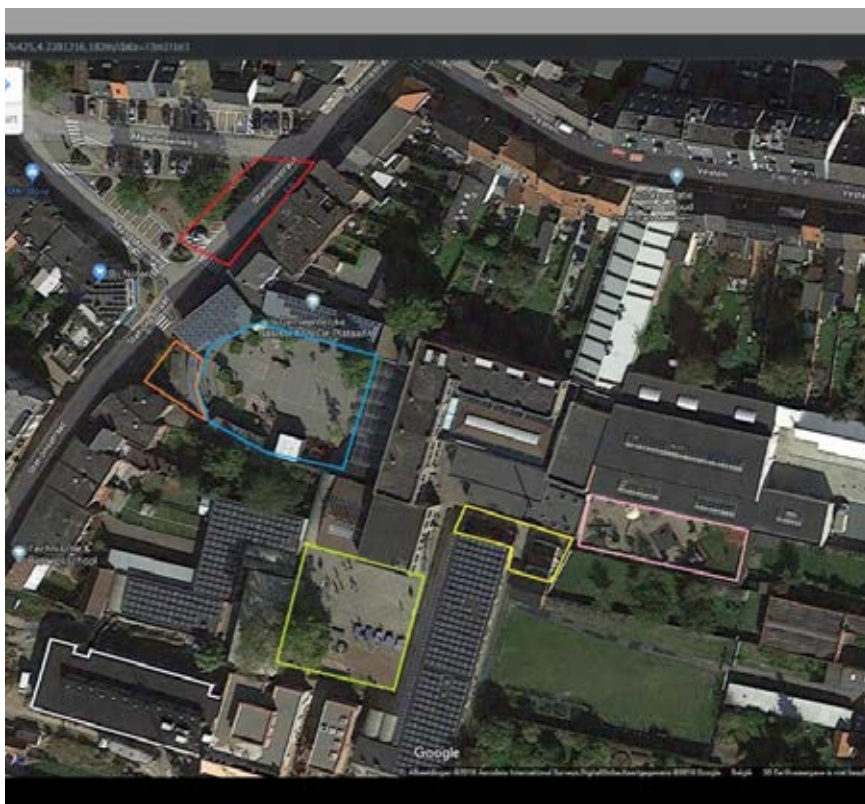
G2 Het land achter de Boerenpoort Scholen

Locatie: Rollegem
Aanvrager: MFC De Kindervriend
Partners: School voor Buitengewoon
Onderwijs De Kindervriend, MFC De
Kindervriend en revalidatiecentrum De
Kindervriend
Ontwerpteam: Fris in het Landschap,
Building Concepts
Ontharding: 2.938,5 m²

Midden in het landelijke Rollegem (deelgemeente van Kortrijk) ligt “De Kindervriend”, een voorziening waar kinderen met een verstandelijke handicap verblijven en school lopen. Oude koterij wordt afgesmeten, grote oppervlaktes beton van de speelplaats en van de vroegere parking worden onthard en omgevormd tot een groene speelomgeving voor de leerlingen met een ernstige verstandelijke handicap. De centrale ligging in het dorp biedt de mogelijkheid om het dorpslandschap te verfraaien en de site open te stellen voor de buurt als veilige doorgang voor fietsers en wandelaars.

G3 Scholen Merchtem breken uit Scholen

Locatie: Merchtem
Aanvrager: gemeente Merchtem
Partners: Basisschool de Plataan,
Gemeentelijke technische School Mer-
chtem, Speelpleinwerking Wiebeltje,
Gemeente Merchtem
Ontwerpteam: -
Ontharding: 1.300 m²

Met dit project stelt de gemeente Merchtem een knip voor van de weg aan de basisschool de Plataan, om de verkeersveiligheid aan de school te verbeteren. De bestaande parkeerplaatsen voor de school worden verwijderd en vervangen door inheems groen, aansluitend bij het bestaande park. Ook de drie speelplaatsen worden onthard en vergroend, met het oog op meer waterinfiltratie, natuurlijke verkoeling en een aangename speelplaats

huidige situatie

huidige situatie

G4 Campus Wevelgem Scholen

Locatie: Wevelgem

Aanvrager: gemeente Wevelgem

Partners:

- als gebruikers van de site: Sint-Pauluscollege, SPWe-basis, woonzorgcentrum Sint-Camillus, Jeugdclub Ten Goudberge, KSA De Vlasbloem, KSA De Meiskes, Chirojongens Sint-Hilarius en Chiromeisjes Wevelgem

- als eigenaar en gebruiker: de gemeenschap van zusters van liefde te Heule en OCMW Wevelgem

- als eigenaar: Katholieke Werken Dekenij Menen vzw en vzw SAM

Ontwerpteam: Blauwdruk Stedenbouw, Intercommunale Leiedal, medewerkers gemeente Wevelgem, ...

Ontharding: 9.105,17m²

Het project betreft het transformeren van de Deken Jonckheerestraat tot een aantrekkelijke groene campusomgeving voor de omliggende scholen, jeugdbewegingen, woonzorgcentrum en andere publieke functies. Campus Wevelgem was het deelproject van het masterplan Centrum Wevelgem dat het meest enthousiast onthaald werd door het brede publiek.

Om dit project te realiseren zal in eerste instantie de straat zelf geknipt worden voor gemotoriseerd verkeer en zal het bestaande wegdek onthard en vergroend worden. In overleg met de verschillende actoren op de site wordt bekeken waar op privaat terrein opportuniteiten zijn om bijkomende parkeerzones, verharde speelplaatsen, opritten... te ontharden. De campus zal een belangrijke schakel vormen in het fietsnetwerk als alternatief voor de gewestweg.

masterplan centrum Wevelgem - met onthardingsvoorstel

Impressie nieuwe ontharde situatie

G5 De school als groene long in de wijk Scholen

Locatie: Kortrijk
Aanvrager: Athena campus Drie Hofsteden
Partners: Basisschool Drie Hofsteden, wijkteam Drie Hofsteden, Zuid-West-Vlaamse sociale huisvestingsmaatschappij, politiezone Vlas, CVO Scala, stadsteam vergroening speelplaatsen, scholengroep 26 Mandel en Leie, CAW Aktractie, Natuurtuin Desloovere
Ontwerpteam: Commensalist, Studio BASTA, ARA
Ontharding: 14.220 m²

Dit project wil de Athena campus Drie Hofsteden in Kortrijk omvormen tot de groene long van Kortrijk-Oost. Hiervoor worden verschillende speelplaatsen onthard en omgevormd tot klimaatadaptieve, onderhoudsarme leerplekken en een gezonde en kwalitatieve leefomgeving voor de leerlingen, het personeel en de buurtbewoners. Bovendien worden overbodige parkeerterreinen en ontsluitingswegen onthard.

H1 Het Sint-Pietersinstituut onthardt met groen en blauw

Scholen

Locatie: Turnhout
Aanvrager: vzw KOBArT Sint-Pietersinstituut
Partners: Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, Stad Turnhout, Thomas More
Ontwerpteam: AGO architecten i.s.m. Bureau France
Ontharding: - m²

De volledige omgeving van het Sint-Pietersinstituut in Turnhout wordt heringericht. Het hemelwater wordt geïnfiltreerd in een beek of wadi of wordt gebruikt voor het spoelen van toiletten. Het inrichten met inheemse streekeigen bomen, struiken en planten zorgt voor een meer klimaatrobuste speelplaats en een grotere biodiversiteit. Bovendien wordt er via buitenklassen en speel-en werkhoeken ingezet op een optimaal leer- en leefklimaat voor de leerlingen.

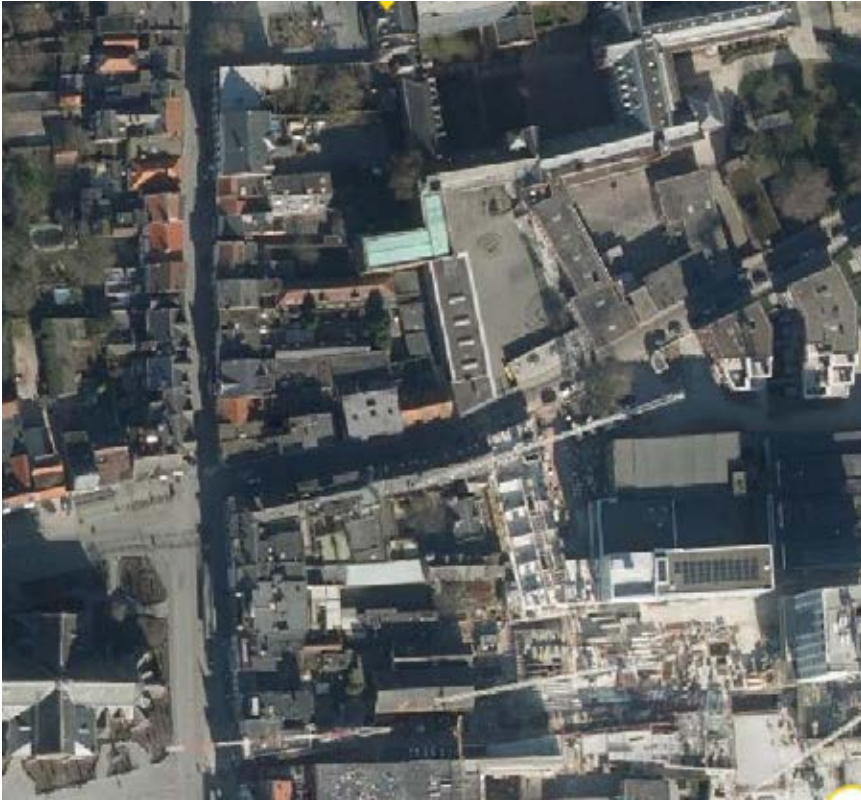

huidige situatie schoolplein

Ontwerp voor nieuwe speelplaats

H2 Park Piot Scholen

Locatie: Turnhout
Aanvrager: vzw Instituut van het Heilig Graf
Partners:-
Ontwerpteam: OM/AR
Ontharding: 1.576 m²

Het project 'Park Piot' is gelegen in de binnenstad van Turnhout, tegenover de stedelijke kunstacademie en een nieuw stadsdeel in ontwikkeling. Het project voorziet in de afbraak van de niet-geklasseerde schoolgebouwen en enkele speelplaatsen van de school Heilig Graf, waardoor er een grote groenzone wordt gecreëerd. Het doel is een open ruimte te ontwikkelen rond de school en in de binnenstad, in synergie met de omgeving.

huidige situatie

ontwerp nieuwe speelplaats

H3 VIIO Borgloon

Scholen

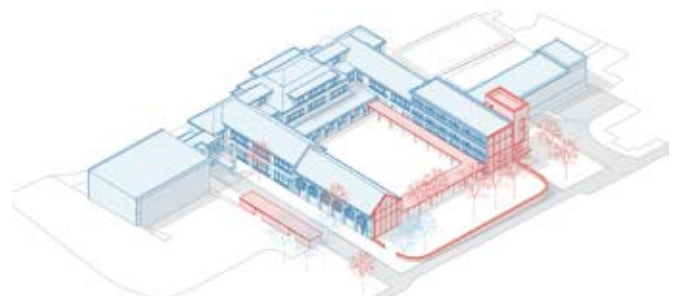

Locatie: Borgloon
Aanvrager: vzw Katholiek Secundair Onderwijs Tongeren – Borgloon (KaSO)
Partners: Stad Borgloon en Milieuzorg op school (MOS)
Ontwerpteam: A2O Architecten
Ontharding: 973 m²

Bij de renovatie van de secundaire school VIIO Borgloon wordt het leegstaand internaatgebouw aan de Tongeresteenweg volledig gesloopt. De vrijgekomen ruimte wordt een groene uitbreiding van de speelplaats. Ook parkeerplaatsen naast de school worden onthard. Bovendien wordt werk gemaakt van gedeeld ruimtegebruik van een deel van de schoolgebouwen en de groene omgeving.

huidige situatie

Toekomstige situatie na sloop met nieuwe groene omgeving

H4 Kapelleweide - transformatie tot groen publiek park Scholen

Locatie: Roosdaal
Aanvrager: gemeente Roosdaal
Partners: kerkfabriek Roosdaal, Strategisch project Pajottenland, provincie Vlaams-Brabant, regionaal landschap Pajottenland & Zennevallei, Immaculata Maria-Instituut basisschool
Ontwerpteam: ...
Ontharding: 850 m²

Het project 'Kapelleweide' van de gemeente Roosdaal bestaat uit het ontharden van de schoolomgeving rond de basisschool Immaculata Maria-Instituut, net als de speelplaats zelf. Het doel is om een groot aantal parkeerplaatsen voor de kerk te schrappen. Hierdoor wordt de verkeersveiligheid vergroot en wordt de omgeving aantrekkelijker en waterdoorlatend. Hiervoor wordt inspiratie gehaald uit de culturele geschiedenis van de Kapelleweide.

H5 Onthardingsproject School en omgeving voor GBS

Blanden

Scholen

Locatie: Blanden

Aanvrager: gemeente Oud-Heverlee
Partners: schooldirectie, leerkrachten, leerlingen, ouders, omwonenden, regionaal landschap Dijleland, toegankelijkheidsbureau, dienst infrastructuur, groendienst, de nieuwe mobiliteitsambtenaar, dienst vrije tijd en OCMW van de gemeente, studie bureau, ...

Ontwerpteam: -

Ontharding: 545 m²

In dit project in Blanden zal de gemeente Oud-Heverlee een recent aangekochte woning met betonnen woonerf afbreken en het terrein zo ontharden. De doelstelling is om er een 'wilde' groene rust- en speelplek van te maken die na de schooluren door omwonenden gebruikt kan worden. Bovendien wil de gemeente meer open ruimte creëren om zo de leefbaarheid van de omgeving te vergroten. Ten slotte wordt de toegang tot de school verplaatst om de veiligheid te vergroten.

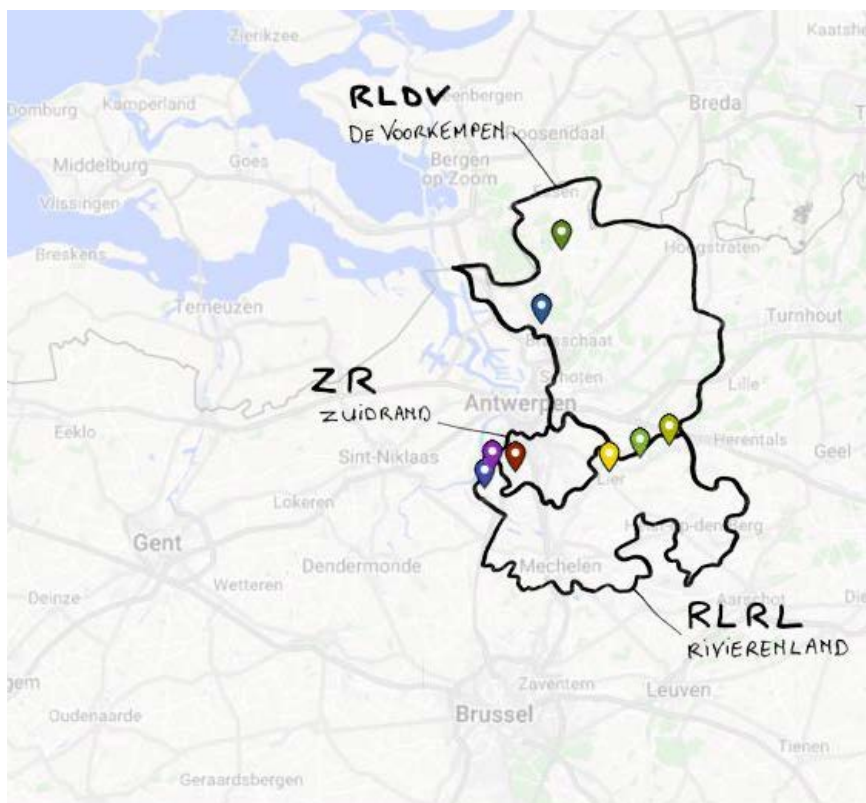

huidge situatie

huidge situatie

I1 Sch2Olen Scholen

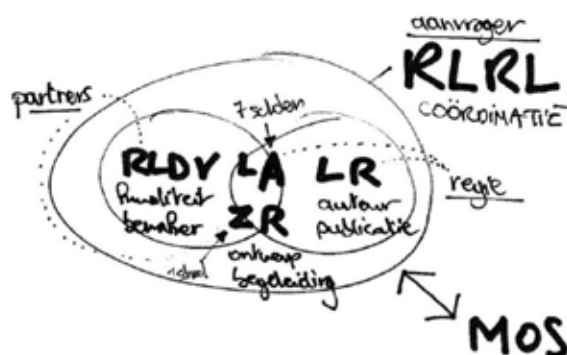
Locatie: provincie Antwerpen (Niel, Nijlen, Kessel, Schelle, Lier, Kalmthout, Kapellen, Aartselaar)
Aanvrager: Regionaal Landschap Rivierenland
Partners: Regionaal Landschap de Voorkempen, Provincie Antwerpen, Zuidrand: werking natuur en landschap (ZR), MOS
Ontwerpteam: -
Ontharding: 6.100 m²

Dit project van het Regionaal Landschap Rivierenland, Regionaal landschap De Voorkempen en de Zuidrand bundelt acht scholen in een verstedelijkte context om samen de effecten en voordelen van ontharden te ontdekken. Via een leer- en doe-traject gaan de leerkrachten en leerlingen zelf hun speelplaatsen ontharden en kiezen welke natuurlijke inrichting ze zullen aanleggen.

Het gaat om volgende scholen: VBS Sint-Hubertusschool Niel, Githo Nijlen, Gekko Bonheiden, Sint-Lutgardis Schelle, Sint-Gummaruscollege Lier, Basisschool den Heuvel Kalmthout, Basisschool Zilverenhoek Kapellen, Cade Aartselaar.

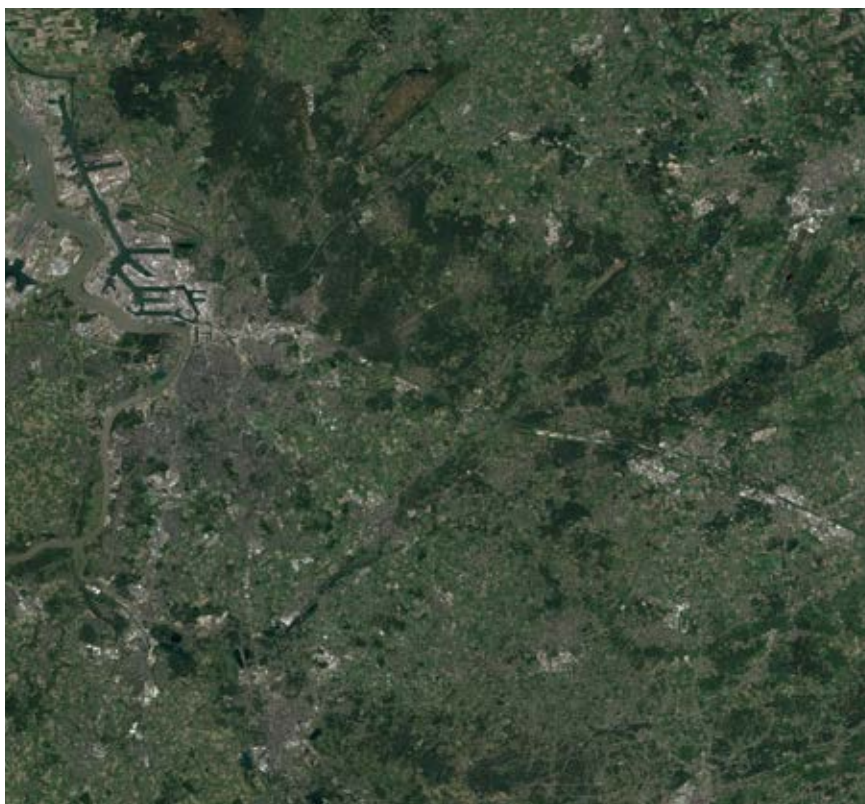
Ontwerp van een van de scholen

Overzicht van verschillende partners

12 Kempense scholen ontharden

Scholen

Locatie: provincie Antwerpen (Grobbendonk, Vorselaar, Lille, Olen, Geel en Mol)

Aanvrager: Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete

Partners: MOS Provincie Antwerpen, gemeente Grobbendonk, gemeente Vorselaar, gemeente Lille, Stad Geel, Gemeentelijke basisschool Klimopschool Bouwel, Gemeentelijke basisschool Klimopschool Grobbendonk, gemeentelijke basisschool De Knipoog Vorselaar, gemeentelijke Basisschool Gierle (Lille), Gemeentelijke basisschool Het Trapleerke Lille, GVBS De Wingerd Poederlee, GVB De Springplank Lille, Freinetschool De Vlindertuin Lille, GVBS De Knipoog Olen, Stedelijke Basisschool Larum (Geel), Vrije Basisschool Millekemol (Mol Millegem) en Gemeentelijke jongensschool site Mollekemil (Mol Millegem)

Ontwerpteam: ...

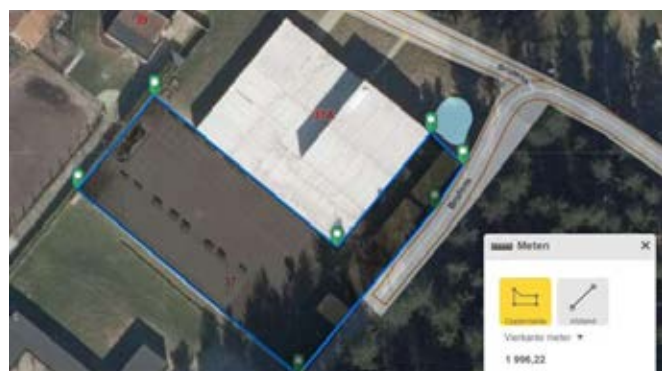
Ontharding: 7.502 m²

Het project 'Kempense Scholen Ontharden' zal zo'n 7500m ontharden en vergroenen verspreid over 15 speelplaatsen op 12 verschillende vestigingen in de provincie Antwerpen. Het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete en MOS zullen hun ervaring en expertise samen inzetten in een participatief traject, de pedagogische omkadering en het ontwerp van de natuurlijke inrichting van de speelplaats.

Het gaat om volgende scholen: GBS Klimopschool Bouwel, GBS Klimopschool Grobbendonk, GBS De Knipoog Vorselaar, GBS Gierle (Lille) kleuterschool, GBS Het Trapleerke Lille, GVBS De Wingerd Lille, GVB De Springplank Lille, Freinetschool De Vlindertuin Lille, VBS De Knipoog Olen, SBS Larum (Geel), VBS Millekemol (Mol Millegem), Gemeentelijke jongensschool site Mollekemil (Mol Millegem).

Voorbeeldspeelplaats: Gemeentelijk Basisschool Gierle

Te ontharden zone bij de Gemeentelijke Basisschool Gierle

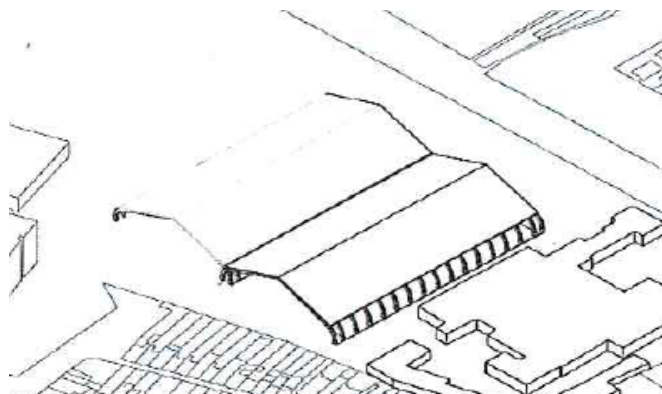
J1 De Veemarkt als groenblauwe missing link

Water

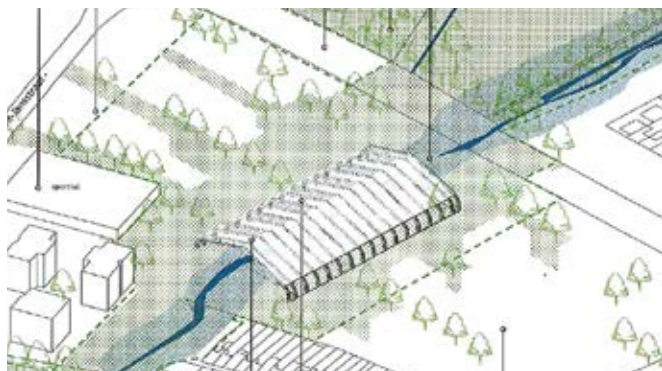

Locatie: Speelhoflaan, Sint-Truiden
Aanvrager: Stad Sint-Truiden
Partners: De Watering, provincie Limburg, VMM, Fluvius, Regionaal landschap Haspengouw Voeren
Ontwerpteam: -
Ontharding: 13.000 m²

De herinrichting van de Veemarktsite in Sint-Truiden voorziet een complete transformatie van het uitdovende slachthuis en de verharde randparking naar een stedelijke groenblauwe zone rond de open te leggen Cicindria-beek. Er ontstaat een stedelijke groenzone die het stadspark met het Speelhof verbindt en een groene long vormt ter ondersteuning van geplande stadsontwikkelingsprojecten. De ontharding van de Veemarkt is een eerste deelproject in het verder openleggen en creëren van een groenblauwe ader die de binnenstad opnieuw met het omliggende landschap verbindt en inzet op het versterken van de kwaliteit van de trage verbindingen als alternatief voor gemotoriseerd verkeer.

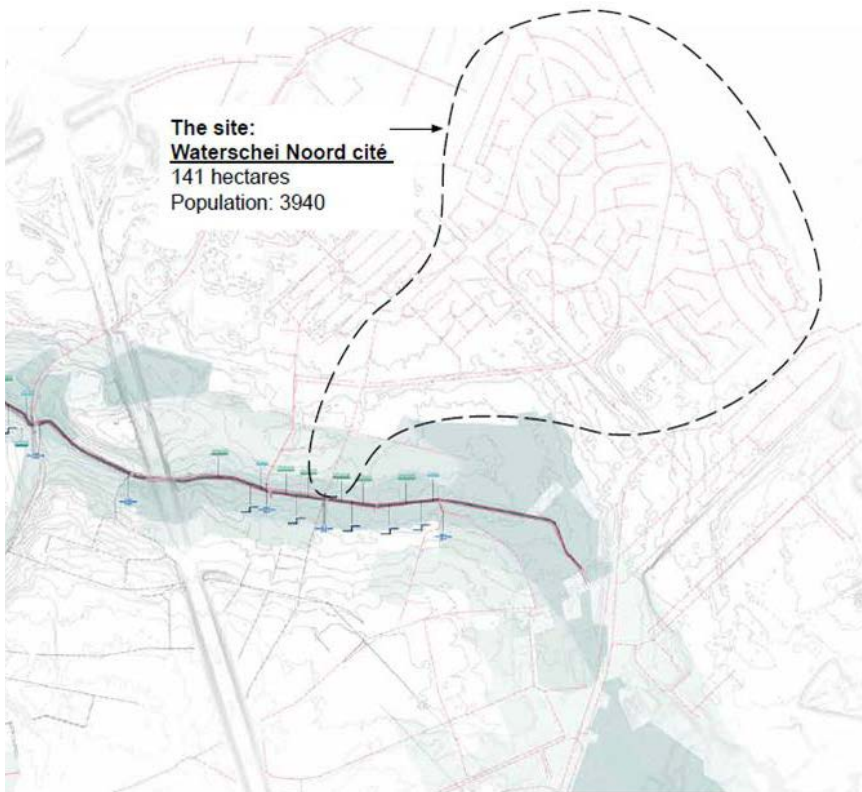

huidige situatie

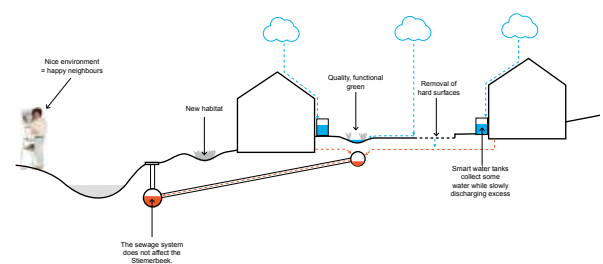
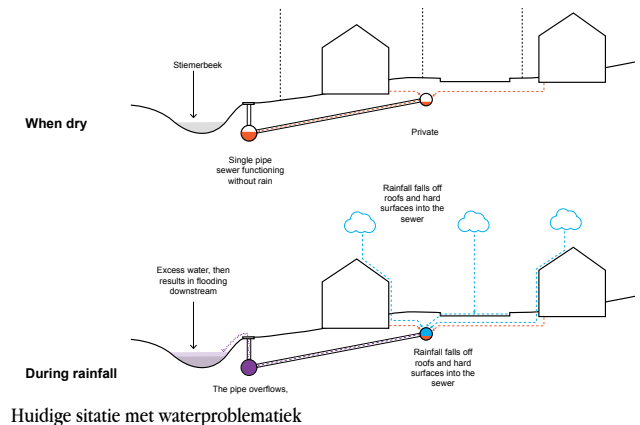
Toekomstige situatie met ruimte voor water en groen

J2 Wijwater Water

Locatie: Waterschei-Noord, 3600 Genk
Aanvrager: Stad Genk
Partners: Stad Genk, provincie Limburg, Fluvius, Aquafin, Bekkensecretariaat van de Demer, VMM
Ontwerpteam: -
Ontharding: 1.000 m²

Met het project WIJWATER streeft de stad Genk naar een omslag in ruimtegebruik in het verstedelijkte valleigebied van de Stiemervallei. Het wil de natuurlijke vallei- en waterdynamiek herstellen via een concreet onthardingsproject in de tuinwijk Waterschei-Noord. De ontharding wordt hier ingezet als een mogelijk middel om het watersysteem te herdenken, via SUDS (Sustainable Urban Drainage Systems) en het inzetten op decentrale maatregelen en natuurlijke oplossingen die waterinfiltratie en ecosysteemdiensten maximaliseren en zo bijdragen tot een veerkrachtige en klimaatbestendige stad. WIJWATER kiest bewust voor in samenwerking met inwoners en diverse stakeholders.

J3 Reconversie Den Bleek

Water

Locatie: Geraardsbergen
Aanvrager: stad Geraardsbergen
Partners: Burgers, verenigingen, adviesraden, basisschool GO! Dender, Woonzorgcentrum De Populier
Ontwerpteam: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
Ontharding: 4.650 m²

Het lokaal bestuur Geraardsbergen wil het recreatiedomein Den Bleek, gelegen langs de Dender, een nieuwe dynamiek en uitstraling geven. De site heeft een zeer strategische ligging voor de Geraardsbergense waterhuishouding. De recreatieve groenzone ligt namelijk net voor het stadscentrum en er bevindt zich een stuwsuis waardoor het waterpeil geregeld kan worden. Het huidige openluchtwembad en enkele andere gebouwen en verhardingen zullen hier verdwijnen als onderdeel van de hervorming naar een kwalitatief recreatieve groenzone dichtbij het centrum. De bedoeling is om overstromingen te beperken. De beslissing tot sluiten was niet eenvoudig. Vanuit een participatietraject met het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen zal men werken aan een gedragen ontwerp en reconversieproces voor de site, waarbij duurzaamheid en vergroening voorop staan gesteld.

J4 Onthardingsproject Senthout voor meer zichtbaar water

Locatie: Senthout-Hoevelaan, Duffel
Aanvrager: Gemeente Duffel
Partners: Regionaal Landschap Rivierenland, Natuurpunt Oude Spoorweg, Dienst Integraal Waterbeleid provincie Antwerpen
Ontwerpteam: -
Ontharding: 1.352 m²

De gemeente Duffel richt zich op een strategische knip en ontharding van het gehele kruispunt tussen de straat Senthout en de Hoevelaan. De actie zal de hier ingebuisde Arkelloop opnieuw in een open bedding laten lopen, en zal tegelijkertijd gemotoriseerd sluiptverkeer tegengaan en inzetten op een functionele recreatieve verbinding voor fietsers en voetgangers. Het ontsnippert een deel open ruimte van de vallei van de Arkelloop en herstelt een fauna-migratiecorridor en verbinding met het natuurgebied Babbelbeekse Beemden verderop.

waterproblematiek in huidige situatie

visie

K1 Ontharden parking Groeningelaan

Wegen

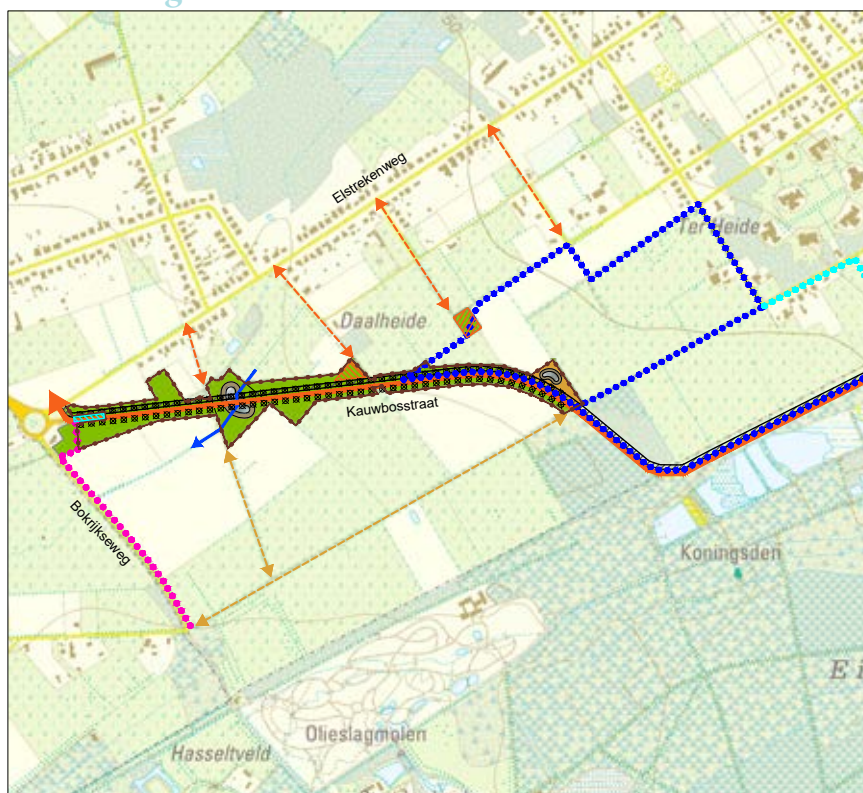
Locatie: Kortrijk
Aanvrager: stad Kortrijk
Partners: ...
Ontwerpteam: ...
Ontharding: 2.700 m²

De stad Kortrijk zal met het project de 2700 m² grote asfaltoppervlakte van de huidige parking op de Groeningelaan ontharden. Men wil het onthardingsproject gebruiken als een kans om de stad leefbaarder en klimaat-robuster te maken op verschillende vlakken: vergroening, reorganisatie van de mobiliteit en waterbeheersing. Het project zal zo ook een ontbrekende schakel in het groene lint van de Kortrijkse binnenstad realiseren. De ruimte wordt teruggegeven aan de buurt en er wordt een aantrekkelijke verblijfsplek gecreëerd. Het project zet in op positieve mobiliteitsverandering door het wegnemen van een parking en het versterken van het binnenstedelijk wandel- en fietsnetwerk.

K2 Realisatie natuurcorridor en recreatieve herinrichting open ruimte gebied Kiewit-Zonhoven

Wegen

Locatie: Kauwbosstraat, Zonhoven – Boekrakelaan, Genk
 Aanvrager: Gemeente Zonhoven
 Partners: stad Genk, gemeente Zonhoven, Vlaamse Landmaatschappij en het Agentschap voor Natuur en Bos
 Ontwerpteam: ...
 Ontharding: 12.000 m²

Het wegdek van de Kauwbosstraat-Boekrakelaan is acht meter breed en het traject wordt momenteel veel als sluiptweg gebruikt. Deze weg loopt over de gemeentegrenzen van de gemeente Zonhoven en de stad Genk heen. Beiden zijn overeengekomen om deze weg voor een lengte van 2 km op te breken voor de realisatie van een trage fiets- en wandelweg met een breedte van 2,5 à 3 m.

Voor de gemeente Zonhoven wordt de Kauwbosstraat voor een lengte van 1,4 km onthard, voor de stad Genk wordt de Boekrakelaan voor 0,6 km opgebroken. Dit is goed voor een totale oppervlakte van 12.000 m. Hierdoor worden de huidige ecologisch waardevolle bermen verbreed en in natuurwaarde versterkt. Zo ontstaat een belangrijke verbinding tussen de nabije natuurreservaten, waarbij men ook inzet op het (be)leefbaar maken hiervan voor buurtbewoners en recreanten, met bijzondere aandacht voor de inwoners van het aanpalende zorgcentrum Ter Heide en hun begeleiders, familie en vrijwilligers.

huidige situatie

impressie toekomstige situatie

K3 Verduining A. Ruzettelaan Blankenberge

Wegen

Locatie: Blankenberge
Aanvrager: stad Blankenberge
Partners: Afdeling Kust, Provincie
West-Vlaanderen ...
Ontwerpteam: ...
Ontharding: 6.794 m²

De noordelijk gelegen rijweg met aanpalende parkeerstroken en het oude en te smalle fiets- en voetpad in de A. Ruzettelaan tussen de J. Gadeynehelling en het kruispunt met de Koning Albert I-laan langsheen de duinen worden integraal onthard. Hiervoor wordt het noordelijke gedeelte van de rijweg, inclusief parkeerplaatsen, met een huidige breedte van 15,50 meter onthard om terug te laten verduinen met uitzondering van een recreatief fietspad, dat kadert binnen het ontwerp-Mobiliteitsplan van de stad Blankenberge. Hierdoor zorgt men voor de natuurlijke versteviging van de bestaande duinengordel en een kwalitatieve trage verbinding hierlangs, waarbij men verder inzet op het stimuleren van meer gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

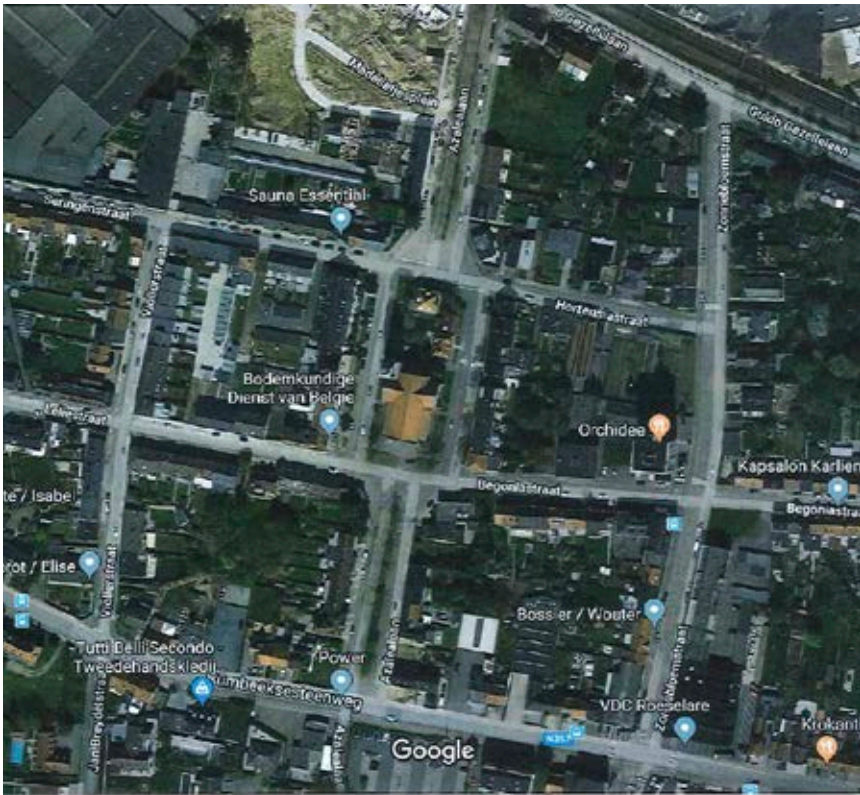

In rood aangegeven is het te ontharden gebied

Nieuw toekomstig straatprofiel

K4 Groene weide Sint-Jozefskerk Wegen

Locatie: Deken de Saegherplein en Azalealaan, 8800 Roeselare
Aanvrager: stad Roeselare
Partners: 3Architecten, VIVES Hogeschool, Chiro Jochi, Sint-Jozefsschool, vzw Weerwerk
Ontwerpteam: 3Architecten
Ontharding: 1.600 m²

De stad Roeselare wil de omgeving van de Sint-Jozefskerk in Roeselare ontharden met het oog op de ontwikkeling van een nieuwe kwalitatieve groene ontmoetingsruimte in co-beheer met de buurt. Door een gewijzigde circulatie wordt de mobiliteit in deze buurt herzien, veiliger gemaakt en wordt meer ruimte gereserveerd voor groen en water. Zo ontstaat een meer kwalitatieve ruimte die een belangrijke rol speelt in de activatie van de buurt en het versterken van de identiteit van deze plek. Er is een lokaal engagement voor een omslag naar een duurzame leefbare en levendige wijk. De ontwijfde kerk, in eigendom van 3Architecten, zal worden omgevormd tot kantoren voor 3Architecten en een polyvalente ruimte dat als creatieve hub wordt opengesteld voor de buurt.

Ontwerp met groene weide rondom Sint-Jozefskerk

Impressie toekomstig park

K5 Groene-blauwe herinrichting Koolmijnlaan en Voortplein Wegen

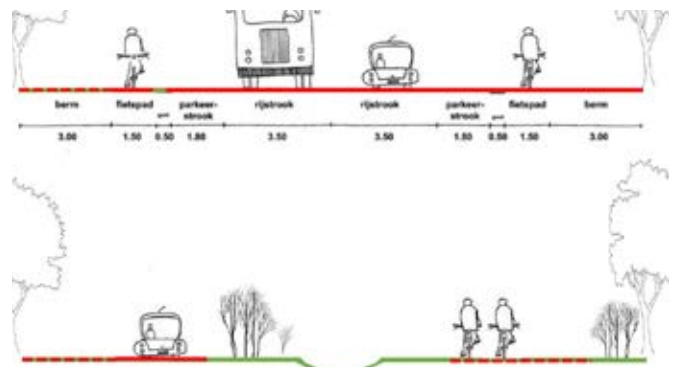

Locatie: Koolmijnlaan & Voortplein,
Heusden-Zolder
Aanvrager: gemeente Heusden-Zolder
Partners: VLM, Agentschap Wegen & Verkeer
Ontwerpteam: ...
Ontharding: 13.160 m²

Via het downscalen en deels ontharden van de Koolmijnlaan en het Voortplein zal de gemeente Heusden-Zolder 13.160 m² overbodig asfalt en beton opbreken. De Koolmijnlaan is een veel gebruikte fietsverbinding voor heel wat scholieren uit de buurt. De bedoeling is deze weg, die vandaag een onveilige mentale en fysieke barrière vormt, te transformeren naar een verbindende wandel- en fietsboulevard in een versterkte natuurlijke omgeving. Extra aandacht gaat naar goede hemelwateropvang. Met dit project zet Heusden-Zolder samen met haar inwoners verder in op een meer duurzame mobiliteit, met respect voor het mijnerfgoed en aansluitend op de fietssnelweg kolenspoor en het nieuwe netwerk aan trage wegen in de Mangelbeekballei.

Veranderende verkeerssituatie

Impressie huidig en nieuw wegprofiel

K6 Weg voor water Wegen

Locatie: Kardinaal Cardijnlaan, Sint-Niklaas

Aanvrager: stad Sint-Niklaas

Partners: Aquafin

Ontwerpteam: Maarch - ARA - Uforce

Ontharding: 1.340 m²

Met het project 'Weg voor water' wil de stad Sint-Niklaas water opnieuw meer zichtbaarheid geven in combinatie met het vergroenen van de Baenlandwijk in Sint-Niklaas. Men wil de wijk meer ontharden, de onderliggende historische waterloop terug open leggen, en in de publieke ruimte op een kwaliteitsvolle manier meer plaats geven aan buffering, berging en infiltratie van water. Via de ontwikkeling van een cascadesysteem zet het project in op het herstellen van de waterballans op elk niveau (kavel, bouwblok, straat (van gevel tot gevel), wijk).

Aanduiding proefgebied

Schetsontwerp toekomstig straatprofiel

